

MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING

Almen Sprogforståelse

– et nyt undervisningsområde

Almen Sprogforståelse

- et nyt undervisningsområde

Almen Sprogforståelse
- et nyt undervisningsområde

Forfatter: Lisbeth Glerup

Undervisningstekster: Anders Bruhn Kristensen

Redaktion og produktion: Tina Fehrmann, Center for Udvikling af Dagtilbud og Folkeskole og Thomas Bech Hansen, Kommunikationssekretariatet – begge i Ministeriet for Børn og Undervisning

Grafisk tilrettelæggelse: Louise M. Jeppesen – Keep Your Darlings

Korrektur: Christel Sunesen, KommaStreg Korrektur

Illustrationer: Niels Bo Bojesen

1. udgave, 1. oplag, august 2013: 500 stk.

Ministeriet for Børn og Undervisning, 2013

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk

Indhold

Forord	7
Indledning	8
Undervisningsforløb:	
1. Herfra min verden går	20
Klods-Hans bliver Danmarks næste konge (Sprogligt fokus: Almen sprogforståelse)	20
2. Sprog i verden	28
Da dansk var vikingesprog og fransk var latin (Sprogstammer)	28
Papegøjer efteraber, når de snakker (Kommunikation)	38
At tale som en sportsmand (Kommunikation - fortsat)	46
Mand fra Østrig er klodens kedeligste (Ordsprog, talemåder)	54
Unge skopudsere med elefanthuer (Skrifttegn)	62
3. Verden er så stor, så stor	70
En lommeregner så stor som en lastbil (Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog)	70
I Skotland spiser de fåremaver (Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog - fortsat)	78
Løbere lider under 2.500 år gammel heltegering (Adjektiver)	86
Et mirakel uden hoved (Stærke og svage verber)	94
Den lille fodboldspiller med væksthormon i støvlerne (Personbøjning af verber på forskellige sprog)	102
Da en clips blev til et hus (Ordrækkefølge)	112
Rod kan kurere sygdomme (Ordrækkefølge)	120
4. Verdens farer	130
Oversvømmelsen i Det Indiske Ocean (Synonymer og antonymer)	130
Ukendt kæmpejæger på havets bund (Sprogtilegnelse)	138
5. Far verden, far vel	146
Mennesket lander på månen (Repetition af gennemgåede sproglige emner)	146
Ordlister fordelt på uger	156
Noter	159
Litteraturliste	160

Forord

Alt for mange tosprogede forlader i dag folkeskolen uden at være godt nok klædt på til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er årsagen til, at regeringen nu vil gøre en ekstra indsats for at løfte de tosprogede elevers faglighed og inklusion i skolerne. Ministeriet for Børn og Undervisning har derfor iværksat et omfattende forsøgsprogram om modersmålsbaseret undervisning i 4 klasse, og vi vil derudover sikre en kvalificering af sproginddragelsen i undervisningen.

Forsøgsprogrammet skal give os mere viden om, hvad der virker i forhold til de tosprogede elevers sproglige og faglige udvikling, men vi ser også i de syv forsøgsindsatser i programmet på selvværd, motivation og glæde ved skolen.

En af forsøgsindsatserne er et nyt undervisningsmodul kaldet Almen Sprogforståelse. Det adskiller sig fra traditionel modersmålsundervisning ved, at udviklingen af modersmålskompetencer bliver knyttet tæt til skolens øvrige undervisning. Indsatsen skal udvikle elevernes sprog og sprogbevidsthed om de mange sprog, der er i verden og give en bedre forståelse af den globaliserede verden.

Eleverne vil også som en del af Almen Sprogforståelse blive undervist i ordforråd, der vil hjælpe til at styrke den teoretiske forståelse af sproget. Med udgangspunkt i klassens sprog kan eleverne lære om eksempelvis skrifttegn, grammatik, sprogtilegnelsesstrategier og kommunikation.

Almen Sprogforståelse gennemføres i skoleåret 2013/14 i 16 undervisningsuger. Det sker først for hele klasser på 4. klassetrin i efteråret 2013 og dernæst for mindre grupper i arabisk og tyrkisk i foråret 2014.

Jeg håber, at Almen Sprogforståelse, som vi har lavet i samarbejde med Skolerådets formandskab, vil vise sig at være til gavn for alle elevers sproglige udvikling og løfte fagligheden, så alle elever bliver så dygtige, de kan.

Arne Eggert
*Afdelingschef i Ministeriet for Børn og Undervisnings
Afdeling for Børn og Grundskole*

Indledning

- til dig, der skal undervise i Almen Sprogforståelse på 4. klassetrin

Almen Sprogforståelse i folkeskolen har to overordnede og sammenhængende mål: Sprogligt bevidste og fagligt dygtige elever og det alment dannende og uddannende aspekt.

FORMÅL MED ALMEN SPROGFORSTÅELSE

Sprogligt bevidste og fagligt dygtige elever

Målet i Almen Sprogforståelse er at skabe sprogligt bevidste og fagligt dygtige elever. Derfor styrkes ordforrådet på fællessproget dansk gennem systematiske undervisningsforløb med henblik på et fælles sprogligt udgangspunkt.

Samtidig arbejdes der overordnet med inddragelse og nyttiggørelse af den flersprogede klasses sprog.

Gennem disse to aktiviteter i forening skærpes elevernes generelle opmærksomhed over for fænomenet sprog. Dette sker på både et konkret og et overordnet plan. Ved et samspil mellem disse to faktorer fremmes forståelsen af et fagligt indhold. Derved får børnene muligheder for dygtiggørelse og tilegnelse af fagene i folkeskolen generelt.

Almen Sprogforståelse skal vække elevernes interesse for eksistensen af verdens mangfoldighed af nationer og sprog, både på det nære, lokale plan og i et globalt perspektiv.

Det alment dannende og uddannende aspekt

Almen Sprogforståelse har som perspektiv en alment dannende tilgang. Den grundlæggende idé, at sprog, begreber og udtryk på én gang er forskellige, men også kan sammenlignes og relateres til hinanden, skal skabe blik for det nære og det globaliserede samfunds diversitet. Hermed får eleverne indsigt i, at det enkelte modersmål og egne traditioner blot er én måde blandt mange at forstå og udtrykke verden på. Disse kan både udfordres og diskuteres. Derved øges børnenes trivsel, samtidigt med at de får

værktøjer til selvindsigt og inkluderende forståelse af andre. Almen Sprogforståelse rustes på denne måde til aktiv deltagelse i den demokratiske debat.

1. Overordnet tilgang – mål og sprogsyn

Sprogsyn

Du skal de næste 16 uger undervise i en ny disciplin, Almen Sprogforståelse, med de overordnede mål, der er nævnt indledningsvis. Du er underviser i en klasse i Danmark, hvor "alle verdens sprog" principielt kan være repræsenterede i en dansksproglig kontekst.

Vi ved som undervisere, at børnene i klasseværelset med fra hjemmet bringer mange sprog ind i det danske klasseværelse. Men som oftest er den sproglige mangfoldighed en usynlig ledsager. Vi har i Danmark ikke stor tradition for at trække på og synliggøre verdens sprog som en levende og brugbar ressource i dagens klasserum.

Børnene med rødder i andre lande betegnes som "tosprogede", uden det nødvendigvis står klart, på hvilket niveau det enkelte barn er tosproget.

For det er efterhånden alment erkendt, at tosprogede børns sproglige kompetencer er mere forskellige end ens. Ved at rubricere en konkret elev som "tosproget" har vi intet præcist og entydigt beskrevet.

Variationerne i og anvendelsen af elevernes sproglige registre er utallige. Nogle vil mestre to eller tre sprog på højt niveau. Andre har valgt kun at tale dansk. Familiens førstesprog er blevet fjernt. Måske er der kun få ord og vendinger tilbage.

De nævnte faktorer udgør en stor udfordring for underviseren i det flersprogede klasserum. Vi under-

viser børn, hvis sproglige forudsætninger, vi oftest ikke kender til bunds.

Det er her, at Almen Sprogforståelse bliver et aktuelt undervisningsområde. For det er de mange sprog på de mange niveauer, Almen Sprogforståelse fokuserer på:

Hvorledes nyttiggør og aktiverer vi elevernes sproglige ressourcer, så de bidrager til styrket faglighed, større trivsel og engagement i et fællesskab blandt både et- og tosprogede elever? Hvorledes beriges både et- og tosprogede børn ved at beskæftige sig med den sproglige mangfoldighed, der er til stede i deres eget klasserum, oftest uerkendt? Hvorledes fremkalder vi en generel bevidsthed om spektret af muligheder for eleverne i det internationale klasserum?

Hvis dette skal lykkes, må vi anlægge et anderledes sprogsyn end det, der traditionelt hersker i dansk sprogundervisning. Vi er vant til, at vi først lærer engelsk, derefter følger tysk. Yderligere tilkommer måske flere fremmedsprog på ungdomsuddannelserne. Desuden tilføjes latin som en yderst relevant tilgang i gymnasiets sprog-fagrække med faget "Almen Sprogforståelse".

Det er grundlæggende for både undervisning i fremmedsprog og modersmålsundervisning, at der i disse fag undervises i "sproget" med opmærksomhed over for et udvalgt sprogs særlige træk. Bl. a. spiller grammatik og korrekthed i udtale en stor rolle. Vi fokuserer på sprogets struktur.

I Almen Sprogforståelse anlægger vi et bredere syn på sprogindlæring, nemlig en pluralistisk tilgang.

Almen Sprogforståelse har med denne optik som hensigt at inddrage verdens sprog som grundlag for elevernes sproglige læring. Vi ser ikke "sproget", men "sprog". Her er de centrale punkter fokus på betydning og overordnet forståelse af sproglige fænomener.

I klasserummet vil der da undertiden ske en forskydning af de traditionelle roller: Børnene vil ofte sidde inde med en konkret viden om de forskellige

sprog, som overstiger lærerens. Dette giver mulighed for at forskyde og nytænke traditionelle positioner: Læreren bliver den spørgende og udforskende, eleverne aktuelt eksperterne.

Så konkluderende: Tosprogede elever har ofte førstesproget med i skoletasken ind i klasserummet. I Almen Sprogforståelse bliver førstesproget nu taget op af tasken, synliggjort og kommer i brug.

2. Før du starter undervisningen

Da disciplinen Almen Sprogforståelse er ny, får du som underviser her en udførlig vejledning, der skal medvirke til at gøre undervisningsområdet nemt tilgængeligt i dagligdagen.

Det vil naturligvis være yderst forskelligt, hvad du vægter at bruge din forberedelsestid på, ligesom underviserens baggrund og forudsætninger vil variere fra skole til skole. En sproglig uddannelse ses dog som central.

Hensigten med de fire efterfølgende afsnit er, at du har en slags værktøjskasse ved hånden, hvis du møder sproglige emner, der udfordrer din viden. For det er ganske indlysende, at man som lærer i mødet med alle verdens sprog naturligvis ikke vil kunne udrede enhver sproglig sammenhæng.

Som tidligere nævnt kan ethvert sprog på jorden pludselig være aktuelt i 4. b, både skriftligt og mundligt. Her kan det være bekvemt at have et sprogteoretisk materiale inden for rækkevidde.

Der indledes med **sprogenes skrifttegn (1)**, ligesom **sprogstammer og udvalgte karakteristiske elementer fra forskellige sprog, bl. a. ordrækkefølge (2)** også tages op.

Det er nævnt, at materialet lægger vægt på semantisk forståelse af tekster og emner. Denne bibringes ved hjælp af **direkte (eksplicit) ordforrådstilegnelse (3)**. Denne beskrives, idet den er én af de grundlæggende teoretiske tilgange i materialet og en ret ny metode i Danmark.

Tosprogede elever har ofte førstesproget med i skoletasken ind i klasserummet. I Almen Sprogforståelse bliver førstesproget nu taget op af tasken, synliggjort og kommer i brug.

Endelig spiller **kommunikativ sprogtilegnelse** (4) en afgørende rolle i materialet. Sprog læres i brug. Elevernes interaktion, fx i grupper, er en vigtig del af materialets øvelser. Derfor også et afsnit om dette emne.

Tilgangene beskrevet i afsnittene 3 og 4 er i undervisningsforløbene kombineret. Efter eleverne har fået direkte undervisning i ordforråd, øves det nyindlærte med en kommunikativ tilgang. De nye ord indgår i elevsamtalerne.

Efter de fire teoretiske afsnit går vi tæt på hverdagens praksis – du får en detaljeret fremgangsmåde til den konkrete lektion med inddragelse af forældre og klassens team.

Naturligvis er det dig, der vælger, hvor intensivt fremgangsmåden skal følges samt opgaver til de enkelte lektioner.

Sprogenes skrifttegn – grundlæggende elementer

Et af de oplagte steder at gå på opdagelse i sprogene er i de forskellige skriftsystemer, som repræsenterer forskellige sprog. Skriftsprog adskiller sig overordnet set fra hinanden på to væsentlige områder:

- Den grafiske udformning
- Principper for repræsentationen af talesproget.

Overordnet set eksisterer der tre forskellige principper for organisering af skriftsprog:

Alfabetiske skrifttegn med oprindelse i de græske og latinske alfabeter er udbredte. Disse har fonem/ grafem-princippet som bærende – også mellem forskellige sprogstammer (for eksempel dansk og tyrkisk).

Desuden findes skrifttegn, der af udseende adskiller sig fra det latinske alfabet. Men skrifttegnene har stadig fonem/grafem-princippet som grundlag (for eksempel arabisk).

Syllabiske skrifttegn udviser en grundlæggende forskel fra de ovenfor nævnte: Et tegn repræsenterer her en stavelse. Japansk er et eksempel på et sådant skriftsprog.

Logo-syllabisk skrift har som største repræsentant kinesiske skrifttegn. Her forekommer endnu en variation af skriftsprogene: Et tegn, egentlig en art billedgengivelse af ordet, repræsenterer et ord/morfem i kombination med syllabiske elementer.

Alfabetiske skriftsprog

Der er sprog, som er umiddelbart sammenlignelige på det skriftsproglige plan, for eksempel dansk og tyrkisk, fordi de begge bygger på det latinske alfabet. De tilhører ikke samme sprogstamme. Men i en skrifttegn-kontekst er det helt andre elementer, der er interessante.

Disse to skriftsprog adskiller sig således ikke markant, hverken grafisk eller i forhold til principper. På tyrkisk finder man ikke bogstaverne æ, ø og å. Til gengæld har man her bogstaverne ç, ş, ğ, ı, ö og ü.

Tyrkiske skrifttegn

Link til tyrkiske skrifttegn:

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=174:Şes-Harf-ve-](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=174:Şes-Harf-ve-Alfabee&catid=50:yazm-kurallar&Itemid=132)

[Alfabee&catid=50:yazm-kurallar&Itemid=132](http://www.turkceciler.com/turk-alfabesi.html)

<http://www.turkceciler.com/turk-alfabesi.html>

http://tr.wiktionary.org/wiki/Ana_Sayfa

Både dansk og arabisk bygger på det alfabetiske princip, men adskiller sig grafisk, da de skrives med forskellige tegn. Endvidere er arabisk et konsonantsprog, hvilket betyder, at det kun er konsonanter og de lange vokaler, der skrives. En anden grafisk forskel på dansk og arabisk er forskellen mellem den grafiske udformning af bogstaver, der står alene, og bogstaver, der bliver sammenkædet med andre bogstaver. Endelig skrives arabisk fra højre mod venstre.

Arabiske skrifttegn

Link til arabiske skrifttegn:

<http://yousef.artbismillah.org/Alfabet.html>

Syllabiske og logo-syllabiske skriftsprog

De syllabiske og de logo-syllabiske skriftsprog vil adskille sig fra de alfabetiske – både i forhold til principper og grafisk udformning. Her er det ikke lyde, der repræsenteres i grafemet, men stavelser i det syllabiske princip – eller hele ord i det logo-

grafiske princip. Nogle skriftsprog – som fx singalesisk – bygger på det syllabiske princip.

Derimod kombinerer et skriftsprog som fx kinesisk det syllabiske og det logografiske princip

Elevdialog om skriftsprogenes tegn

I en samtale med eleverne om de forskellige skriftsystemer kan det være væsentligt at diskutere, hvad der er vigtigt at fokusere på. Dette vil være gældende, når man lærer at læse på forskellige sprog. Både på arabisk og dansk er lydene vigtige. Men hvordan genkender man for eksempel et ord, når skrifttegnene er forskellige? Hvordan lærer man kinesisk, når tegnene repræsenterer ord eller morfemer?

Sprogstammer og udvalgte karakteristiske elementer fra forskellige sprog, bl.a. ordrækkefølge

Sprog kender ikke grænsebomme

Antallet af sprog i verden er vanskeligt optælligt. 6.000-7.000 sprog er en almindelig antagelse.

De forskellige sprog stammer (nok) fra det samme ursprog, men sprogene er hver især karakteriseret ved specielle træk. Men det kan være vanskeligt, snarere meningsløst, at definere, hvor det ene sprog slutter, og det andet begynder.

Sprog har været et stort stridsemne gennem tiden. Sproglig tvang og krav fra staters side om at tale netop dens nationale sprog har medført mange menneskelige tragedier.

Også dialekter har været problematiske og forbudte som ”anormale”, fx var de ikke velan- skrevne i 1950’ernes Danmark.

Sprog slutter ikke automatisk ved grænsen af nationalstaten, ligesom dialekter heller ikke respekterer grænsebomme.

Alfabetiske skrifttegn

Fonem/grafem-princippet

For eksempel arabisk, tyrkisk, græsk, latin, dansk

Syllabiske skrifttegn

Et skrifttegn, repræsenterer en stavelse

For eksempel japansk, singalesisk

Logo-syllabiske skrifttegn

Et tegn repræsenterer et ord/morfem i kombination med syllabiske elementer

For eksempel kinesisk

Vi taler for eksempel om, at dansk er et SVO-sprog, fordi leddene på dansk i en fremførende sætning bliver placeret i rækkefølgen ”hunden (S) bider (V) manden (O)”.

En del sprog har normalrækkefølgen SOV, fx tyrkisk, kurdisk, farsi, urdu, somali og tamil.

Derimod er VSO-rækkefølgen mindre udbredt, men findes fx i klassisk arabisk. Rækkefølgen af leddene er enkel at genkende og sammenligne, men er ofte en forsimplet karakteristik af sprogene og deres måder at strukturere og danne betydning i sætninger.

Dansk kan for eksempel mere præcist karakteriseres som et V2-sprog, hvor det finitte verballer i sætningen oftest vil indtage andenpladsen i sætningen. Dermed danner man det, som kaldes omvendt ordstilling, for eksempel ”nu bider hunden manden”. ’Nu’ fortrænger dermed subjektet til en plads efter verbet, og sætningen får på denne måde en sætningsstruktur, der svarer til VSO. Dette er et sprogtræk, som kendetegner de fleste germanske sprog, dog med undtagelse af engelsk.

På andre sprog er ledrækkefølgen i sætningen ikke så afgørende, fordi betydningen i højere grad dannes gennem bøjning af ord, hvilket fører os frem til et andet muligt fokuspunkt i en sprogsammenligning.

Sprogenes grad af bøjning – analytiske og syntetiske sprog

En anden væsentlig forskel imellem forskellige sprog er nemlig graden af bøjning. Her skelner man groft mellem analytiske sprog, som er sprog med få eller ingen bøjninger, og syntetiske sprog, som har megen information indlejret i bøjningerne. Dansk er et forholdsvis analytisk sprog, mens en del af de større minoritetssprog som arabisk, tamil, somali, tyrkisk og grønlandsk regnes som nogle af de mere syntetiske sprog.

Grønlandsk anses for at være et af verdens mest syntetiske sprog, hvor hvert enkelt ord kan være opbygget af 15-20 forskellige morfemer. Det betyder, at et ord let kan indeholde, hvad der svarer til en dansk sætning. Det grønlandske ord ”silagissiartua-

arusaarnialerunarpoq” kan oversættes til dansk med ”det ser vist nok ud til gradvist at blive bedre vejr” og skal opløses i følgende morfemer *silagissi-artua-aa- rusaar-nia-ler-unar-poq: ”vejr-godt-bliver-går-henlangsomt- gradvist-agter-begynde-vistnok-1. pers. Ental”¹.*

Bag de forskellige sprogs bøjningssystemer ligger der ofte meget komplicerede regler, som hyppigt vil være umulige at forstå uden at have indgående kendskab til sproget. Det interessante her kunne være at have fokus på, hvordan man danner betydning og dermed opnår indsigt i, hvad det er vigtigt at arbejde med, hvis man skal lære eller forstå et sprog.

Hvorfor er det for eksempel vigtigt at arbejde med sætninger og sætningsled på dansk? Det skyldes blandt andet, at vi danner en stor del af betydningen ud fra led og deres placering i sætningen. På grønlandsk, tyrkisk og de andre mere syntetiske sprog er morfemer af gode grunde vigtigere, fordi betydningsdannelsen ligger i bøjningen af ord.

Betydningsdannelse på forskellige sprog

På samme måde kan det være interessant at undersøge, hvordan forskellige betydninger fremkommer på forskellige sprog. Hvordan danner man for eksempel spørgsmål eller nægtelse?

Hvor man på dansk bruger ordstillingen til at danne et spørgsmål, har man på flere sprog et ord, der markerer spørgsmål. Dette gælder for eksempel det arabiske ”hal”, som svarer til det danske ord ”mon”, eller ordet ”li” på de serbokroatiske sprog. Men hvor ”hal” placeres først i sætningen, placeres ”li” efter verbet. Andre sprog som grønlandsk og tamil tilføjer spørgsmålet som endelse. Endelig er tonefaldet en mulighed på flere sprog, fx arabisk talesprog og dansk².

Inddragelse af flere sprog i undervisningen giver på denne måde ikke alene elever med ressourcer på andre sprog end dansk mulighed for at bringe disse i spil. For samtlige elever åbnes der mulighed for at få indsigt i sproglige og grammatiske strukturer og funktioner. Denne indsigt kan danne grobund for en dybere forståelse af sprog generelt.

Oversættelsesmaskiner – fx Google Oversæt

Mulighederne for indsigt i sprogenes struktur og regler bliver selvfølgelig en oplagt mulighed, når der er elever i klassen, som har kendskab til forskellige sprog. Oversættelsesmaskiner som Google Oversæt kan imidlertid også være gode hjælpemidler i arbejdet med sprogsammenligning, da det er muligt at undersøge, hvilke dele af det ene sprog der indgår i det andet.

Hvis man fx oversætter ”jeg kan ikke cykle om morgenen” til tyrkisk, oversætter Google Oversæt det til ”sabah binemem”. Ved at markere de to ord i den tyrkiske oversættelse kan vi se, at oversættelsesmaskinen har samlet ordene ”jeg om morgenen” i ordet ”sabah”, mens ”kan ikke cykle” er samlet i ordet ”binemem”. Gør man det samme med vietnamesisk, får man følgende sætning ”tôi không thể đi xe đạp vào buổi sáng”. ”cykle” er nu blevet til ”đi xe”, mens ”morgenen” er blevet til ”buổi sáng”. Det er ikke muligt at kontrollere, om denne oversættelse er korrekt.

Men man får her mulighed for at reflektere over de mekanismer, der finder sted, når man ”pakker betydningen ind” i ord som morfemer – modsat når ”udpakningen” finder sted via ord. Søgemaskinerne giver derfor en mulighed for at undersøge grammatiske funktioner på flere sprog, uden at eleven/læreren har en forudgående viden om dem.

Eksplicit ordforrådstilegnelse – hvorfor og hvordan?

Mellemfrekvente fokusord

Det er af stor betydning, at de ord, der er omdrejningspunkt for de sproglige aktiviteter i Almen Sprogforståelse, er semantisk kendte af samtlige elever. Ellers vil mange aktiviteter og tiltag ikke blive givende og meningsfulde. Dette vil være gældende for alle børn, uanset nationalitet: Alle eleverne skal vide, ”hvad det her går ud på”.

Når mennesket i en af undervisningsmaterialets tekster lander på Månen, skal alle have mulighed for at forstå, at dette var en stor bedrift, der gav genlyd verden over.

Eleverne skal også, uanset sproglig baggrund, møde udfordrende ord hver dag: To mellemfrekvente fokusord, der skal læres og kunne anvendes og forstås i flere kontekster – og danne grundlag for inddragelse af ”de mange sprog”. Også dette er et fast, dagligt element i Almen Sprogforståelse.

Hvis alle ved, hvad det danske fokusord dækker i både bredde og dybde, giver det mening at arbejde med ordet på flere sprog. Ingen taler forbi hinanden. Samtidig udvides både et- og tosprogedes sproglige kompetence på et relevant niveau – og de mange sprog inddrages i en kendt, fælles kontekst.

Betydning – et fokuspunkt

Betydning og forståelse er således centrale punkter i Almen Sprogforståelse. Her tages udgangspunkt i læseforskningens pointe, at netop ordforrådets størrelse er et særdeles vigtigt element i barnets mulighed for læseforståelse og dermed tilegnelsen af fagenes indhold³. Derfor er målet, at undervisningen i ordforråd skal give fagligt dygtige elever, der interesserer sig for ord og ords betydning. Ord skal være interessante og indbyde til at lære endnu flere!

Ligeledes er det erkendt i USA⁴ at alle børn har mulighed for at tilegne sig mellemfrekvente ord uanset social baggrund og sproglige forudsætninger. Et et- eller tosproget barns lille ordforråd forhindrer ikke, at barnet med udbytte deltager i et forløb, hvor der præsenteres ord, der ikke hører til hverdagssproget.

I forsøgsmaterialet har vi ikke fokuseret på konkrete fag, men har koncentreret os om at vælge almene tekster med et bredt anvendeligt mellemfrekvent ordforråd. Emnerne er udvalgt med blik på aldersgruppens interessesfære – med sagkyndig bistand af 10-årige!

Tekstsamlingen indeholder en ny tekst for hver undervisningsuge med seks udvalgte fokusord. Disse gennemgås over tre dage. På fjerdedagen repeteres der. Teksternes indhold og pointer er nemt tilgængelige, så lærer og børn på det overordnede plan i forening nemt kommer gennem dem. En del ord i testerne kan forklares hurtigt med en elevvenlig, simpel og

”Oversættelsesmaskiner som Google Oversæt kan imidlertid også være gode hjælpemidler i arbejdet med sprogsammenligning, da det er muligt at undersøge, hvilke dele af det ene sprog, der indgår i det andet.”

enkel forklaring, hvis de er ukendte. Samtidig har målet været, at det sproglige niveau for fokusordene konkret skal ligge på et plan, der generelt udfordrer alle eleverne. Overliggeren skal placeres højt.

Kriterier for udvælgelse af fokusord – hvordan?

Hvordan er de relevante ord i børnenes tekster nu udvalgt? Bag udvælgelsen af fokusord ligger amerikansk forskning⁵.

Hovedtilgangen og den altovervejende hensigt er, som tidligere nævnt, at ord helt generelt skal være interessante for børnene. Ligeledes skal de være brugbare og relevante for barnet i mange sammenhænge.

Her følger de øvrige udvælgelseskriterier for fokusordene:

- Ordene skal være en del af den kyndige brugers aktive ordforråd (for eksempel ”information”).
- De skal forekomme hyppigt og i mange teksttyper, så børnene ofte har brug for dem: ”information om medicinen”, ”information om vanskelighederne”, ”information til brugerne”, ”det kan du da selv skaffe dig information om”, ”jeg manglede information om vejarbejde, da jeg kørte gennem Tyskland”, ”information ved skranken”.
- Relevante for forståelsen af den pågældende tekst: ”Jeg ville gerne have noget at vide om medicinen” kontra ”Jeg vil gerne have information om medicinen”.
- Fokusordene skal kunne forklares med allerede kendte ord: ”Når man får information om noget, får man noget nyt at vide, man får oplysning om en sag eller en ting.”
- Et kendt indhold skal fremstå mere nuanceret ved brug af ordet: ”Jeg fik noget at vide om medicinen” kontra ”jeg fik information om medicinen”.

Det er med disse kriterier som grundlag, at de mellemfrekvente fokusord i børnenes tekster er udvalgt.

Sådan underviser du i fokusord

Fremgangsmåden for undervisningen i fokusord har ligeledes de ovennævnte teoretikers teorier som baggrund.

Overordnet er det nødvendigt, at de udvalgte fokusord fastholdes i forløbet. Børnene skal gennem aktiviteterne bevare opmærksomheden over for ordene. Det er af største vigtighed, at ordforrådsundervisningen ikke kører ”ud ad tangenten”. Når fokusordet er ”bedrøvet”, må beretninger om egen eller andres ”bedrøvelse” ikke tage overhånd. Det er tilrådeligt at følge den nedenstående faste skabelon, når den optimale indlæring skal sikres.

Derfor bliver udfordringen for underviserne god klasserumsledelse – liv og koncentration forenet.

Den faste skabelon ser således ud, når nye fokusord introduceres, her fx ”bedrøvet”:

- Aktuel kontekst: ”Anna blev meget bedrøvet, da hun opdagede, at hendes cykel var stjålet.”
- Fonologisk repræsentation: ”Sig ordet sammen med mig.”
- Forklaring af fokusordet med kendte ord, en elevvenlig forklaring: ”Når man er bedrøvet, er man meget trist og ked af det.”
- Ordet præsenteres i andre kontekster: ”Den gamle mand blev så bedrøvet, da hans hund døde.”
- Interaktion: ”Nu fortæller I hinanden, hvornår I bliver bedrøvede.”
- Afsluttende fonologisk repræsentation, ordet siges igen sammen med børnene.
- Jævnlig repetition af ordet – fx afsluttende cloze-test, hvor ugens fokusord indsættes i nye kontekster.

Kommunikativ sprogtilegnelse – interaktionens betydning for sprogtilignelsen

Inden for moderne sprogforskning bliver interaktionen ofte fremhævet som et vigtigt element i sprogtilignelsen⁶.

I interaktionen er det muligt for parterne både indbyrdes at tilpasse sproget og desuden løbende at udvikle sproget gennem sproglig forhandling.

Sproglig forhandling er en betegnelse, som bruges om de kommunikative processer. Her tager samtalepartnerne en række strategier i brug for at løse de vanskeligheder af sproglig og kommunikativ karakter, som opstår i interaktionen.

Sproglig forhandling opstår i de situationer, hvor samtalepartnerne på forskellig vis markerer, at de ikke forstår hinanden. Situationen kan være gunstig for begge parter i samtalen. Den, som ikke forstod det sagte, får gennem omformuleringer eller gentagelser tilpasset sproget, så det bliver forståeligt. Gennem omformuleringerne vækkes opmærksomheden for nye sproglige input. Den, som ikke blev forstået, får mulighed for at fokusere på elementer af sproget, som vedkommende måske ikke behersker fuldt ud.

For at blive forstået i kommunikationen bliver de involverede nødt til at strække deres sprog. I dette "sprogstræk" vil eleverne også få afprøvet hypoteser om andetsproget, et vigtigt element i deres intersprog-udvikling.

Her er dialogen i klassen i Almen Sprogforståelse et vigtigt element.

I kommunikationssituationen er det endvidere muligt, at en mere kompetent sprogbruger kan hjælpe den mindre kompetente med alternative formuleringer, som han kan støtte sig til. På den måde bliver der bygget et sprogligt stillads op, som eleven kan bruge i sin sproglige udvikling.

Udgangspunktet for den sproglige udvikling i klasserummet er målsproget dansk, men det betyder ikke, at den sproglige forhandling ikke kan inddrage klassens andre sprog. Dette er netop hensigten med Almen Sprogforståelse.

Der kan således bygges et sprogligt stillads op på et andet sprog end dansk. To elever med samme sproglige baggrund kan fx give forklaringer på et andet fælles sprog, hvis dette giver mening. Ligeledes kan de forklare generelle sproglige træk ved at henvise til forskelle eller ligheder mellem sprog. Endelig kan den sproglige stilladsring finde sted med fokus på et andet sprog end dansk. Dette kan støtte en meta-

forståelse af sproglige træk. Alle situationer vil være gunstige for udviklingen af et intersprog og "sprog".

Det er således vigtigt, at der i undervisningen bliver givet muligheder for, at eleverne kan kommunikere, og at sproglige aktiviteter bliver tilrettelagt, så de giver gode betingelser for sproglige forhandlinger. Sproglig forhandling kan selvfølgelig opstå spontant i enhver kommunikation. Men de sproglige opgaver kan også designes, så de i høj grad tvinger eleverne til at forhandle sprogligt.

I materialet til Almen Sprogforståelse er der derfor indlagt mange gruppearbejdsopgaver, hvor eleverne skal forhandle sig frem til en fælles løsning. Fx skal de i en af lektionerne finde frem til fire præstationer, de alle kunne tænke sig at udføre.

Her må eleverne først klargøre over for hinanden, hvilke ting de anser for at være præstationer. Derefter skal der forhandles og opnås enighed om fire præstationer, alle kan tilslutte sig, idet de skal præsenteres for klassen.

Eleverne bliver på den måde tvunget til at bruge flere forskellige sproglige former. Der er i denne type øvelser et særligt potentiale for, at eleverne vil strække sproget, når de gennem forhandling skal nå frem til enighed og en konklusion.

3. Sådan kan du arbejde med den enkelte lektion

Som nævnt indledningsvis vil der følge en praktisk instruktion i, hvordan du kan tilrettelægge dine lektioner i Almen Sprogforståelse.

Fokusord

Fokusordene er omdrejningspunktet for undervisningen i kombination med den kommunikative sprogtilegnelse. Begge metoder er beskrevet i det teoretiske afsnit.

Fokusordene er alle nævnt indledningsvis i den første lektion for de enkelte uger.

Eleverne skal blive så dygtige, de kan og alle drage nytte af at være elever i den internationale klasse.

Du kan her vælge mellem to (eller flere) fremgangsmåder: Du kan tage ordene igennem samlet som forforståelse og give hurtige og enkle forklaringer på dem og lade eleverne gentage dem efter dig. Du repeterer måske den elevvenlige forklaring under oplæsning af teksten. Derefter tager du en grundigere version, efterhånden som ordene passerer i ugens undervisningsforløb. Her kan du anvende materialets ordforklaringer.

En anden mulighed er udelukkende at gennemgå fokusordene, efterhånden som ugens lektioner passerer. Du bruger modellen ”sådan underviser du i fokusord”, som sørger for, at eleverne både får en fonologisk og en semantisk præsentation af ordet. Den semantiske præsentation af ordet findes i materialet. Den fonologiske indgår som en fast mundtlig praksis. Derfor nævnes den generelt ikke efter fokusordene, da dette ville give unødige gentagelser.

Ordkort

Hver gang de to fokusord er præsenterede, skriver eleverne ordene på ordkort. Denne aktivitet beskrives heller ikke i undervisningsmaterialet, da det er en grundlæggende praksis. Disse ordkort er vigtige, idet de skal anvendes i lektionerne igennem til mange af aktiviteterne.

Ordkortene er ikke tænkt som specialdesignede og elegante frembringelser. Det er bare dagligdagens karton, der uddeles i passende størrelse, så ordkortene kan samles i en konvolut.

Erfaringer fra flere pilotprojekter viser, at kortene med fokusordene bliver en værdsat ejendom for eleverne.

Desuden har de endnu en betydningsfuld funktion: Elever, der har mulighed for det, skriver også ordet på et andet sprog end dansk. Ordkortene tages hver dag med hjem til forældrene. Her vil der være forskellige muligheder: Måske har barnet allerede skrevet ordet på et sprog ud over dansk – ordkortet kan så føre til samtale i hjemmet. Hvis barnet ikke behersker sproget skriftligt, skriver forældrene ordet

på hjemmets sprog. Danske forældre kan måske bidrage med ordene oversat til deres fremmedsprog.

Hvis skriftlighed for nogle forældre ikke er en mulighed, er en mundtlig version til barnet også fin.

Sprogvæg

Det vil være nyttigt for Almen Sprogforståelse, at der etableres en ”sprogvæg” i klasseværelset.

Hver gang dagens fokusord er gennemgået, hænges (gerne store) ordkort på denne. Ordkort med ”de mange sprog” finder også deres plads her. De forskellige ”produkter” fra lektionerne synliggøres ligeledes på sprogvæggen.

Erfaringen fra pilottestene har vist, at eleverne derved i pauser selv repeterer og indleder samtaler om ord m.v. Det har været tydeligt, at der var elevjerskab til ord m.v.

Desuden bevirker synligheden, at de andre lærere i teamet har mulighed for at følge udviklingen i Almen Sprogforståelse og inddrage sprogarbejdet i deres egen undervisning. Du har ligeledes selv mulighed for hurtigt at genoptage emner, du ser som vigtige i den aktuelle klasse, ved at referere til sprogvæggen.

Skriftlighed

Almen Sprogforståelse lægger vægt på mundtlighed som middel til at sikre den fælles forståelse. Dog vægter materialet også, at børnene får mulighed for skriftlige arbejder: ”Skriv et brev til Bolivias præsident om børns vilkår,” lyder en opgave i materialet fx. Også her er opgaverne ofte stillet til grupperne, idet hensigten med disciplinen er, at alle bidrager med den viden, der nu aktuelt er til stede i klassen til gavn for alle elever. Også når aktiviteterne er skriftlige, må de samlede ressourcer i klassen gerne aktiveres.

Igen ses en strukturalistisk tilgang ikke som den væsentligste i Almen Sprogforståelse, når de skriftlige opgaver produceres. Det er indhold og betydning

og overordnet syn på begrebet ”sprog”, der skal bære også de skriftlige opgaver igennem.

Der er dygtige lærere til konkret grammatik og udtale i sprogfagene og dansk, for naturligvis er denne tilgang særdeles relevant i visse kontekster.

Teksten

Tekstens indhold er en væsentlig faktor i Almen Sprogforståelse. Det er med baggrund i denne, at fokusordene udvælges. Disse vil dog ofte føre til diskussion af andre emner. Derfor starter aktiviteter/øvelser i de enkelte lektioner med reference til ”Teksten”. Her er konkrete muligheder for arbejde med denne anført.

Sprogligt fokus

Hver uge har sit sproglige fokus. Det kan fx være sprogstammer, substantiver, ordsprog eller talemåder. Igen er det her gældende, at det er den overordnede tilgang, sprog, der er det centrale element.

Børnene skal møde centrale elementer i de forskellige sprog – ikke så meget for at få tilført kontant viden om netop et specifikt sprogs struktur og muligheder. Dette vil naturligvis ske til en vis grad. Men den overordnede hensigt er, at de bibringes metaforståelse af nogle af de elementer, der er fælles og grundlæggende for sprog.

Prioritering af opgaver i undervisningsmaterialet

Undervisningsmaterialet skal afprøves på mange og forskellige skoler i Danmark. Derfor indeholder det mange opgaver til den enkelte lektion. Hensigten er, at du som underviser har ”noget at vælge imellem” til den aktuelle klasse. Du kan differentiere.

Det giver dig et vist ekstraarbejde at udvælge, men vi har erfaret, at klasserne er så forskellige, at det store antal opgaver har været nødvendigt, hvis alle skal have mulighed for udfoldelse og deltagelse.

Ligeledes har det i pilottestningen vist sig, at eleverne generelt bliver så ivrige efter at udtale sig på de mange sprog, at lektionen kan passere med næsten udelukkende samtale om fokusordene på andre sprog.

Derfor anbefaler vi som fast praksis, at du hver dag, når repetition af fokusordene er emnet, indledende hører eksempler fra ordkortene. Disse har jo været vendt i hjemmet. Ordkortene indeholder fokusordet på de mange sprog og er derfor helt centrale. Men tidsfaktoren er også af betydning, så du vil sandsynligvis ikke altid kunne høre alle de medbragte ord. Men du kan eksempelvis lade eleverne udveksle dem to og to eller i grupper, hvis tiden bliver knap.

Ligeledes er det en erfaring, at det er godt at tage en afprøvning af øvelser, der inddrager bevægelse. Hvorledes skal der hoppes, løbes etc.? En kort afprøvning virker befordrende for en effektiv lektion.

Klasseteamet

Tal i klasseteamet om muligt samarbejde om Almen Sprogforståelse. Hvis en faglærer aktuelt kan inddrage et af fokusordene i sin undervisning som et relevant ord, vil det selvfølgelig styrke børnenes læring. Ligeledes skulle klassens sprogvæg kunne give anledning til interesserede forespørgsler om aktiviteterne i Almen Sprogforståelse.

Forholdene vil være forskellige fra skole til skole, men en generel øget opmærksomhed på betydning og ordkendskab i hele fagrækken vil styrke børnenes sproglige udvikling og læring.

Derfor vil det være vigtigt, at Almen Sprogforståelse er et emne, der i de 16 uger jævnlige sættes på teamets dagsorden. Hvorledes går det med disciplinen? Ses der den aktuelle uge muligheder for inddragelse af flere fag?

Forældreinddragelse generelt – overordnet information

Giv indledende forældrene overordnet information om undervisningen i Almen Sprogforståelse, og forklar formålet med disciplinen: De mange sprog skal inddrages i den danske folkeskole til glæde for alle elever.

Vi har en stor, upåagtet ressource i de mange sprog i Danmark – og denne skal synlig- og nyttiggøres – også i den aktuelle klasse. Eleverne skal blive så dygtige, de kan og alle drage nytte af at være elever i den internationale klasse.

For med det internationale perspektiv i Almen Sprogforståelse får børnene en ny og nyttig opmærksomhed på sprog, der vil kunne inddrages i mange sammenhænge i deres videre uddannelsesforløb.

Konkret i den aktuelle klasse

Hvis det er muligt, få en oversigt over de sprog, der beherskes af klassens tosprogede forældre, så du fx ved, hvilke sprogstammer og sprog der aktuelt kan blive at tale om i de kommende uger.

Beret om ordkortene, der vil blive en tilbagevendende aktivitet i klassen, ligesom de dagligt vil dukke op i hjemmet.

Det skal selvfølgelig understreges, at det ikke er en kompleks opgave, der er søsat. Kender forældrene ikke det aktuelle ord, der hjembringes, så er det ikke af betydning.

Du kan også bede tosprogede forældre samtale med børnene på førstesproget om børnenes tekster, hvis denne mulighed foreligger sprogligt. For danske forældre vil denne indsats være nærliggende.

Understreg, at forslag til hjemmesider, apps og oplæsning på flere sprog vil være velkomne bidrag i Almen Sprogforståelse.

1.

Herfra min verden går

Sprogligt fokus: Refleksion over Almen Sprogforståelse med eleverne

Ugens fokusord: favorit, præstation, hamle op med, betaget, evne, ærgre sig

Klods-Hans bliver Danmarks næste konge

Tip: Læs det gamle H.C. Andersen-eventyr op for børnene, inden I starter Almen Sprogforståelse.

Ung landmand fra Vestjylland vandt i aftes finalen i "Danmarks næste konge" og besejrede undervejs sine to brødre, der ellers var regnet blandt favoritterne.

Med en overbevisende **præstation** i finalen vandt den unge landmand Klods-Hans fra Vestjylland overraskende reality-programmet "Danmarks næste konge". Med træsko på fødderne og muld i lommen lykkedes det Klods-Hans at charmere kronprinsessen og vinde hendes hjerte for næsen af de øvrige deltagere.

"Jeg er da glad for, at jeg kunne imponere kronprinsessen så meget, at jeg nu skal være Danmarks næste konge. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at hun og resten af Danmark fik den ægte Klods-Hans at se i aften," fortalte han efter sejren.

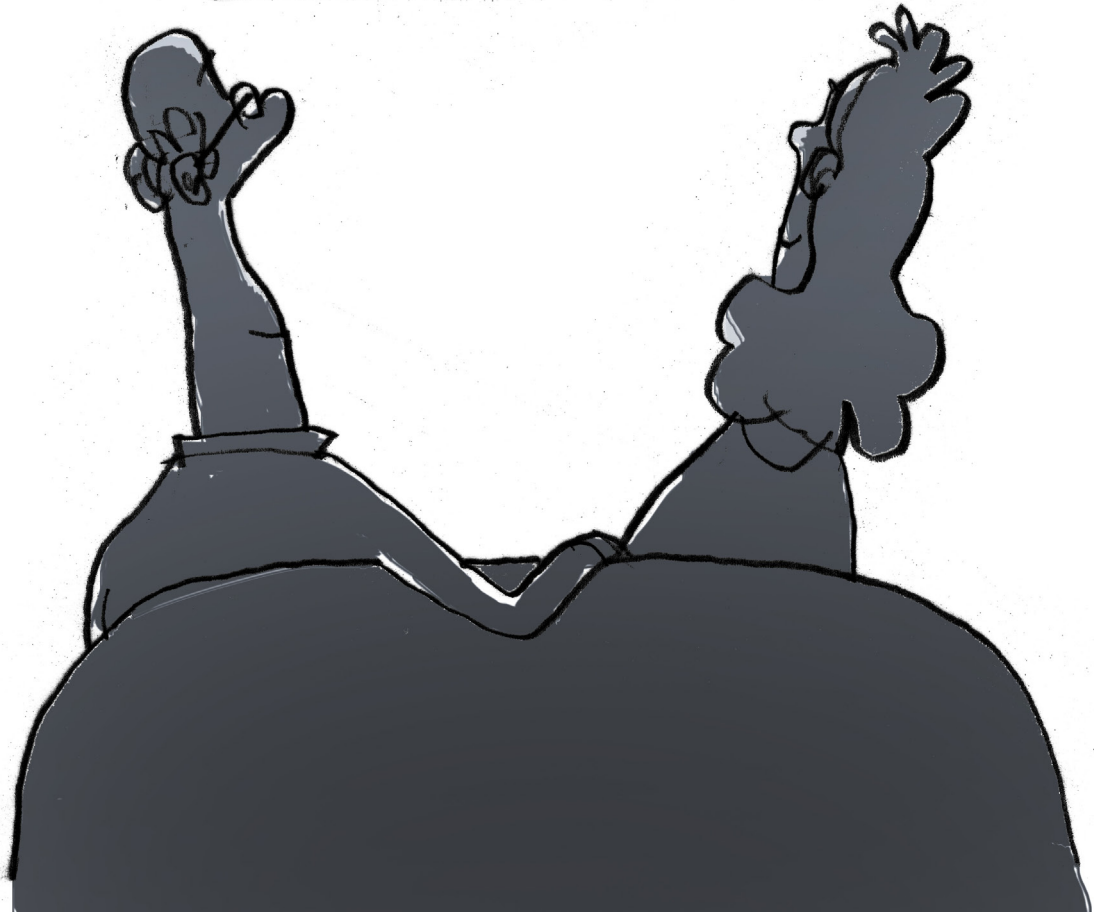
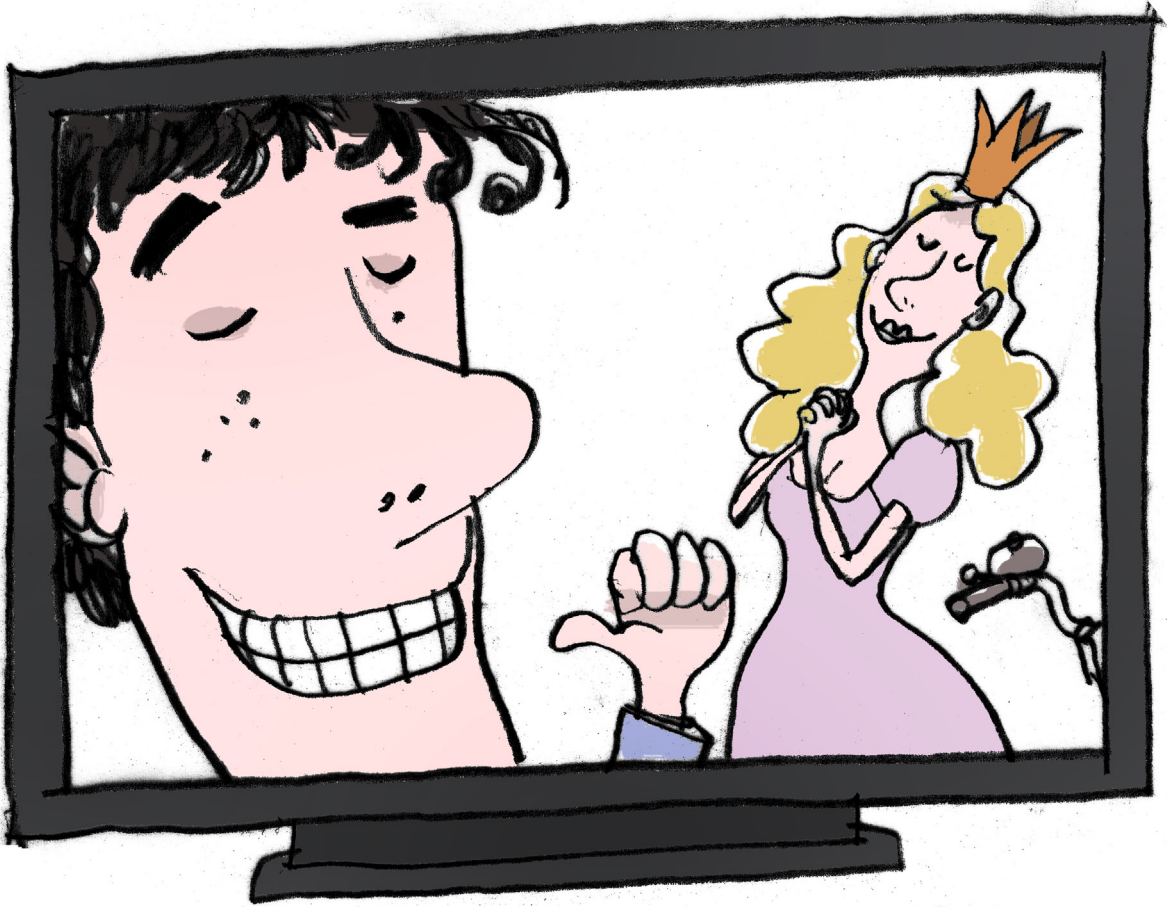
Vandt over brødre

Gårsdagens finale var på mange måder en speciel aften for Klods-Hans og familien hjemme i Vestjylland. Den kommende konges to brødre var nemlig også med i finalen, hvor de dog ikke kunne **hamle op med** Klods-Hans. Deltagerne skulle i løbet af ti minutter overbevise kronprinsessen om, at de skulle giftes. Da Klods-Hans trådte ind på scenen i sine træsko, blev der fniset og hvisket en del på tilskuerpladserne. Men da først han gik i gang med at tale, blev der hurtigt stille igen, og kronprinsessen var øjeblikkeligt **betaget** af hans udstråling.

"Jeg blev så glad, da Klods-Hans dukkede op. Alle de andre deltagere troede, at de kunne imponere mig med al deres snak om ting og sager, som de vidste. Men Klods-Hans kom bare ind i sine træsko, smilede til mig og spurgte, om ikke vi skulle gå ud og spise en pizza sammen. Det kunne jeg bare ikke stå for," forklarede kronprinsessen, inden hun og Klods-Hans for ud af salen for at finde et pizzeria, der stadig var åbent.

Familiens sorte får

Sejrherrens to brødre er begge uddannet fra universitetet, mens Klods-Hans har taget en kortere uddannelse for at kunne passe familiens gård i Vestjylland. Ifølge brødrene var Klods-Hans ikke engang klar over, at programmet fandt sted, før de fortalte ham om det, inden de kørte mod København. Klods-Hans' brødre havde hver fået en flot sportsvogn af faren, som de kunne imponere kronprinsessen med. Da de kørte fra Vestjylland mod København i deres nye biler, stod Klods-Hans tilbage på gårdspladsen og ville også gerne have chancen for at imponere kronprinsessen. Hans far mente ikke, at Klods-Hans havde **evnerne** til at vinde reality-programmet, og derfor måtte han ikke låne farens bil. I stedet for at **ærgre sig** over sin fars beslutning sprang Klods-Hans op på sin gamle cykel og drønedede til stationen for at tage det første tog mod København. Og det skulle jo så vise sig at være en god idé.

1. lektion

Dagens fokusord: favorit, præstation

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

Hvad er Almen Sprogforståelse set i et elevperspektiv?

- Tal indledende om de mange sprog, der tales på jorden. Børnene gætter på hvor mange.

”Hvor mange sprog taler vi i denne klasse?”
Eleverne fortæller, hvilke sprog de taler ud over dansk. Nævn gerne sprogets navn ”på sproget”.
Hør klassen rundt, hvad hedder fx: ”Jeg kan tale arabisk.”

- Derefter indledende refleksion med eleverne over udtrykket Almen Sprogforståelse:

Giv bud bud på, hvad begrebet kan dække. ”Almen”? ”Sprogforståelse”?

Brug Smartboard med elevcitater fra pilottest (de sætninger, der er omsluttet af anførselstegn):

”Man kan blive bedre til andre fag, hvis man har Almen Sprogforståelse, fordi man bruger sprog i alle fag.”

Diskutér dette aspekt med hele klassen med yderligere et elevcitater som baggrund:

”Det er ikke kun selve matematikken, der kan være svær. Det kan også være svært at forstå nogle af de ord, der står rundt om opgaven.”

”Det er fedt, at man kan få lov til at vise, hvad man kan – at man er god til andre sprog end dansk.”

I grupper: ”Hvad betyder det for et menneske at være god til flere sprog? Bliv enige om mindst tre ting og skriv dem ned.”

Hør forslag fra nogle af grupperne.

”De ord, vi har lært i undervisningen, brugte vi ikke før og havde ikke tænkt på dem før (...) Jeg er begyndt at bruge ordene mere i hverdagen.”

(Citat fra et etnisk dansk barn)

Alle i klassen lærer danske ord, de måske ikke kender endnu. Ugens fokusord vises på smartboard.

Du nævner, at sådanne ord vil alle eleverne i hele klassen kunne bruge og forstå, når de har deltaget i Almen Sprogforståelse. Derved bliver de dygtigere til at forstå det, de læser. De bliver også bedre til at give udtryk for, hvad de mener og tænker. De vil desuden komme til at skrive, når de har Almen Sprogforståelse, og dermed også blive dygtige til at arbejde med skriftsprog.

De skal også arbejde meget sammen i grupper. Her vil de også lære sprog, ikke bare af læreren, men især af hinanden! Det er klassekammeraterne, der sidder inde med kompetencerne på de mange sprog

Teksten

Fokusordene til de 4 lektioner vises på smartboard’et. Eleverne lytter til teksten, som oplæses af læreren. Du peger på det pågældende fokusord, når ordet forekommer i teksten – holder pause og lader eleverne gentage ordet efter dig, giver elevvenlige, korte forklaringer på mulige ukendte ord. (Fremgangsmåden er beskrevet i indledningen som én af flere mulige).

- Teksten genfortælles af eleverne med lærerstøtte. De har teksten foran sig. De læser den derefter selv.
- ”Find to og to eksempler i teksten, der viser, at her er en moderne udgave af Klods-Hans. Skriv dem ned. Hvis I husker det gamle eventyr, hvor kunne man der høre, at det foregår i gamle dage? Skriv et par eksempler ned.”

Dagens fokusord

favorit

Klods-Hans' brødre var favoritter til at vinde reality-programmet. Det betyder, at alle mente, at netop de ville vinde. Klods-Hans var overhovedet ikke favorit. I hjemmet i Vestjylland mente de, at han var temmelig dum og ikke dygtig og derfor ville tabe. Ingen havde ham som favorit. Han skulle slet ikke af sted til København. De to ældste brødre var forældrenes favoritter. De holdt mere af brødrene end af Klods-Hans.

Du kan også have nogle favoritter. Det kan være nogle venner, du rigtig godt kan lide. Du synes, de er dine allerbedste venner. Du kan også have ting, du elsker at spise, noget mad, som hører til blandt dine favoritter.

- ”Nu står I på stolene med ordkortet, hvor I har skrevet ”favorit”. Jeg nævner nogle ting, som man kan spise. Hvis I virkelig godt kan lide dem, råber I ”favorit” og springer ned på gulvet. Hvis I ikke kan lide dem, bliver I stående på stolene og råber med vrede stemmer: ”Ikke favorit.” Det er jo ikke sikkert, at I alle kan lide det samme. Så I er nok ikke på stolene på samme tid!”

- Flødebolle
- Tyggegummi
- Rosiner
- Appelsiner
- Gammelt, tørt og muggent rugbrød
- Stærk ost
- Kaffe
- Lakrids
- Te
- Rådne æbler
- Chokolade
- Havregrød

præstation

Klods-Hans klarede sig flot over for prinsessen, så flot, at hun gerne ville giftes med ham. Det var en stor præstation.

Nogle mennesker laver flotte præstationer inden for sport. Fx er Messi en meget kendt fodboldspiller, der scorer mange mål og på den måde laver flotte sportspræstationer.

- I grupper: ”Bliv enige om fire præstationer, I gerne vil udføre. Bestige verdens højeste bjerg? Blive dygtig til engelsk? I vælger, hvem der skal nedskrive. Vi hører eksempler, når I er færdige.”

NB: I næste lektion tages emnet dialekter op. Læg information til forældrene på intra. De må meget gerne drøfte emnet hjemme og give børnene eksempler med til næste gang på så mange sprog som muligt. Altså, hvad hedder ordet ”normalt”, hvad hedder ordet på en dialekt af sproget?

2. lektion

Dagens fokusord: hamle op med, betaget

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Du læser teksten op indtil overskriften ”Familiens sorte får”. Eleverne læser derefter teksten enkeltvis. Fælles kort samtale om den. Hvorfor kan man sige, at Klods-Hans udførte en flot præstation? Tal om, hvorledes den gamle og den nutidige Klods-Hans’ præstationer adskiller sig fra hinanden.

Illustration

- To og to: Hvad illustrerer tegningen? Hvorfor peger Klods-Hans på sig selv? Hvad synes prinsessen om det? Hvem ser filmen om Klods-Hans? Hvad tror du, de tænker?
- Efterfølgende klassesamtale om Klods-Hans som beboer på Amalienborg. Hvad mon han vil synes om stedet?

Repetition af fokusord

- Hør indledende ordene på andre sprog. Eleverne holder ordkortet med det oversatte ord op, når vedkommende siger det. Klassen eftersiger. Hvor mange sprog kunne klassen sige ”favorit” på? Var der sprog, hvor ordene lignede hinanden? Skriv nogle af de beslægtede ord på tavlen. (Dagligdagens praksis med fokusord på dansk og de mange sprog er omtalt i indledningen. Derfor vil beskrivelse af fremgangsmåden ikke blive gentaget i de følgende lektioner!)

favorit

- I grupper, på tid: ”Nedskriv nogle af de ting, der vil være jeres favorit-beskæftigelse i fritiden. Spille computer? Cykle? Vælg, hvem der skal skrive. Hvilken gruppe når at skrive flest forslag på xx minutter?”
- Hør vindergruppens og evt. andre gruppers forslag. Gruppens medlemmer nævner efter tur favorit-beskæftigelserne. Ordet ”favorit” skal indgå i alle udsagn: ”En af vores favoritter er at svømme.”

præstation

- igen ordet på de mange sprog indledningsvis
- To og to ved computer (eller med en ”selvgjort” tegning): Tal først sammen om, hvad synes er en enorm præstation. Find i Google Billeder mennesker, der udfører denne store præstation. (Eller tegn hurtigt sammen en stor præstation). Alle bytter nu sidemand. Den, der bliver ved det fundne billede, fortæller den nye sidemand om, hvad det er for en stor præstation, der vises på billedet. Byt sidemand nogle gange, hvis der er tid. Brug ordet ”præstation”, hver gang der fortælles om billedet.

Dagens fokusord

hamle op med

Klods-Hans’ brødre mente selv, at de var meget dygtigere end deres bror. Men de kunne i virkeligheden slet ikke klare tingene lige så godt som Klods-Hans. Så de kunne ikke hamle op med ham. Han var den dygtigste.

Når en af dine venner er meget dygtig til fx matematik, kan man sige, at det er svært at hamle op med vennen i matematik. Din ven klarer nemmere og hurtigere opgaverne, så det er svært at hamle op med ham i dette fag.

- ”Jeg nævner nu nogle ting, det er svært eller nemt at hamle op med. Se vigtige ud, se op mod loftet og sig med fornemme stemmer: ”hamle op med” og vift med jeres ordkort, hvis I kan hamle op med det, jeg nævner. Hvis I ikke kan hamle op med det, kryber I under bordet og siger vredt derindefra: ”Ikke hamle op med” og ser surt på jeres ordkort.”
 - Drikke et glas vand meget langsomt
 - Bære skoletasken ind på skolen uden hjælp
 - Læse en side i en bog
 - Trække en jakke på
 - Spise 100 flødebolle på fem sekunder
 - Sejle over Atlanterhavet i en gulvspand
 - Klø en hundehvalp på maven
 - Hoppe på ét ben op på verdens højeste bjerg
 - Løfte en sten på 500 kg med én arm
 - Nikke med hovedet

betaget

Prinsessen syntes så godt om Klods-Hans, fordi han talte helt almindeligt og ikke prøvede på at virke klogere, end han var. Han spurgte bare, om de ikke skulle spise en pizza sammen. Hun syntes, det var en rigtig god idé, så hun blev helt betaget af Klods-Hans, hun beundrede ham. Hans brødre havde ladet, som om de var frygteligt kloge, det var de ikke, så det blev prinsessen ikke betaget af.

- To og to: ”Er der nogen mennesker, I beundrer, nogen, I er betagede af? Måske fordi de er meget rare, smukke, kloge eller også dygtige til en sportsgren? Hav hver især to, I er betagede af i tankerne. Fortæl hinanden, hvorfor I er betagede dem.”

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

SPROGLIGT FOKUS: DIALEKTER

- Tal igen med børnene om, at der tales mange sprog i klassen. Tag en runde, hvor der endnu engang siges på de mange sprog: ”Jeg taler ...”
- Derefter samtale om, at der ikke bare tales mange forskellige sprog i verden. Inden for samme land taler man måske helt forskellige sprog, sprog, der slet ikke er beslægtede. Eksempler fra klassen (fx kurdisk/tyrkisk, finsk/svensk)?
- Derefter samtale med klassen om, at der inden for samme land findes variationer af det samme sprog, dialekter. Er der børn i klassen fra forskellige landsdele i samme land? Sproglige forskelle inden for forskellige landes grænser? Eksempler?
- ”Kender I nogen, der taler dansk på en måde, der lyder anderledes end den måde, de fleste her taler dansk på? Eksempler?”
- Bed afsluttende børnene tale om dialekter med deres forældre, har nogle allerede gjort det? – Eksempler både på dansk og verdens sprog på forskellig måde at udtrykke ”det samme” fra landsdel til landsdel. (Emnet genoptages i næste lektion).

3. lektion

Dagens fokusord: *evne, ærgre sig*

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Klods-Hans og prinsessen gik sammen på pizzeria. Nu skulle de giftes.

- I grupper: Hvilke emner mon de drøftede? Skriv nogle forslag ned. Hvordan Amalienborg skulle indrettes? Prinsessens brudekjole? Hør efterfølgende forslag klassen rundt. Forslagene må gerne formuleres på de mange sprog og siges med efterfølgende oversættelse.

Repetition af fokusord

hamle op med

- I grupper: ”Tal om forskellige personer, nogle berømte mennesker, I ikke kan hamle op med. Bliv enige om de to, I synes, det er sværest at hamle op med, og forklar, hvorfor det er så svært at hamle op med netop dem. Vælg, hvem der skal fremlægge resultater for klassen. Husk at bruge ordet ”hamle op med”.”

betaget

- To og to: ”Tegn eller find på nettet billeder af bryllupstøj til Klods-Hans og prinsessen, I må gerne nøjes med at finde tøj til kun den ene. Forklar skriftligt nedenfor, hvorfor I er betaget af det tøj, I har fundet. Teksten skal indeholde fokusordet ”betaget”. Hæng produkterne på klassens sprogvæg. Igen, hvis muligt, skriv teksten på flere sprog. Skriv ordet ”betaget” med store bogstaver og streg det under, uanset hvilket sprog ordet skrives på.”

Dagens fokusord

evne

Klods-Hans kunne imponere prinsessen ved at tale helt almindeligt. Det var noget, han var god til, en evne, han havde. Brødrene havde ikke den evne, de

kunne ikke betage prinsessen, fordi de pralede og opførte sig dumt.

Hvis man er rigtig dygtig til at lære sprog, har man evner for sprog. Det går nemt at lære noget nyt, bare man har evnerne til det.

- I grupper: "Tal sammen om nogle kendte mennesker, som har gode evner. Find først tre kendte mennesker, I vil beskrive. Skriv nogle ord ned om, hvilke gode evner de har. Vælg, hvem der skriver, og hvem der fremlægger for klassen."

ærgre sig

Klods-Hans var slet ikke ked af, at hans far ikke havde givet ham en flot sportsvogn. Han lod være at ærgre sig og blive sur. Han drømede glad af sted på sin cykel uden at ærgre sig eller være vred på sin far.

Hvis man ærgrer sig over noget, synes man, det skulle være helt anderledes. Man kan fx ærgre sig over at tabe sin pung med mange penge. Det ville man ønske ikke var sket.

- "Skriv alle nogle ting ned, der ville ærgre jer. Start med at skrive: "Det ville ærgre mig, hvis/at ...". Hør eksempler klassen rundt.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Eksempler fra hjemmene på dialekter, både på de mange sprog og dansk.
- Tal med børnene om jysk, fynsk og sjællandsk. (Her tænkes ikke i dybe sprogteoretiske tilgange – bare børneiagttagelser). Er der familie/venner, der taler anderledes, end barnet er vant til hjemme? Karakteristika for de tre dialekter – igen kun børneiagttagelser.
- Beret om vestjysk for klassen, fx: "Klods-Hans kommer fra Vestjylland (vis på kort). Der taler man stadig væk dialekt nogle steder. Bare for 50 år siden var det meget almindeligt kun at tale vestjysk, når man boede der. Men det blev ikke anset for at være "fint". I skolen skulle man tale det, der hedder rigsdansk, dansk, som fx dronning Margrethe taler sproget. Det var meget svært for mange børn, der var vant til at tale vestjysk derhjemme. De fik hele tiden at vide, at de talte helt forkert. Det var svært for mange børn.
- Kender I steder i andre lande, hvor man skal tale et helt bestemt sprog, hvor nogle sprog er forbudte?"
- Se sammen på kortet på <http://da.wikipedia.org/wiki/Vestjysk> og eksemplet æ hus = huset, altså bestemt form, nævn/skriv desuden den ubestemte form "en hus". Se desuden på et vestjysk ord i fælleskøn, bestemt form: fx æ pige = pigen, ubestemt form som på rigsdansk: en pige.
- Er der forskel på vestjysk og rigsdansk?
- Sammenlign med engelsk, tag de samme ord. Forskelle og ligheder mellem engelsk, vest-jysk, rigsdansk i anvendelse af kendeord?

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Teksten

Tag de fire første linjer i Klods-Hans-teksten og sæt vestjyske kendeord ind (mundtligt). Hvis nogen kan tale vestjysk, omsæt da de fire linjer af teksten helt til vestjysk. (Forældre kan måske bidrage og fortælle hele teksten på vestjysk?)

2. Se et eksempel på en sang på Klods-Hans' sprog, vestjysk: Vis børnene det første vers af Blichers sang "Mads Doss" på smartboard'et. Lad dem i grupper forsøge at oversætte og gætte på de forskellige ord. De skriver deres formodning om korrekt oversættelse ned.
(Hele sangen med oversættelse findes på adressen http://www.ugle.dk/mads_doss.html).
3. Kan nogen oversætte første vers af "Mads Doss" til et andet sprog? Måske til en dialekt?
4. To og to på computer (eller lav en tegning): "Find billeder af Amalienborgs sale og værelser. Find (tegn) et værelse eller en sal, som I tror vil blive Klods-Hans' og prinsessens favorit-værelse, ét, som de vil blive betaget af. Skriv en tekst sammen under billedet og brug fokusordene "favorit" og "betaget" i teksten."
Hæng billedet på klassens sprogvæg.

5. Cloze-test i grupper

Diskutér, hvilket fokusord der er det rigtige at indsætte, fokusordene er på smartboard'et:

Nej, hvor ville jeg altså gerne være lige så dygtig som Ahmed. Han kommer SÅ hurtigt gennem alle opgaver. Han har facit på alle matematikstykkerne på ingen tid. Han skriver fuldstændigt flot dansk og engelsk, der er ikke et fag, hvor han ikke er den dygtigste. Han har altså en særlig

Den dag var én af mine bedste dage. Løbekonkurrence. Jeg var simpelt hen i mål lang tid før alle andre. Mig var der ingen, der kunne

Klods-Hans havde ikke fået nogen bil af sin far, sådan som de to brødre. Men han var ikke ked af det. Han var et menneske, der aldrig kunne finde på at

Da prinsessen og Klods-Hans skulle giftes, havde hun en meget flot hvid kjole på. Hun bar guldkrone på hovedet og var i det hele taget utrolig smuk. Klods-Hans stirrede glad og

_____ på hende.
Jeg elsker H.C. Andersens eventyr. Men Klods-Hans, det er nu det eventyr, jeg allerbedst kan lide af dem alle sammen. Det er simpelt hen min

_____ .
Det første menneske, der landede på månen, hed Neil Armstrong. Det var en meget farlig tur, så man må sige, at han udførte en stor

2.

Sprog i verden

Sprogligt fokus: Sprogstammer

Ugens fokusord: officiel, gradvist, selvstændig, fornem, sjuske, version

Da dansk var vikingesprog og fransk var latin

De sprog vi taler, eller som vi hører folk tale rundt omkring på kloden, har engang lydt helt anderledes end i dag. Sprog forandrer sig nemlig hele tiden, og derfor er dansk nok også noget helt andet en gang i fremtiden.

I Danmark taler de fleste indbyggere dansk. Nogle lærer også tidligt at tale andre sprog som for eksempel arabisk, tyrkisk eller engelsk, og i Sønderjylland bor der et mindretal, som taler tysk. Men det **officielle** sprog i Danmark er dansk. Sådan har det dog ikke altid været. Eller i hvert fald har dansk ikke altid lydt, som det sprog vi i dag forstår som dansk.

Ét sprog blev til mange

Dengang der var vikinger til, eksisterede et fælles sprog, som blev talt i det meste af Norden. Og derfor var der egentlig ikke noget sprog, der hed dansk på det tidspunkt. Men i løbet af de sidste 1000 år forandrede det fælles sprog sig **gradvist** rundt omkring i Norden. Det har ført til, at der i dag eksisterer sprog som dansk, norsk, svensk, islandsk og færøsk. Men selvom disse sprog ligner hinanden, fordi de udspringer af det samme fællessprog, er de hver især **selvstændige** sprog i dag.

Krig skaber nye sprog

Der findes mellem 6000- 7000 sprog i verden i dag. De har også brugt mange, mange år på at udvikle sig til de sprog, som de er nu. Så derfor har folk i Danmark ikke altid talt dansk, ligesom folk i Italien ikke altid har talt italiensk. Og i Frankrig er der ikke altid blevet talt fransk.

I Frankrig talte de faktisk engang det sprog, der hedder latin. Gennem 500 år var landet nemlig en del af Romerriget, og romerne talte latin i den franske del af riget. Derfor begyndte indbyggerne i Frankrig også at gøre det.

I løbet af de 500 år med latin som hovedsprog blev det dog præget af gallisk, som var det sprog, der blev talt i Sydfrankrig, før romerne kom til. Latin var desuden et meget **fornemt** sprog, som pæne og magtfulde mennesker talte. Men hos almindelige mennesker blev der sløset lidt med ordenes udtale og **sjusket** lidt med deres endelser, så det ikke lød, helt som det burde.

Romantisk sprog er sjusk

Da romerne måtte trække sig tilbage fra Frankrig efter de 500 års besættelse, blev den sløse **version** af fransk mere udbredt. Og siden blev den til sit eget sprog. Så i virkeligheden er det franske sprog opstået på grund af nogle mennesker i Sydfrankrig, der talte latin så dårligt og sjusket, at de udviklede et helt nyt sprog.

I dag bliver fransk ofte betegnet som et af det smukkeste og mest romantiske sprog i hele verden. Men sådan var det altså på ingen måde, da sproget blev skabt for 1500 år siden.

1. lektion

Dagens fokusord: officiel, gradvis

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Fokusordene til de 4 lektioner vises på smartboard. Eleverne lytter til teksten, som oplæses af læreren. Du peger på det pågældende fokusord, når ordet forekommer i teksten – holder pause og lader eleverne gentage ordet efter dig.
- Kort samtale om tekstens sproglige fokus: Sprogene er i familie i sprogstammer, sprogene ændrer sig.
- Eleverne læser selv teksten.
- Hele klassen: Find eksempler i teksten, der fortæller, at sprog ændrer sig.
- Du viser eleverne ”sprogstammetræet” (Google ordet ”sprogstammer” og find sprogstammetræet) på smartboard og gør opmærksom på, at nogle sprog er i så tæt familie, at folk fra flere lande kan forstå hinanden uden at skifte sprog.

Dagens fokusord

officiel

Hvis statsministeren siger noget officielt, siger hun det, som regeringen og hendes parti mener. Det er det, hun siger, når hun taler udadtil, fx med folk fra TV. Privat kan hun godt tænke og mene noget helt andet.

Skolelederen på din skole kan også sige noget officielt, fx at I skal møde til tiden. Det siger hun/han, fordi hun/han skal sørge for, at de officielle regler på skolen bliver respekteret og overholdt.

Mange lande har et officielt sprog. Det lærer man i skolen – og mange mennesker i landet taler det. I Danmark er det officielle sprog dansk.

gradvis

Når der sker en gradvis forandring af noget, betyder det, at forandringen ikke kommer lige pludselig. Det kan gradvist blive bedre vejr. Det betyder, at vejret langsomt bliver bedre og bedre. Det sker ikke lige pludseligt. Vinden kan fx gradvist blive mindre hård.

- ”Hav de to ordkort med officiel og gradvis parat. Når jeg holder en pause i oplæsningen af teksten, springer I op på stolene og råber det ord, I mener, er det rigtige, er det officiel eller gradvis? Sving ordkortene over hovedet imens”.

Du læser fra tekstens start til afsnittet ”Krig skaber nye sprog”.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Computer, Google oversæt: hvad hedder ”ja” på svensk, norsk, islandsk, finsk? Hvilke sprog ligner hinanden og tilhører samme sprogstamme, hvilket tilhører en anden sprogstamme? Find de pågældende sprog på sprogstammetræet. Hvilke sprogstammer tilhører de?
- Hvad hedder ”ja” og ”nej” på klassens sprog? Den, der siger ordet, nikker eller ryster på hovedet samtidig med, at ordet siges, hele klassen gentager efter klassekammeraten. Hurtigt klassen rundt.
- ”Skriv ”ja” og ”nej” på ordkort på et sprog, du kender. Hvis du bedst kan skrive ”ja” og ”nej” på dansk, gør du det. Men brug meget gerne et andet sprog. I går rundt i klassen og spørger hinanden om fritidsinteresser fx: ”Kan du lide at svømme? Vil du gerne lære at spille trompet? Vil du gerne spille computerspil?”

(Alle i klassen overvejer i tavshed nogle spørgsmål et par minutter).

- I svarer hinanden ved at vise kortet med ”ja” eller ”nej” (på dansk eller andre sprog). I nikker eller ryster på hovedet, mens I samtidig siger ja/nej på det sprog, der står på jeres ordkort. Jeres kammerat siger derefter ja/nej på det sprog, I har brugt.”
- Tal om sprog i Norden. De ligner hinanden meget.

Vis og sammenlign norske, svenske og danske tekster evt. fra aviser.

2. lektion

Dagens fokusord: selvstændig, fornem

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal kort med hele klassen om teksten. Væsentlige pointer?
- ”Skriv alle kort, hvad I har lært af den tekst, vi har læst. Hvordan går det med sprog, når folk taler dem i mange hundrede år? Hvilken betydning kan krige have for sprog?”

Hør hurtigt klassen rundt – hvilke pointer?

Repetition af fokusord

officiel

- ”Dronningen og statsministeren holder ofte officielle taler. Husker nogen, hvad officiel betyder?” Hør forklaringer.
- ”Sig alle ”officiel” otte gange i træk. I vælger selv sprog. Rejs jer op og sæt jer ned på stolen hver gang I siger ”officiel”. Det skal gå meget hurtigt!
- Den, der først bliver færdig springer op på sin stol og råber: ”Jeg er officiel vinder” og vifter med ordkortet over hovedet.”
- ”Giv forslag til, hvad dronningens eller statsministerens officielle tale kunne handle om?”
- I grupper: ”Skriv en officiel, kort tale, som enten dronningen eller statsministeren kunne have skrevet. Hvilken gruppe bruger ordet officiel flest gange i talen? I har xx minutter til opgaven. ”
- ”Vindergruppen læser talen op. Når oplæseren siger ”officiel” vifter alle med ordkortene”.

gradvis

- På computer: Find to og to fire billeder, der viser meget forskelligt vejr. Lav en billedserie om

vejret, der først var meget koldt, men gradvist blev værre. Skriv en tekst under hvert billede. Brug ordet "gradvist" i alle fire tekster.

Start fx med at finde et billede, der illustrerer: "Snestormen blev gradvist værre og værre." Hæng serierne op på sprogvæggen.

Dagens fokusord

selvstændig

Hvis du er selvstændig, er du god til at klare dig selv og indgå i et godt samarbejde med andre. Du er også god til at svare klart på det, du bliver spurgt om. Du kan give et selvstændigt svar.

- "Jeg nævner nogle eksempler, hvor forskellige mennesker opfører sig selvstændigt – eller lige modsat – uselvstændigt. Se meget vigtige ud og råb "selvstændig" og kast kortet med ordet "selvstændig" op i luften, når I hører om et selvstændigt menneske. Bøj jer forover og græd og snøft "uselvstændig" og tramp på kortet, hvorpå der står "selvstændig", når I hører om én, der er uselvstændig:
 - En pige på 7 år, der alene kører 200 km i et stræk på cykel.
 - En dreng på 15 år, der beder sin mor om hjælp til at tage blusen af.
 - Du laver på 15 minutter en dejlig frokost til alle elever på din skole hver dag.
 - Du regner alle matematikstykkerne i hele matematikbogen på en time. De er alle helt rigtige.
 - En pige på 16 år beder om at få sutteflaske og sut, når hun skal sove.
 - En mand på 40 år plager sin mor om lomme penge.
 - En dreng på 3 år kører hver dag alene med bussen til børnehaven.
- "Vend dig mod din sidekammerat, diskuter en selvstændig handling, I gerne vil udføre hver især: "Den selvstændige handling, jeg gerne vil udføre, er at...".

- Hør nogle eksempler på selvstændige handlinger fra klassen. Ordet selvstændig skal bruges, når der berettes. "Den selvstændige handling/ting, jeg gerne vil udføre, er..."

fornem

Hvis du er fornem, er du meget fin og flot. Man kan tale om en fornem dame. Dronning Margrethe er en fornem dame, altid i smukt tøj og med god opførsel. Et sprog kan også være fornemt, fordi det er et sprog, der lyder smukt, når det tales. En bygning kan også være meget fornem, det kunne fx være et slot. Den kan så også være meget lidt fornem, fx et gammelt hus, hvor taget er blæst af.

- "Jeg viser jer nogle mennesker og bygninger på smartboard. Nogle er vældigt fornemme, andre er slet ikke. Tommelfingeren op på den ene hånd og ordkortet højt op med den anden hånd, når der kommer fornemme mennesker eller bygninger. Råb: "fornem".

Hvis personen eller bygningen ikke ser fornem ud, lægger I jer på gulvet, sukker først højt og siger derefter stille: "Ikke fornem".

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Eleverne er i grupper med repræsentanter fra forskellige nationer, sprogstammetræet er fremme på elevcomputeren:

"Forsøg ved hjælp af sprogstammetræet at finde ud af hvilken sprogstamme, de forskellige kammerater tilhører. Hver gruppe skriver fx: Benjamin, Bosnien, slaviske sprogstamme, Charlotta, Sverige, nordiske sprogstamme."

Eleverne gemmer notaterne til næste undervisningsgang. Bed om forældrestøtte!

- Tal om sprog i Norden. De ligner hinanden meget. Find tekster på dansk, norsk og svensk og find forskelle og ligheder i stavning.

3. lektion

Dagens fokusord: sjuske, version

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Find nogle eksempler i teksten, der fortæller, at sprog forandrer sig.

- Hør eleveksempler på, at sprog udvikles og ændres. Fx personlige erfaringer ved udvandring, glemmes/huskes førstesproget? Hvorledes opleves førstesproget ved besøg i det pågældende land? Har det ændret sig? Eller?
- Turisme? Hvorledes klarer man sig i et land, hvor sproget er ukendt?
- Sprog med kammeraterne og sprog med "de voksne." To og to: "Nedskriv en sætning, som I ville sige den til en kammerat, men på en måde, som I aldrig ville sige sætningen til en voksen. Skriv den om, så den kan "bruges" til en voksen." Hør eksempler klassen rundt på begge typer sætninger. Fx "mega nas"? Hvordan siger I dette til forældre og til bedstemor og bedstefar?
- Bedsteforældres sprog contra nutidens sprog? "Eksempler på ting, der undrer sprogligt hos bedstemor og bedstefar? Er der noget, I siger, de ikke forstår? Siger de noget, I synes er mærkeligt?"
- Klasesamtale med eksempler.

Repetition af gårsdagens fokusord

selvstændig

- Hop på ét ben rundt om din stol eller din taske, når du hører om én, der gør noget selvstændigt, imens du siger "selvstændig". Hvis du hører om én, der gør noget uselvstændig råber du højt "uselvstændig" og rækker armene i vejret:
- En elev i børnehaveklassen siger sin mening om skolen til skolelederen

- En fireårig dreng nægter at gå i seng, da hans forældre siger, det er sengetid
- En tiårig pige skriver et vredt brev til statsministeren
- Mathilde vil altid gøre det, læreren siger, hun skal gøre – også selv om det er helt urimeligt
- Carl vil ikke sige sin mening om noget som helst, for andre kunne måske blive fornærmede

Tal med din sidekammerat

"Skriv hver især navnet ned på et selvstændig menneske, I kan godt kan lide og skriv en begrundelse for jeres valg af netop denne person.

Fortæl hinanden efterfølgende, hvad der gør den valgte person til et særligt selvstændigt menneske – og hvorfor I kan lide netop dette menneskes selvstændighed. Tal gerne sammen om dette på andre sprog end dansk".

fornem

- Vis billeder af fornemme og ikke-fornemme mennesker/bygninger på smartboard, gerne fra flere lande. Eleverne holder ordkortene op på de mange sprog og dansk og siger fornem/ikke fornem under forevisningen.
- "Kender I nogen fornemme bygninger? I Danmark? I andre lande? Fortæl, hvad de fornemme bygninger hedder på dit sprog og forklar, hvad de bliver brugt til.". (Amalienborg!)

Dagens fokusord

sjuske

Hvis du sjusker, gør du det, du er i gang med, dårligt. Du sjusker fx med matematikopgaverne, hvis du bare gætter på facit og ikke tænker over opgaven. Du sjusker med tandbørstning, hvis du kun børster fortænderne.

- "Tal om i grupper, hvad I ikke kunne drømme om at sjuske med, og hvad I tit sjusker med". Eksempler klassen rundt.
- Lav en liste i to kolonner, hvor I som overskrifter skriver: "Det sjusker jeg tit med/ det sjusker jeg aldrig med." Eksempler klassen rundt.

version

En iPad kan findes i forskellige versioner, nogle versioner kan mere end andre. En bog kan også findes i flere versioner, fx kan der være både en dansk og en engelsk version af den.

- I grupper: Hvilken version af en iPhone og en iPad vil I helst have? Begrund over for hinanden, hvorfor I foretrækker en bestemt version? Hvad kan den version, I synes bedst om, som de andre ikke kan?
- Hør enkelte elever begrunde deres valg. Ordet "version" skal indgå i forklaringen

DE MANGE SPROG OPGAVER/AKTIVITETER

Hvilke sprogstammer er der i klassen?

Eleverne har notater fra gårsdagens arbejde og (nogle stykker) går efter tur til smartboard, peger på den relevante sprogstamme på sprogstammetræet og siger fx: "Jeg tilhører den slaviske sprogstamme."

Kan nogen fortælle om sprogstamme-tilhørsforhold på andre sprog end dansk?

4. lektion

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

Teksten

Alle læser teksten enkeltvis.

- a. Derefter spørgsmålet til hele klassen: "Hvad lærte I om sprog her?" (Ændringer over tid, krises indflydelse). Opsummering på smartboard/tavle.
- b. Hele klassen: Se på illustrationen til teksten. Hvad vil tegneren vise, at teksten handler om? Overordnet perspektiv.
- c. Se på illustrationen i grupper: "Find sætninger i teksten, som I kan se er tegnede i illustrationen/billedet til teksten. Nedskriv dem og forklar sammenhængen mellem tekst og illustration/billede. Hvad har tegneren villet illustrere/vise om teksten med sin tegning?". Hør pointer klassen rundt.
- d. Hele klassen med illustrationen på smartboard: "Hvad kan vi læse i teksten, hvad ser vi på tegningen? Hjælper de to, tekst og tegning, hinanden til, at vi bedre forstår, hvad vi både ser og læser?"

Sprogligt fokus

- Find på globus/kort/internet de lande, som eleverne stammer fra.
- Tegn/udskriv/marker på globus/kort/internet landene, som eleverne i klassen har tilknytning til. Ved udskrift/tegning - ophængning på klassens sprog væg.
- Find på net/ el. tegn flagene på klassens tilhørsforhold til andre lande. Hæng dem op i klassen - fx sprogstammevis?

- Cloze-test uddeles til grupperne, der i fællesskab indsætter ugens fokusord.
- a. Statsministeren stod i Folketinget. Det var en højtidelig dag, for Folketinget åbnede efter ferien. Hun var træt. Egentlig havde hun mest lyst til at sige: "Giv mig en kop kaffe og en kage, så jeg kan slippe for det her". Men så tog hun sig sammen, gik på talerstolen og holdt en _____ tale.
- b. Jakob hader at lave matematik. Det er simpelthen så kedeligt. Han tegner lidt i matematikbogen, lukker øjnene og skriver facit ned. 15x står der nu under opgaven – det er rent gæt. Hans lærer siger, at han _____ .
- c. Først var der en frygtelig snestorm. Den holdt så op efter to dage. Sneen smeltede. Man kunne igen se markerne og gaderne. Solen begyndte at skinne. Det blev lidt varmere. Det blev _____ bedre vejr.
- d. Jeg ønsker mig bare sådan en iPad til min fødselsdag. Min bedstemor og bedstefar vil gerne give mig en stor gave. Men de kan ikke forstå, hvad jeg vil bruge en iPad til. For de er meget gamle. Jeg har prøvet at forklare dem, hvor meget en iPad kan. "Hvad?" siger de bare. For at de bedre kan forstå, hvor godt det er at eje én, har jeg fortalt dem om hver enkelt _____ .
Jeg håber, det hjælper mig til en iPad.
- e. Jeg gider faktisk ikke arbejde i grupper. Selv om det er hyggeligt. Men egentlig kan jeg bedst lide at arbejde _____ .
- f. Hver nytårsaften sidder jeg sammen med mine forældre og deres venner og ser fjernsyn. Inden vi spiser, skal vi altid høre dronningens nytårstale på TV. Jeg synes, den er ret kedelig. Men jeg kigger da lige lidt på dronningen. Hun bor vel nok flot på et slot. Ikke i en lejlighed. Og sikke noget tøj, hun har. Min mor og jeg har da ikke sådan nogen flotte kjoler. Jeg synes, at dronningen er meget _____ .
- Eleverne læser efter tur en sætning med fokusord. Hvis der er divergerende opfattelser af hvilket ord, der skal indsættes, drøftes dette i fællesskab.
- Tal indledende om de mange sprog, der tales på jorden. Børnene gætter på hvor mange.
"Hvor mange taler vi i denne klasse?" Eleverne fortæller, hvilke sprog de taler udover dansk.
 - Derefter Indledende refleksion med eleverne over udtrykket Almen Sprogforståelse:
Bud på, hvad begrebet kan dække? "Almen"? "Sprogforståelse"?
Smartboard med elevcitater fra pilottest, (de sætninger, der er omsluttet af anførselstegn):
 - **"Man kan blive bedre til andre fag, hvis man har Almen Sprogforståelse, fordi man bruger sprog i alle fag."**

Diskuter dette aspekt med hele klassen med yderligere et elevcitat som baggrund: **”Det er ikke kun selve matematikken, der kan være svær. Det kan også være svært at forstå nogle af de ord, der står rundt om opgaven.”**

- **”Det er fedt, at man kan få lov til at vise, hvad man kan – at man er god til andre sprog end dansk.”**

I grupper: ”Hvad betyder det for et menneske at være god til flere sprog? Bliv enige om mindst tre ting og skriv dem ned.”

Hør forslag fra nogle af grupperne.

- **”De ord, vi har lært i undervisningen, brugte vi ikke før og havde ikke tænkt på dem før (...) Jeg er begyndt at bruge ordene mere i hverdagen.”**
(Citat fra et etnisk dansk barn)

Alle i klassen lærer danske ord, de måske ikke kender endnu. (Ugens fokusord vises på smartboard).

Du nævner, at sådanne ord vil alle eleverne i hele klassen kunne bruge og forstå, når de har deltaget i Almen Sprogforståelse. Derved bliver de dygtigere til at forstå det, de læser. De bliver også bedre til at fortælle, hvad de mener og tænker. De vil desuden komme til at skrive, når de har Almen Sprogforståelse – og arbejde meget sammen i grupper. Her vil de også lære sprog, ikke af læreren, men især af hinanden!

Teksten

Fokusordene til de 4 lektioner vises på smartboard. Eleverne lytter til teksten, som oplæses af læreren. Du peger på det pågældende fokusord, når ordet forekommer i teksten – holder pause og lader eleverne gentage ordet efter dig.

- Kort samtale om tekstens sproglige hovedemne igen: Sprogene er i familie i sprogstammer, sprogene ændrer sig.
- Eleverne læser selv teksten.
- Hele klassen: Find eksempler i teksten, der viser, at sprog ændrer sig.
- Du viser eleverne ”sprogstammetræet” på smartboard og gør opmærksom på, at nogle sprog er i så tæt familie, at folk fra flere lande kan forstå hinanden uden at skifte sprog.
- Eksempler på dette, hvis muligt meget gerne i relation til klassens aktuelle sprog.

Sprogligt fokus: Kommunikation på mange måder

Ugens fokusord: efterligne, social, kommunikere, adfærd, interagere, egenskab

Papegøjer efteraber, når de snakker

De fleste har nok hørt en papegøje tale. Enten i virkeligheden eller på internettet. Nogle gange kan man komme helt i tvivl, om det ikke i virkeligheden er et menneske, der taler. Men den er altså god nok. Papegøjer kan som nogle af de eneste dyr i verden snakke som mennesker.

Snakker med halsen

Papegøjer har ikke de stemmebånd, som vi mennesker bruger til at tale med. I stedet bruger de deres halsmuskler til at sende luft ud gennem næbet, så det danner toner og lyde. Og det er papegøjer altså så gode til, at de kan få det til at lyde som et menneske, der taler.

Faktisk er det lidt forkert at sige, at papegøjer snakker som mennesker. For i virkeligheden **efterligner** de bare noget, som de hører mennesker sige.

Papegøjer aner ikke, hvad det betyder, eller hvorfor de siger det. Men de er så gode til at efterabe, at de bare skal høre noget en enkelt gang for at lære det. Der findes eksempler på papegøjer, som engang har hørt et barn bryde ud i et højt og skingert skrig. Og 30 år senere kunne papegøjen stadig kopiere dette skrig fuldstændig præcist.

Fra natur til bur

Papegøjer er sociale dyr, der godt kan lide at snakke med andre papegøjer omkring sig. Men hvis de bor i et bur hos nogle mennesker og ikke i naturen, så er der jo ingen papegøjer at tale med. Derfor bliver menneskene uden for buret i stedet den flok, som papegøjen forsøger at **kommunikere** med. Det er ikke, fordi papegøjen tror, at menneskene er papegøjer. Men fra naturen har den lært, at kommunikation fører til føde og overlevelse.

Så når en papegøje lærer at sige nogle ord, som mennesker forstår, overfører den egentlig bare sin adfærd fra naturen til buret i stuen. Så ved at snakke samme sprog som menneskene forsøger den at interagere med dem og vise dem interesse. For det er den måde, den lettest tiltrækker andre papegøjer, får føde og beskytter sig mod farer. Og det er papegøjens vigtigste **egenskaber** i naturen.

Hunde snakker ikke

Det er også sket, at både hunde og katte har lært at hyle nogle lyde ud gennem munden, så det lød som et menneske, der talte. Men det er altså slet ikke lige så naturligt for dem at efterligne mennesker som for papegøjer.

Hunde og katte har jo faktisk lært at kommunikere med mennesker på en måde, så vi som regel godt forstår, hvorfor de gør eller mjaer.

1. lektion

Dagens fokusord: efterligne, social

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Læs teksten højt for børnene.
- Tal kort sammen om indholdet af teksten.
- Tal om mulighederne for dyr for "at sige noget". Hvordan meddeler papegøjer sig? Hunde og katte? Hvorfor er papegøjer interesserede i at "tale" med mennesker? Find stedet i teksten, hvor dette forklares.

Dagens fokusord

efterligne

Hvis du efterligner nogen, gør du det samme, som de gør. Du kan fx gøre de samme bevægelser som en anden, så efterligner du den andens bevægelser. Du kan måske godt lide det tøj, en af dine venner har på. Du tager så samme slags tøj på, så du efterligner din vens måde at klæde sig på.

- Hør en papegøje tale på YouTube (vises på smartboard – eller eleverne ser den to og to på computer).

Søg på "Talende papegøje VIGGO 2" på YouTube: Uploadet af Christian Vestergaard.

- "Lyt efter, hvad papegøjen Viggo siger. I siger en af Viggo-sætningerne til sidekammeraten – og det skal lyde, som om Viggo taler, altså papegøjesnak på dialekten nordjysk. Når du har sagt din sætning, fortæller sidekammeraten dig, om du er god eller dårlig til at efterligne Viggo, fx: "Du er god til at efterligne en papegøje, men du er ikke god/vældig god til at efterligne nordjysk."

social

Et socialt menneske er menneske, der godt kan lide at være sammen med andre. En hund er et socialt dyr, for den kan lide menneskers selskab. Man kan også tale om en social sammenkomst, det er fx dig og dine venner, der glade er til fest sammen. I kan have et socialt sammenhold. Det betyder, at I hjælper og støtter hinanden.

Facebook er et socialt medie, idet det er et mødested på nettet for mennesker, der kender hinanden. De er i kontakt med hinanden og chatter og skriver.

- Søg på nettet to og to, og find begge et menneske, du kender i Danmark, måske din mor eller far eller nogle af dine ældre søskende, der er på Facebook. Fortæl din kammerat: "Jeg fandt min søster Sigrun på Facebook, der er et socialt medie."
- Klassen rundt: Hør eksempler på, hvem de forskellige elever fandt: "Jeg fandt min moster Line på Facebook, Facebook er et socialt medie. Jeg fandt min storebror Hussam på Facebook, Facebook er et socialt medie."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Søg på nettet efter talende papegøjer, der taler andre sprog end dansk. Se to og to en video med en papegøje, der taler fx engelsk. Fortæl efterfølgende, hvad papegøjen foretog sig, og om den var god til at efterligne mennesker: "Papegøjen var meget god til at efterligne mennesker, den talte flot engelsk."
- Find mennesker, du kender fra andre lande, på Facebook. Fortæl på forskellige sprog, at jeres onkel, faster, venner er på Facebook i et andet land. "Min faster Helga fra Norge er på det sociale medie Facebook."

2. lektion

Dagens fokusord: kommunikere, adfærd

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Læs det første afsnit af teksten højt for børnene, der genfortæller resten af teksten. Tal om forskellige dyrs behov for at være – eller slet ikke være – i kontakt med mennesker. Fx hunde, katte, løver, krokodiller.

Repetition af fokusord

efterligne

- I grupper: "Skriv en lille sketch, hvor alle skal tale som papegøjer. Øv den. I skal bruge ordet "efterligne" mindst to gange i sketchen." Opfør sketchen på papegøjesprog.
- Nu skal der efterlignes: Ali stiller sig foran klassen og gør fagter, gymnastik, skærer grimasser. Han udpeger kammerater, der skal efterligne ham: "Neda, du skal efterligne, at jeg hopper på ét ben." Neda hopper og siger: "Jeg efterligner Ali, jeg hopper på ét ben."

social

- Fortæl hinanden i grupper om de to sidste sociale begivenheder, I har deltaget i, fx: "Den sidste sociale begivenhed, jeg har deltaget i, var vores klassefest."

Dagens fokusord

kommunikere

At kommunikere betyder, at du taler med nogen – eller måske kommunikerer ved at maile eller sende en sms til dem. Du kan kommunikere både ved at tale og skrive. Du kan kommunikere på andre måder – også ved bevægelser. At ryste på hovedet kan kommunikere, at du mener nej. Det kan også betyde, at du synes, at det, der foregår, er dumt.

- To og to med computer eller mobil/"brev": "Send alle en sms eller en mail/et brev til din sidekam-

merat, og fortæl, hvilket emne du vil kommunikere om. Skriv derefter nogle linjer om emnet. Den næste klassefest? Dine fritidsinteresser? Start beskeden med fx: "Hej, jeg vil nu kommunikere med dig om min fødselsdag." Din sidekammerat læser beskeden, og I kommunikerer derefter om det emne, I skrev til hinanden om."

- Hele klassen hører i fællesskab om, hvad forskellige børn i klassen har valgt at kommunikere om på mail/brev eller sms. Læs nogle beskeder højt efter tur.

adfærd

Adfærd er den måde, mennesker og dyr opfører sig på. Hvis din dansklærer altid går på hænder og tænder for smartboard'et med tærne, siger man, at det er en besynderlig adfærd. Hvis du altid går med lukkede øjne, er det også en mærkelig adfærd.

I teksten hører man om, at dyr ikke har den samme adfærd altid. De har én adfærd sammen med mennesker, en anden sammen med andre dyr.

- I grupper: "Tal sammen om, hvad der ville være en mærkelig adfærd, hvis I var inviteret til jeres onkels fødselsdag. Hver gruppe giver et eksempel på en mærkelig adfærd til onkels fødselsdag. Start med: "Det er en mærkelig adfærd, fx hvis jeg gemte mig bag sofaen og sang meget højt og ikke talte med de andre gæster."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Eleverne med ordkort på de mange sprog fortæller, hvad gårsdagens to fokusord hedder på deres sprog.
- Er der sprog i klassen, hvor ordet "social" er næsten enslydende? Husk på sprogstammerne og tal om dem i forbindelse med ordet "social". Skriv på tavlen nogle af de former, der minder om hinanden eller er helt ens.
- Hele klassen, eksempler: "Fortæl om en social begivenhed, i/fra et andet land. Beskriv for klassen, hvad der foregår under denne. Hvad er begivenhedens navn? Det skal være en begivenhed, du holder meget af."

3. lektion

Dagens fokusord: interagere, egenskab

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Eleverne genfortæller den to og to til hinanden. Du repeterer pointer med hele klassen efterfølgende. I taler om forskellige måder og muligheder for kommunikation blandt både dyr og mennesker.

Repetition af fokusord

kommunikere

- I grupper: "Tal om måder, mennesker kan kommunikere på uden at bruge ord. (Fx nikke, ryste på hovedet, rynke panden). Bliv i gruppen enige om et eksempel, I vil vise de andre. Kun I ved, hvad I vil kommunikere til de andre. Kammeraterne gætter på, hvad I har villet kommunikere, fx at I var glade."
- Hvilke måder kan mennesker kommunikere på? Tal om gamle dage og nutid, fx løbere, telegraf, gammeldags telefoncentral, nutidige kommunikationsmidler.
- Eksempler på, hvilke ændringer det har givet i samfundet, at kommunikation især foregår på nettet?

adfærd

- Gå i grupper på tre rundt på skolen og i skolegården. En af jer skal skifte mellem en normal og besynderlig adfærd. De to andre siger på skift til hinanden: "Nu har Klara en helt almindelig adfærd, hun vasker hænder. Nu har Klara en besynderlig adfærd, hun lægger sig og sover foran lærerværelset."
- Når I er tilbage, giver I eksempler på normal og besynderlig adfærd.

Dagens fokusord

interagere

Du interagerer med nogen, når I laver noget sammen. Fx interagerer I i grupper i de forskellige fag. I taler sammen og støtter og hjælper hinanden, så I får et godt fagligt resultat, et resultat, I ikke kunne nå alene. Du kan også interagere med dine forældre for at få jeres hjem til at være et rart sted: I laver alle sammen noget, så I kan være sammen hjemme og have det godt. Én laver mad, én gør rent, én slår søm i væggen, når der skal hænges billeder op. Samlet set bliver hjemmet bedre, når I interagerer.

- I grupper: "I er blevet ansat på en gård. I finder ud af, hvad gården hedder. Bakkegården eller? Find jeres gård på Google Billeder, giv den et navn og tal om, hvor i verden den ligger."

Alle skal udføre et arbejde på "Bakkegården", hvis gården skal gå godt. I har nemlig alle opgaverne der. Hvilke tror I, I skal løse? Husk at tage i betragtning, hvor jeres gård ligger. I bjergene, på en flad mark?

- Beskriv, hvordan I vil interagere: I skriver først opgaver ned, som I mener, der må være på gården. Fx at passe dyrene, at føre regnskab, køre traktor, lave mad. Uddel i fællesskab opgaver til alle i gruppen. Tal sammen om, hvem I må interagere med, når I har netop DE opgaver.

Fx: "Jeg må interagere med Klara om regnskabet, da hun fører det, og jeg, der skal passe alle dyrene, skal købe foder til dem."

Hvad med markerne? Køre traktoren? Pudse vinduerne?

Planerne for den fælles interaktion gemmes til næste lektion, hvor de skal præsenteres.

egenskab

Mennesker har forskellige måder at være og opføre sig på. Nogle er altid venlige, nogle altid sure. Det er en egenskab ved dem. De venlige har en god egenskab, de sure og vrede en dårlig egenskab. De fleste mennesker har en blanding af gode og dårlige egenskaber, de kan være både gode og onde. Det afhænger af situationen.

Dyr har også egenskaber. Løver har den egenskab, at de bor sammen i en stor flok. De kan ikke leve alene. Tigre har den modsatte egenskab: De vil være sig selv og ikke bo sammen med andre tigre.

Det er en egenskab ved papegøjer, at de kan lære at tale som mennesker. Den egenskab har en løve ikke.

- ”Jeg nævner nu nogle egenskaber hos mennesker. Hvis I synes, det er en god egenskab, vender I jer mod sidekammeraten, smiler og siger: ”God egenskab” og vender tommelfingeren opad og svinger ordkortet over hovedet.
- Hvis jeg nævner en dårlig egenskab, stirrer I vredt på hinanden og siger: ”Dårlig egenskab” og vender tommelfingeren nedad og smider ordkortet på gulvet. Hvad mener I om en person, der:
 - Hjælper sine venner
 - Giver penge til fattige mennesker
 - Maler naboens hus, når der er brug for det
 - Stjæler penge i køen i supermarkedet
 - Sparker sin hund
 - Maler graffiti på alle skolens vinduer
 - Hjælper gamle mennesker over gaden
 - Spyttter på sin bedstemor.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Hvad hedder ”kommunikere” og ”adfærd” på nogle af klassens sprog? Ligheder mellem nogle af sprogene?
- Fortæl om, hvilke lande der kommunikeres med fra klassen: ”Vi kommunikerer med Irak.” Fortæl med hvilket kommunikationsmiddel. Mail? Skype? Sms?
- I de forskellige lande kan man have brug for forskellig adfærd og forskellige måder at interagere på, fx fordi vejret er så forskelligt fra land til land.
- Hør eksempler fra eleverne på forhold, fx om klima, der kan påvirke, at mennesker udvikler forskellig adfærd fra sted til sted.

4. lektion: Repetition

1. Vis fokusordene på smartboard'et, eleverne gentager dem efter dig og rækker ordkortene i vejret, når ordet forekommer.

Hør fokusordene på andre sprog. Eleven, der gennemgår dem, står ved smartboard'et og peger på de danske ord, tager det relevante ordkort med ordet på et andet sprog frem og viser det mod klassen. Klassen gentager.

2. Genfortæl hurtigt teksten, rids hovedpointerne op.
3. Grupperne fra gårsdagens gruppearbejde tager beskrivelsen af deres gård frem. De repeterer i fællesskab kort, hvordan de vil interagere på gården. Hvem skal fortælle hvad.
4. Grupperne præsenterer klassen for deres gård. Gårdens navn, opgavernes art - og hvem den enkelte må interagere med: "Jeg må interagere med Klara om indkøb af benzin, fordi hun fører regnskabet, og jeg kører traktoren."
5. Cloze-test på smartboard'et, fokusordene står ovenover. Du læser op, siger ikke fokusordet. Eleverne drøfter i grupper, hvilket der er det relevante for hver opgave. Forslag fra grupperne, gerne på flere sprog for hvert ord. De relevante ordkort rækkes i vejret.

Fra bilen så vi en lille dreng, der sparkede og slog sin mor. Så løb han væk fra hende, hun kaldte på ham, han vendte sig og rakte tunge og løb ud lige foran vores bil. Vi bremsede hårdt. Det var en dårlig og farlig

Jeg er så glad for min store søster. Hun er vildt flot. Jeg køber altid noget tøj, der ligner hendes rigtig meget. Hun siger, at jeg

hende. Og det er rigtigt. Så jeg er også flot.

Jeg er meget på nettet, og jeg skyper med mange af mine venner og sender sms'er fra min smartphone. Min bedstemor forstår ikke, hvorfor jeg ikke bare kan sende et postkort. Jeg tror slet ikke, hun forstår den moderne måde at

_____ på.

Jeg elsker at komme til fester. Det er faktisk lige meget, hvad det er for en slags fest, bare der er glade mennesker, der taler sammen. For mig er alle

_____ sammenkomster super.

I vores klasse taler vi meget sammen om opgaverne. Vi arbejder også i grupper. Det er sjovere end at arbejde alene. Alle i min klasse holder af at

_____ med hinanden.

Min ven er mega sjov. Han er også altid glad og venlig. Han hjælper mig, hvis jeg ikke kan finde ud af noget, og trøster mig, hvis jeg er ked af det. Han har så mange gode

_____.

Sprogligt fokus: Kommunikation

Ugens fokusord: *bugne, floskel, betegnelse, specifik, rolle, forlænge*

At tale som en sportsmand

Professionelle sportsfolk er ofte kendte, fordi de er dygtige til en sportsgren. Men de er også kendte for at tale på en helt speciel måde.

Journalister interviewer tit sportsfolk til fjernsynet eller til en avisartikel. Mange mennesker følger nemlig med i sport og vil gerne høre fodboldlandsholdets angriber forklare, hvordan han kunne brænde så mange store chancer. Eller også vil de gerne se tennisstjernen knibe en tåre efter en lang og hård kamp, der endte med et nederlag. Der er mange grunde til, at folk gerne vil se og høre på sportsfolk. Og aviser, fjernsyn og internet **bugner** med billeder og interviews med dem.

Samme spørgsmål og samme svar

Sportsfolk besvarer ofte journalisternes spørgsmål med **floskler** om, hvorfor en kamp gik godt eller skidt. Og derfor kan det somme tider lyde, som om de siger det samme, hver gang de bliver interviewet. Måske er det, fordi de ofte bliver bedt om at beskrive deres egen præstation. Og det kan faktisk være svært at finde på noget at sige i sådan en situation. Prøv at forestille dig, hvad du selv ville svare, hvis en journalist spurgte, hvordan din klasse havde klaret en skoledag. Det ville måske lyde sådan her, hvis du skulle svare som en sportsmand:

”Jeg synes egentlig, det var en udmærket præstation af klassen i dag. Vi lægger godt nok lidt sløjt fra land der ved 8-tiden i morges, hvor vi stadig mangler et par elever. Til gengæld kommer de stærkt igen i dansktimen klokken 10, hvor jeg virkelig synes,

at de får stavet til nogle svære ord. Personligt synes jeg, at jeg gør det meget godt gennem hele dagen. Men jeg er da selvfølgelig særlig glad for det sindsygt svære gangestykke, jeg får klaret i matematiktimen, lige inden klokken ringer ud.”

Forskellige job og forskellige sprog

Selv om sportsfolk har en helt særlig måde at tale på, skyldes det ikke kun, at de bruger floskler eller har svært ved at sætte ord på deres præstationer. For de fleste mennesker er det faktisk helt normalt at tale på en måde, som passer til situationen. For eksempel bruger læger ofte nogle specielle ord og **betegnelser**, når de taler om sygdomme. Og ofte er det ord, som kun læger kender til. Også politikere, lærere og fabriksarbejdere bruger **specifikke** ord og vendinger, når de er på arbejde. Så de fleste mennesker tilpasser deres sprog efter, hvilken **rolle** de har.

Dine forældre har formentlig også en særlig måde at tale til dig på. Og det er faktisk meget godt, for tænk hvis de talte som sportsfolk til dig. Så ville det måske lyde sådan her, når de skulle bede dig om at dække bord:

”Hvis du lige smed et par tallerkner på bordet, kunne vi måske undgå, at aftensmaden går i **forlænget** spisetid. Og bagefter må du gerne finde din plads ved spisebordets venstre fløj, så vi kan få lagt op til nogle gode stykker lasagne.”

1. lektion

Dagens fokusord: bugne, floskel

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Lad eleverne indledende se på illustrationen til teksten. Gæt på, hvad denne handler om.
- Hver elev nedskriver kort sin formodning om tekstens indhold.
- Læs teksten højt for klassen, fokusordene står på smartboard'et, du peger på dem, når de forekommer i teksten, eleverne siger dem efter dig.
- Var der nogen i klassen, der havde gættet rigtigt og fundet tekstens emne? Hør et par forslag.

SPROGLIGT FOKUS: KOMMUNIKATION

- Tal indledende med klassen om, at folk udtrykker sig meget forskelligt. Teksten viser, at sportsfolk har et specielt sprog. Gamle mennesker og unge mennesker taler sjældent på samme måde. Folk inden for forskellige fagområder har faste ord og vendinger, kun dé bruger. Find udtryk i teksten, som kun en sportsmand bruger.
- ”Din bedstemor kunne måske sige: ”Det var et vidunderligt vejr med en henrivende solnedgang, som fyldte mit hjerte med overvældende glæde.”” (På smartboard). Tal kort med klassen om, hvad den ældre dame mon mener?
- ”Tal med din sidemand og skriv ned, hvordan den sætning kunne siges på en nutidig måde”. Forslag fra tre-fire elever.

Dagens fokusord

bugne

At en skål bugner med fx vindruer betyder, at vindruerne fylder rigtig meget i skålen. Der er næsten ikke plads til dem i skålen. Man kan også tale om, at en lade bugner af korn. Så er der så meget korn, at det næsten ikke kan være i laden. Et bord kan også bugne af god mad. Så er der så meget mad på bordet, at der absolut ikke er plads til mere. Aviser kan også bugne med billeder af fx kendte mennesker. Der er rigtig mange billeder af mennesker, som næsten alle kender. Det kan fx være statsministeren.

- Med computer/medbragte aviser/reklamer: ”I teksten ”At tale som en sportsmand” siges, at aviser, fjernsyn og internet bugner med billeder af sportsfolk. Passer udsagnet i teksten? Afsøg fx nogle aviser og tv-programmer på nettet og se efter, om der er billeder af sportsfolk. Bugner det?” (Klassen hjælpes med søgeord).
- Med computer og billeder fundet på nettet – eller evt. elevernes egne tegninger: Eleverne er i grupper med deres borde stillet sammen til ”serveringsbord”: ”Du og dine kammerater tegner/henter billeder fra nettet af dejlige ting til jeres bord, der skal bugne af lækre ting. Skal bordet bugne af slik? Ost? Pizza? I vælger selv enkeltvis og anbringer tingene på bordet i klassen. Fortæl hinanden: ”Jeg har valgt, at bordet skal bugne af...”.”
- ”Præsenter jeres bord for klassekammeraterne, præsenter alle en ting på bordet, fx: ”Vores bord bugner af karameller. Vores bord bugner af frugt.””

floskel

En floskel er et udtryk, hvor man siger noget, som alle ved i forvejen, eller noget, der er sagt så tit, at ingen tænker over, hvad det betyder. Du siger det bare, ofte for at være venlig. ”Dejligt vejr i dag”, ”Ha’ en god dag”, ”Præcis”, ”Lige, hvad jeg sagde”.

- Bed børnene om at tale med deres forældre om floskler på de mange sprog. Hav floskler på de mange sprog med til næste dag, gerne med oversættelse af flosklen til dansk.
- ”Tal med din sidekammerat: Nævn nogle ting, I siger igen og igen – uden egentlig at tænke over dem, fx ”hej med dig”, ”See you”. Skriv dem ned – og nogle af jer fortæller klassen, hvilke floskler I ofte siger.”

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: ”Hvad ville ”farvel” eller ”hej så længe” hedde på forskellige sprog? I bliver enige om, på hvilket sprog I vil lære at sige ”farvel/hej så længe”. Øv det, så alle i gruppen kan sige det.”

Derefter:

- ”Nu råber hele klassen i kor tre gange ”hej så længe/farvel” på de sprog, I netop har lært at sige det på.”
- ”Inden timen slutter, går hele klassen rundt, giver kammeraterne hånden og siger: ”Hej så længe/farvel” på et af de mange sprog.”
- ”Når det ringer ud, står jeg i døren, I giver mig hånden og siger ”hej så længe/farvel” på et andet sprog end dansk.

2. lektion

Dagens fokusord: betegnelse, specifik

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Læs halvdelen op for eleverne, lad dem læse og derefter fortælle resten af teksten til hinanden to og to.
- Tal om, at forskellige faggrupper kommunikerer på forskellig måde. Find de professioner, der er nævnt i teksten. Kan nogen i klassen finde ord, kun de nævnte faggrupper ville anvende? Skriv dem på tavlen.

Repetition af fokusord

bugne

- I grupper: ”Få gruppens bord til at bugne. Hvilken gruppe kan på to minutter få bordet til at bugne mest? Hvem kan få den højeste bunke af ting stablet op? Brug alt, hvad I har: Tasker, stole, bøger. Det hold, der har den højeste stabel, har vundet!” Vinderholdet siger efter tur, hvilke ting deres bord bugner af: ”Vores bord bugner af jakker, skoletasker etc.”

floskel

- Du kommer med en række udsagn, peger på forskellige elever, der skal sige enten: ”Det er en floskel” eller ”det er ikke en floskel”. De vender tommelfingeren op ved ”ikke floskel”, ned ved ”floskel”.
 - Ha’ en god dag.
 - Tak i lige måde.
 - Jeg kan godt lide at læse tegneserier om Rasmus Klump.
 - ”Der var så dejligt ude på landet,” skrev H.C. Andersen engang.
 - Hver ting til sin tid.
 - Pigen holder meget af at være sammen med sine venner.
 - Dejligt vejr i dag.
 - Når enden er god, er alting godt.

- Min iPhone er blevet væk.
 - Jeg har fået et myggestik, det er stort og rødt og gør ondt.
 - Ses!
- I grupper: Alle sidder med teksten "At tale som en sportsmand". Hvilken gruppe finder hurtigst fire floskler i teksten? Skriv dem ned på hver sin seddel. Den gruppe, der først har fundet fire, løber op foran klassen og læser hver en floskel op.
 - Diskuter med klassen, hvorfor udvalgte floskler fra vinderholdet netop kan kaldes floskler.

Dagens fokusord

betegnelse

Når man betegner noget, beskriver man noget nærmere. Fx kan man sige om en bog, som man lærer at læse efter, at den kan betegnes som en læsebog. Betegnelsen på den mad, du kan købe hos McDonald's, er fastfood.

- I grupper: "Fortæl om de forskellige bøger, du har i de forskellige fag. Fortæl også, hvilke andre hjælpemidler du har i fagene, fx tablets. Sig, hvad betegnelsen på de forskellige bøger/elektroniske hjælpemidler er, fx: "Betegnelsen på den bog, jeg har i matematik, er en op-gavebog/matematikbog."
- Hele klassen, hurtigt rundt, udpeg elever: "Fortæl, hvad betegnelsen på mad på dåse er, på mad til hunde, på tøj til idræt, på tasker til skolebøger, på bokse til at have skolemad i." Fx: "Betegnelsen på mad på dåse er konserves."

specifik

Du kan fx sige: "Jeg søger efter en helt specifik kammerat, jeg kan ikke finde ham." Så tænker du på en helt bestemt kammerat, som er blevet væk. Det er ham, du specifikt søger, ikke alle og enhver. Din lærer kan også sige, at du skal bruge nogle helt specifikke ord, fx i dansk. Det hedder ikke bare "en god historie", du skal lære at sige det specifikke ord "litteratur". Du skal kunne sige specifikt, om en bestemt historie er god eller dårlig litteratur.

"Fortæl hinanden to og to, hvad I specifikt godt kan lide ved skolen. Fx: "Jeg kan specifikt godt lide faget matematik.", "Jeg kan specifikt godt lide at være sammen med mine venner på skolen."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

Floskler på de mange sprog

- Lad eleverne oplæse/sige forældrenes forslag med floskler – få eleven til at oversætte direkte – sammenlign sprogene. Er der floskler, der minder om hinanden i indhold?
- Gentag øvelsen fra sidste lektion. Eleverne repeterer, hvad "hej så længe/vi ses" hedder på de mange sprog. Hør eksempler på forskellige sprog.
- Råb alle taktfast tre gange "hej så længe" på de mange sprog, idet det ringer ud. Tag også afsked på de mange sprog.

3. lektion

Dagens fokusord: rolle, forlænge

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal med hele klassen med fokus på, at sportsfolk siger mange floskler. Find igen et par eksempler på floskler i teksten.
- Tal om situationer, der indbyder til at anvende floskler.
- Læs sidste afsnit i teksten højt for eleverne: ”Forskellige job og forskellige sprog”. Tal igen om, at forskellige faggrupper kommunikerer med specifikke ord. Kan nogen i klassen nævne ord, som kun læger bruger? Ord, I tit hører jeres lærere bruge?

Repetition af fokusordene: bugne, floskel, betegnelse og specifik

Vis dem på smartboard’et, bed fire elever forklare dem eller sige en sætning med et af dem.

- I grupper på fire: Læg de fire ordkort i en bunke. Eleverne trækker på skift et kort og forklarer ordet. Hvilken gruppe kommer hurtigst gennem bunken? Efterhånden som grupperne bliver færdige, hopper de ved siden af deres stole. Du går rundt og hører, om ordene forklares korrekt.
- Spørg tre elever, om de kan sige en sætning med et af fokusordene på et andet sprog. Klassen gætter på, hvilket fokusord der blev brugt.

Dagens fokusord

rolle

Skuespillere spiller forskellige roller i serier, skuespil og film. Daniel Radcliffe spiller fx rollen som Harry Potter i Harry Potter-filmene. Han lader, som om han er Harry Potter. Det er en stor rolle, Daniel har fået. Han spiller sin rolle meget flot, og man tror faktisk, han er Harry Potter.

- I grupper: ”Diskuter, hvilke roller I kunne tænke jer at spille i en film eller i en tv-serie? Hør nogle bud fra klassen, fx: ”Jeg vil gerne spille rollen som Batman.”
- ”Bliv i grupperne enige om en rolle, ingen af jer på nogen måde ville spille, lige meget hvad I fik til gengæld.”

forlænge

Hvis en fodboldkamp bliver forlænget, betyder det, at kampen skal vare længere, end den plejer. Dommeren kan bestemme, at kampen skal forlænges. Man taler også om en forlænget skoledag, når du går flere timer i skole, end du plejer. Du får senere fri, når din skoledag bliver forlænget med én eller to timer.

- I grupper: Diskuter for og imod forlænget skoledag. Lav to kolonner, den ene med overskriften: ”For forlænget skoledag”, den anden med overskriften: ”Mod forlænget skoledag”. Bliv i grupperne enige om udsagnene, før de skrives.
- Hør forskellige argumenter for og imod forlænget skoledag, ordet ”forlænget” skal bruges i hvert udsagn.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: Ugens seks fokusord på de mange sprog lægges på gruppens bord. Alle i gruppen skal lære at sige et fokusord på et af klassens mange sprog. Den, der taler sproget, skal rette kammeraten, til udtalen er god. Gruppen finder selv ud af, hvem der skal lære hvilke ord på hvilke sprog.
- Hør eksempler på de nyindlærte fokusord på de mange sprog klassen rundt. Først siges ordet på dansk, derefter på et andet sprog. Hele klassen vifter imens med det aktuelle ordkort.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Teksten

I grupper: ”Omskriv i fællesskab afsnittet fra teksten, der starter med ordene: ”Jeg synes egentlig, det var en udmærket præstation af klassen i dag.” I skal skrive teksten, så den lyder, som I ville sige den, hvis I ikke forsøgte at tale som sportsmænd, men bare ganske almindeligt. Vælg, hvem der skriver og læser op.”

- a. Hør efterfølgende eksempler oplæst klassen rundt.
Statsminister Helle Thorning Smith holdt den officielle nytårstale 1.01.2013 til folk, der bor i Danmark. Hun sagde bl.a.:

”2012 var på mange måder et svært år for dansk økonomi. I det nye år er der udsigt til, at det langsomt vil vende. Ikke meget, men dog en fremgang. Og vi handler og tager ansvar. Vi holder styr på økonomien. Det er ikke altid så nemt. Men vi bliver nødt til det. For det er selve forudsætningen for vores fælles velfærd. Vi holder hånden under beskæftigelsen.”

Tal sammen i hele klassen om, hvad statsministeren prøver at fortælle folk, der bor i Danmark?

Hvad mener hun fx med ”forudsætningen for vores fælles velfærd?” – og ”vi holder hånden under beskæftigelsen”?

- b. Bruger statsministeren floskler?
- c. I grupper: ”Nedskriv det, statsministeren siger, så et barn på seks år kan forstå det. I skal bruge helt almindelige og ingen officielle og svære ord. Højest tre linjer. I vælger, hvem der skal læse højt for klassen, og hvem der skal skrive.”

2. I grupper: ”Fagene bruger specifikke ord. Find sammen et specifikt ord fra matematik, idræt og historie. Skriv dem ned.” Hør eksempler klassen rundt.
3. Vis fokusordene på smartboard’et.

Derefter i grupper: Hver gruppe får tildelt et fokusord. Gruppen finder frem til en sætning, de vil nedskrive. Sætningen skal siges i kor. Når gruppen læser sætningen op, og fokusordet forekommer, giver alle et højt hop og råber det, inden der læses videre. Sig gerne fokusordene på forskellige sprog.

4. I grupper: Udfyld cloze-testen i fællesskab. Skriv fokusordene både på dansk og på et andet sprog, hvis det er muligt.

Fodbolddommeren fløjtede, fordi spillerne trak tiden ud. Han lagde tre minutter til kampen:
Der blev

spilletid.

Børnene var meget sultne, de spiste hurtigt af mormors bord med de mange lækkerier. Men selv da de var helt mætte, var bordet ikke tomt. Det blev ved med at

_____.

Manden var næsten ikke til at holde ud at høre på. Det var, som om han aldrig sagde noget selv. ”Dejligt vejr i dag, og goddag i stuen. Ha’ nu en god dag – og så fred være med det,” kunne han fx finde på at sige. Han sagde den ene

efter den anden.

Den unge skuespiller dansede af sted. Han skulle spille med i en James Bond-film. Han skulle faktisk spille James Bond selv. Derfor var han så glad, for det var jo den største

_____.

Jeg kan altså ikke huske, hvad den der tingest hedder, som lægen bruger, når han skal høre, om hjertet slår rigtigt. Jeg ved, det er et helt

_____ ord.

Man kan kalde små børn for spædbørn. Det ord bryder jeg mig ikke om. For jeg synes, at "baby" er den bedste

_____.

5. Gennemgå cloze-testen i fællesskab i klassen og diskuter ordvalget fra sætning til sætning. Hør fokusordene på de mange sprog.

Sprogligt fokus: Ordsprog og talemåder

Ugens fokusord: i færd med, lydhør, kandidat, beskæftigelse, hensigt, måbe

Mand fra Østrig er klodens kedeligste

Verdens kedeligste mand bor i de østrigske Alper. Da han blev opdaget, var han i færd med at lave ingenting.

Efter at have været hele kloden rundt i jagten på verdens kedeligste person kan jeg nu konstatere, at han er fundet. Jeg mødte ham ved hans hytte i Østrig, hvor han sad på en træskammel og stirrede ned i jorden. Eller det passer faktisk ikke helt. "Jeg sidder og ser på, at græsset gror," fortalte han mig nemlig. Jeg blev straks **lydhør**, for efter at have ledt i månedsvi så det ud til, at jeg endelig havde fundet en **kandidat** til titlen som klodens kedeligste.

"Det er da noget af det kedeligste, jeg nogen sinde har hørt om," grinede jeg og spurgte, om ikke han selv syntes, at det var en lidt kedelig **beskæftigelse**. Den østrigske mand var ved at gå ud af sit gode skind, da han hørte det og svarede: "Hør hov, unge mand, nu skal du ikke komme for godt i gang. Hver mand sin lyst," sagde han og faldt til ro på sin skammel igen.

Jeg blev mere og mere sikker i min sag, for det var dog det kedeligste svar, han kunne give. Og når jeg kiggede op og ned ad manden, som han sad der og hang på sin træskammel i slidte brune arbejdsbukser og en gammel, forvasket skjorte, var der efterhånden ingen tvivl. Han måtte simpelt hen være den kedeligste mand på jorden, så jeg blev ved. "Når du ikke kigger på græs, hvad får du så tiden til at gå med?" spurgte jeg.

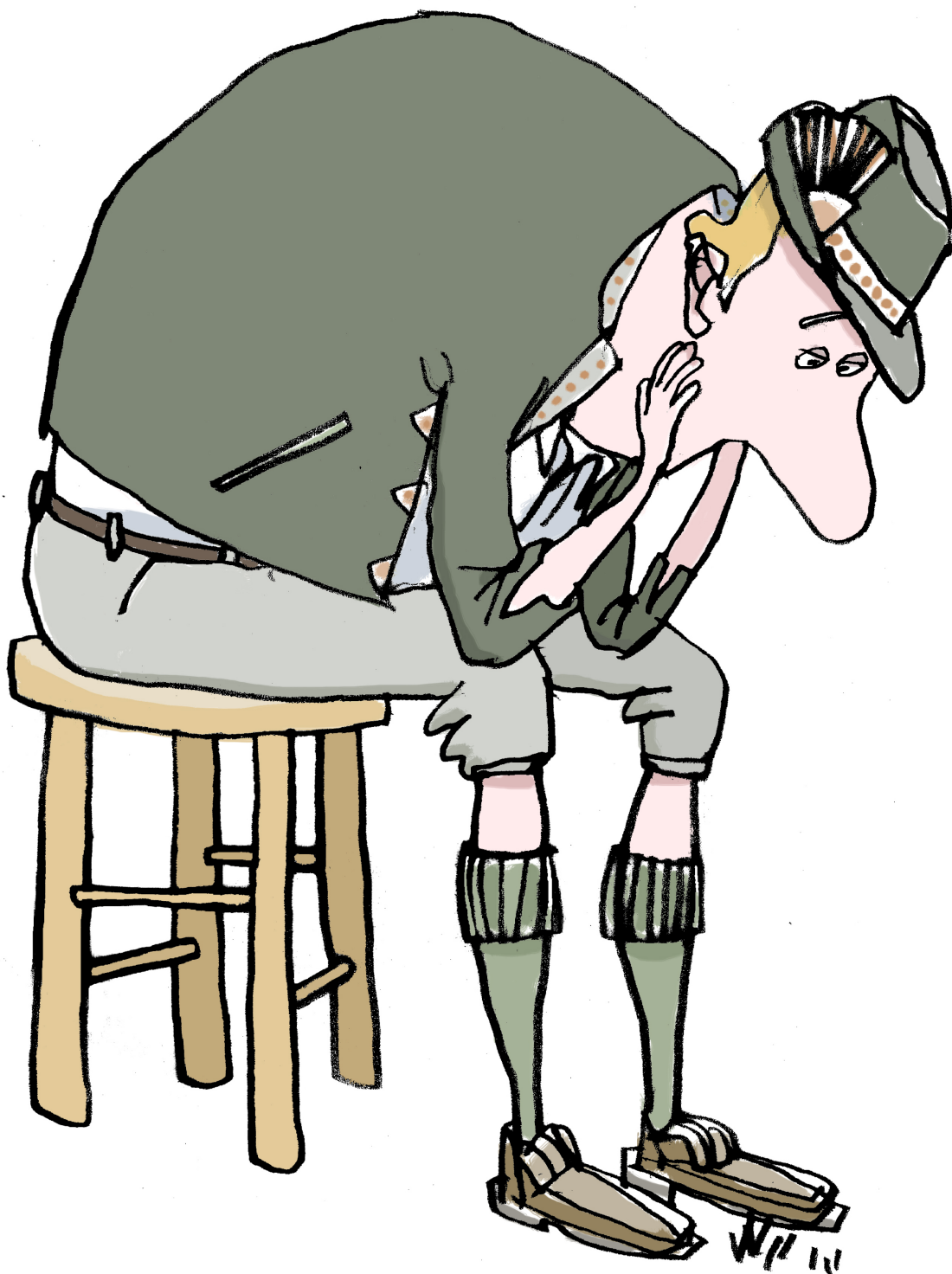
"Når jeg er færdig her, skal jeg over og se malingen tørre på mit nymalede brændeskur. Man skal nødig brænde sit lys i begge ender," sagde han og fortsatte:

"Alt godt kommer til den, som venter, så når jeg har været ovre ved mit brændeskur, snupper jeg mig en middagslur," mumlede den østrigske mand, inden han viste mig sit hus for enden af græsplænen.

Huset var egentlig bare et stort træskur med brændeovn, et par soveværelser og et primitivt køkken. Manden var ikke mere end 25 år gammel, men der var hverken fjernsyn eller computer noget sted i huset. Til gengæld var der en masse trælegetøj i hjørnet, som han selv havde snittet til sin toårige datter.

Jeg havde nu fået blod på tanden og tænkte, at jeg måtte smede, mens jernet var varmt, for at finde ud af, om manden virkelig var den kedeligste i hele verden. Så mens vi gik over mod brændeskuret for at se malingen tørre, smilede jeg til ham og spurgte, om han også havde til **hensigt** at tælle bladene på alle skovens træer, inden dagen var omme. Han stoppede brat og så mig alvorligt i øjnene. "Hastværk er lastværk," sagde han så. "Det gik jeg i gang med for tre måneder siden, og jeg mangler stadig at tælle blade på 714 træer. Det kan jeg bestemt ikke nå, før solen går ned. Så kunne jeg hurtigt komme til at stå med håret i postkassen midt ude i den mørke skov."

Mens den østrigske mand fortsatte hen ad grusstien mod sit brændeskur, stod jeg **måbende** tilbage ved tanken om, at han rent faktisk tæller bladene på træerne. Bag mig kom en kvinde gående hånd i hånd med en lille pige. Da jeg fortalte hende, at jeg nu endelig havde fundet verdens kedeligste person, skreg hun af grin og råbte: "Det er det, jeg altid har sagt. Jeg har købt katten i sækken og giftet mig med verdens kedeligste mand."

1. lektion

Dagens fokusord: i færd med, lydhør

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Teksten læses højt for eleverne.
- Tal med eleverne om ordsprog og talemåder. Hvad er et ordsprog, hvad er en talemåde?
- Brug et ordsprog som udgangspunkt for samtalen, fx: "Gjort gerning står ikke til at ændre" eller "Hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med".

Definition fra "Den Danske Ordbog":

Ordsprog

Fast sproglig vending, der kort sammenfatter en erfaring eller leveregel, ofte i billedlig form

Talemåde

Fast sproglig vending, der rummer en traditionel visdom eller morale.

- Find i fællesskab i klassen de to første ordsprog/talemåder i teksten. Diskuter, hvad verdens kedeligste mand mener, når han fx siger: "Hør hov, unge mand, nu skal du ikke komme for godt i gang, hver mand sin lyst"?
- I grupper: Om- og nedskriv "Hver mand sin lyst" til "almindeligt dansk". Hør bud på omskrivningerne klassen rundt.

Dagens fokusord

i færd med

Når du er i færd med noget, er du i gang med at gøre noget. Du kan fx være i færd med at spise din madpakke i spisepausen. Du tygger og spiser løs. Du kan være i færd med at hjælpe dine forældre med at vaske op. Du tørrer måske tallerkenerne og glassene.

- "To og to på tid: I skiftes til at gøre noget mærkeligt, noget, I ikke plejer at gøre. Fx stikker en af jer hovedet i skoletasken, så det helt forsvinder. Den anden spørger: "Hvad er du i færd med?" Det svares der på fra skoletaskens bund: "Jeg er i færd med at skjule mig." Lav så mange mærkelige ting som muligt, til jeg siger stop."
- Du udvælger et par, der skal vise og fortælle klassen, hvad de har været i færd med.

lydhør

Hvis du er lydhør, er du meget opmærksom og lytter venligt til det, du får at vide. Du vil også gerne hjælpe til, hvis det er nødvendigt. Hvis din sidekammerat fx siger: "Æv, min iPhone er løbet tør for strøm, jeg skulle have ringet hjem," så er du lydhør, hvis du låner din.

"Jeg siger nu nogle forskellige ting, nogle af dem er I måske lydhøre over for, nogle er I slet ikke lydhøre over for. Hvis I er lydhøre, så tag fat i ørerne og træk godt i dem, så I hører rigtig godt, nik og råb: "Lydhør."

Hvis jeg nævner ting, I overhovedet ikke synes om og ikke er lydhøre over for, så løb hen til væggen, hold jer for ørerne og råb: "Ikke lydhør." Eksemplerne er:

- Hjælpe jeres venner.
- Høre efter, hvad jeres sidekammerat siger.
- Tømme alle skolens papirkurve hver dag.
- Læse lektier hver dag, også i weekenden og i ferierne.
- Køre i en stor, smart sportsvogn med chauffør til og fra skole.
- Holde ferie på et dejligt hotel nær en god bade strand.
- Kravle hele vejen hjem fra skole på alle fire med skoletasken hængende ned fra munden.
- Spise slik hver fredag aften.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- ”I grupper ved computer. Følg dette link:
<http://www.udvalgte-ordsprog.dk/>
(vises på smartboard)
- Hver gruppe finder to ordsprog fra et land uden for Danmark. Det må meget gerne være ordsprog på et sprog, nogle af jer taler. Skriv dem ned på et ark, I tager med hjem og viser jeres forældre. Kan de lære jer at sige ordsproget på et andet sprog end dansk? Kan de lære jer andre ordsprog, I kan sige i morgen? I gruppen diskuterer I ordsprogets betydning og mening. Skriv ordsproget på en plakat og skriv, hvilke lande de stammer fra. Hæng dem op.”
- Nogle få elever: ”Gå hen til et af jeres ordsprog og læs ordsproget op, forklar, hvad det betyder. Sig også gerne ordsproget på et andet sprog end dansk.”

2. lektion

Dagens fokusord: kandidat, beskæftigelse

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal kort med klassen om teksten, som ligger foran eleverne eller vises på smartboard’et. Eleverne forklarer først, hvad et ordsprog og en talemåde er, og giver eksempler på ordsprog, de fandt i går.
- Hvad er karakteristisk for verdens kedeligste mand? Nævn nogle kedelige ting, den østrigske mand gør og siger. Hvilken ting lyder mest kedelig af det, han gør?
- Hvilket ordsprog synes I lyder mest kedeligt og uinteressant i den konkrete situation?

Repetition af fokusord

i færd med

- I grupper: ”Aftal noget, I vil vise, I vil lade, som om I er i færd med at gøre. Eller måske kan I finde en ting, I virkelig er i færd med. Grupperne viser hinanden det, de har aftalt, efter tur. Hvem gætter hurtigst, hvad den enkelte gruppe er i færd med at gøre? Start jeres gæt med: ”Jeg tror, Eddie er i færd med at ...”

lydhør

- I grupper: ”Aftal to ting, I vil sige, en ting, I tror mange i jeres klasse vil være lydhøre over for, og en ting, som ikke så mange vil være lydhøre over for. Aftal, hvem der skal sige hvilket udsagn. Jeg peger på nogle af jer, og I siger det aftalte. Alle i klassen, der er lydhøre, springer op på stolene og råber ”lydhør”, mens de svinger ordkortet. De, der ikke er lydhøre, sætter sig på gulvet og mumler ”ikke lydhør” og vender tommelfingrene nedad.”

Dagens fokusord

kandidat

Mennesker, der søger et job, han eller hun gerne vil have, er kandidater til jobbet. Når der er valg, er der mennesker, der er kandidater til at komme i Folketinget. Så kan folk stemme på dem. De, der vinder valget, finder en kandidat til statsministerjobbet. Man kan også være kandidat til at blive fodboldtræner eller håndboldtræner.

- I grupper: "Bliv enige om to jobs, I alle gerne vil være kandidater til. Grupperne vælger, hvem der skal fortælle klassen om valget af jobs."

beskæftigelse

Man kan være i beskæftigelse og fx have et job i en forretning. Jeres lærere er i beskæftigelse som lærere. Du kan også have en beskæftigelse, du godt kan lide, fx at spille spil på iPad. Du synes, det er en spændende beskæftigelse, når du starter et spil.

- Hele klassen: "Nu tænker I over, hvad jeres bedste beskæftigelse er - vi hører forslag, når I har tænkt. Start jeres sætning med at sige: "Min bedste beskæftigelse er at ...""
- To og to: "I tænker igen. Nu skal I tænke over, hvad jeres værste beskæftigelse er. I fortæller jeres sidemand om den værste beskæftigelse, I har."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal om ordsprogene, eleverne har haft med hjem. Er der eksempler på mundtligt oversatte ordsprog eller på ordsprog, som forældrene har medsendt? Hør dem og hør oversættelsen fra børnene. Hæng ordsprog op på væggen på flere sprog. Forbered nogle af børnene på, at de skal undervise deres kammerater i at sige et ordsprog på et andet sprog end dansk i næste lektion. De kan sammen med forældrene finde et velegnet ordsprog derhjemme.
- Kan der findes parallelle ordsprog på de mange sprog, ordsprog, der udtrykker den samme tanke bare med forskellige ord?
- Diskuter disse to engelske ordsprog i klassen.

"The pen is mightier than the sword."

"Two wrongs don't make a right."

Hvad betyder de, hvis de oversættes ordret? Hvad vil man egentlig sige med ordsprogene? Hvad vil de to ordsprog fortælle mennesker?

Forsøg at sige noget om dem på engelsk: Do you agree? Why? Why not?

3. lektion

Dagens fokusord: hensigt, måbe

Tekst

- I grupper (inddel teksten i afsnit): "Læs teksten sammen, I skiftes til at læse et afsnit op. Efter hver oplæsning ser I sammen på teksten og undersøger, om den indeholder en talemåde eller et ordsprog. Understreg dem."
- Gennemgå tekstens talemåder og ordsprog med hele klassen, teksten er fremme på smartboard'et – tal kort om, hvad der menes med de enkelte.

Repetition af fokusord

kandidat

- Gå sammen i grupper på fire rundt på skolen. Find et sted på skolen, I mener er kandidat til at være det smukkeste sted på skolen. Det kunne være festsalen, indgangen, smukke planter eller noget helt andet. Tag evt. foto.
- Hver gruppe beretter om deres kandidat til skolens smukkeste sted med begrundelse: "Vores kandidat ..." Vis evt. foto.
- Afstemning i klassen om, "hvad" der skal udnævnes som den bedste kandidat til titlen "skolens smukkeste sted".

beskæftigelse

- "Brug Google Billeder: Brug søgeordet "travl mand", vælg, hvilken mand du synes ser mest travl ud, og vis ham til din sidemand. Fortæl, hvad manden er i travl beskæftigelse med.

Dagens fokusord

hensigt

Når du har en hensigt med noget, vil du opnå noget ganske bestemt med det. Hvis du har til hensigt at blive dygtig til sport, træner du hårdt, for du har en hel bestemt hensigt med træningen.

"Fortæl, hvad de her mennesker nok har til hensigt. Start sådan: "Han/hun har til hensigt at ..."

- Min mor går op og ned ad gulvet med min lillesøster på armen. Lillesøster græder, og mor vugger hende.
- En dreng kigger ud ad vinduet mange gange, for det sner. Han regner sine matematikop-gaver hurtigere og hurtigere.
- Ella spiser altid kun frugt og grøntsager, aldrig slik.
- Pierre stopper snavset tøj ind i vaskemaskinen.
- En mand kører sin bil ind på en benzinstation.
- Ali kigger ned i fryseboksen med is.
- Emil går hen mod pengeautomaten med sit hævekort i hånden.
- Min bedstefar hæver sin kaffekop mod munden.
- Camilla tænder strygejernet og henter sin krøllede kjole.
- Min far går hen mod plæneklipperen og kigger på det høje græs i græsplænen.

måbe

Du kan blive så overrasket, at du står og stirrer, og din mund står vidt åben af bare forbavselse.

- Computer to og to: "Søg på ordet "måbende", og find en person, der måber. Fortæl din sidekammerat, hvorfor personen på billedet måber."
- Hør forslag fra klassen: "Hvad kan få jer til at måbe?"

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Del klassen i grupper. I hver gruppe er et af de børn, der sidste time blev bedt om at kunne undervise kammeraterne i at sige et ordsprog på et andet sprog end dansk. Alle i gruppen skal nu forsøge at lære at sige ordsproget på kammeratens sprog.
- Den gruppe, hvor alle gruppemedlemmerne hurtigst kan sige ordsproget på et andet sprog end dansk, løber til tavlen og siger det efter tur.

4. lektion: Repetition

1. Hvad hedder gårsdagens fokusord, "hensigt" og "måbe", på nogle af klassens sprog?
2. Fortæl din sidekammerat om noget, du kom til at gøre, noget, det slet ikke var din hensigt at gøre. Brug ordet hensigt mindst én gang.
3. Sig efter tur ordet "måbe" på de mange sprog i klassen – når ordet er nævnt, måber hele klassen. Alle vifter med ordkortet imens.
4. I grupper: "Tag alle teksten om verdens kedeligste mand med de understregede ordsprog. På smartboard'et står nu nogle sætninger, som I skal svare på/kommentere med et ordsprog, I finder i teksten. Hvis jeg fx siger: "Jeg vil nu helst altid ligge på sofaen," så kunne I svare: "Jamen, så gør du det. Hver mand sin lyst."
 - a. Manden kørte 150 km hen ad en lille vej – kørte en hund ned, havnede på en mark, og hans bil blev smadret totalt.
 - b. Sigrun afbestilte sin rejse til Frankrig, for nu skulle hun med skolen til England og med sine forældre til Island. Hendes søster havde inviteret hende til Thailand – og så var der lige turen med veninderne til Sverige – alt sammen i juli måned. Det blev vist for meget.
 - c. Laila følte sig virkelig narret, da hun købte et dyrt sofasæt på nettet. Det var meget brugt, det anede hun ikke. For hun havde jo aldrig set det i virkeligheden, kun på et ret mørkt foto.
 - d. Jeg kan altså ikke tåle at høre, hvor meget mine naboer skændes og råber. De starter hver aften kl. 20. Det er næsten ikke til at holde ud. Jeg går tit over og banker hårdt på deres dør. Jeg er rasende.
 - e. Da jeg kom ud på gaden og så, at manden i forretningen havde givet mig 50 kr. i stedet for 500 kr. tilbage på min 1000 kr. seddel, blev jeg noget så ærgerlig. Jeg kunne jo ikke bevise, at jeg havde betalt alt for meget.

f. Oscar har sådan fået lyst til at lære fransk. Han kan næsten ikke vente. Hans mor har straks meldt ham på et hold.

g. Jeg ved, at bare jeg har tålmodighed, så får jeg mine ønsker opfyldt.

5. Vis fokusordene på smartboard. I grupper: "Vælg i hver gruppe et af fokusordene. Lav så mange sætninger med ordet, som I kan. Hvem får skrevet flest sætninger? Vinderholdet læser alle sætninger op i kor, mens de står på bordet og svinger med ordkortet."
6. Cloze-test, hele klassen foreslår og diskuterer valgene:

Min lærer er så flink. Han lytter altid til det, vi siger. Han lægger også mærke til, hvis der er nogen fra klassen, der er kede af det. Vi synes alle, at han er meget

_____.

Peter håber sådan på, at han vil blive valgt som fodboldtræner, næste gang klubben skal finde en ny træner. Han er helt sikker på, at han er den bedste

_____.

i hele byen.

Henriette er simpelt hen vild med at danse. Hun danser, så snart der er en mulighed. Dans er bare hendes favorit

_____.

Jeg bankede på morfars dør. Intet svar. Jeg bankede én gang til. Stillehed. Så trådte jeg ind på hans kontor. Han var meget optaget og hørte intet, for han var

_____.

at lave regnskab.

Midt i timen sagde vores lærer, at han egentlig ikke gad undervise. Skulle vi ikke finde på noget sjovere at lave? Han slog kraftspring rundt i klassen. Vi var vildt forbavsede. Vores munde stod åbne. Vi

Min lillesøster begyndte at græde. Hun så meget ulykkelig ud, bare fordi jeg havde sagt, at jeg syntes, hendes kjole var lidt grim, da hun spurgte, hvad jeg syntes om den. Jeg blev også meget ked af det. For jeg ville ikke såre hende. Det var slet ikke min

Sprogligt fokus: Skrifttegn

Ugens fokusord: erfaring, konkurrence, ligelig, udgifter, sammenhold, risikere

Unge skopudsere med elefanthuer

Andesbjergene er en bjergkæde i Sydamerika, som slanger sig over 7.000 kilometer ned langs kontinentets vestkyst. Midt på bjergkæden og i 3.640 meters højde ligger Bolivias hovedstad, La Paz, som er verdens højest placerede hovedstad. Byen ligner lidt en gryde, fordi den nærmest flyder ned ad de stejle bjergsider omkring den for at smelte sammen i bunden af en dal.

Inde i ”gryden” bor cirka en million mennesker. Det er nogle af de fattigste i hele Sydamerika. Det er derfor ikke unormalt, at børn begynder at arbejde, allerede inden de fylder ti år.

Tjener penge til huslejen

Jose Luis og Vladimir er 13 og 14 år gamle og har allerede fem års **erfaring** som skopudsere på hovedgaden i La Paz. Når børsten og pudsekluden flyver rundt om kundernes sko, er det tydeligt at se, at drengene er gode til det. Det bliver de også nødt til at være, for **konkurrencen** er hård i La Paz, hvor der er cirka 3.500 skopudserdrengene i alt.

De mange skopudsere bor typisk på gaden og arbejder for at kunne købe noget mad en gang imellem. Men der er også børn som Jose Luis og Vladimir, der er nødt til at arbejde for at have råd til et sted at bo. Siden deres mor døde og deres far forsvandt for fem år siden, har de delt et værelse med deres onkel. Og han kræver, at de tre deler huslejen **ligeligt**.

”At bo sammen med en onkel er ikke det samme som en mor og en far. Vi skal arbejde hårdt for overhovedet at have et sted at sove og få noget at spise,” fortæller den ældste bror Vladimir.

Arbejde før og efter skole

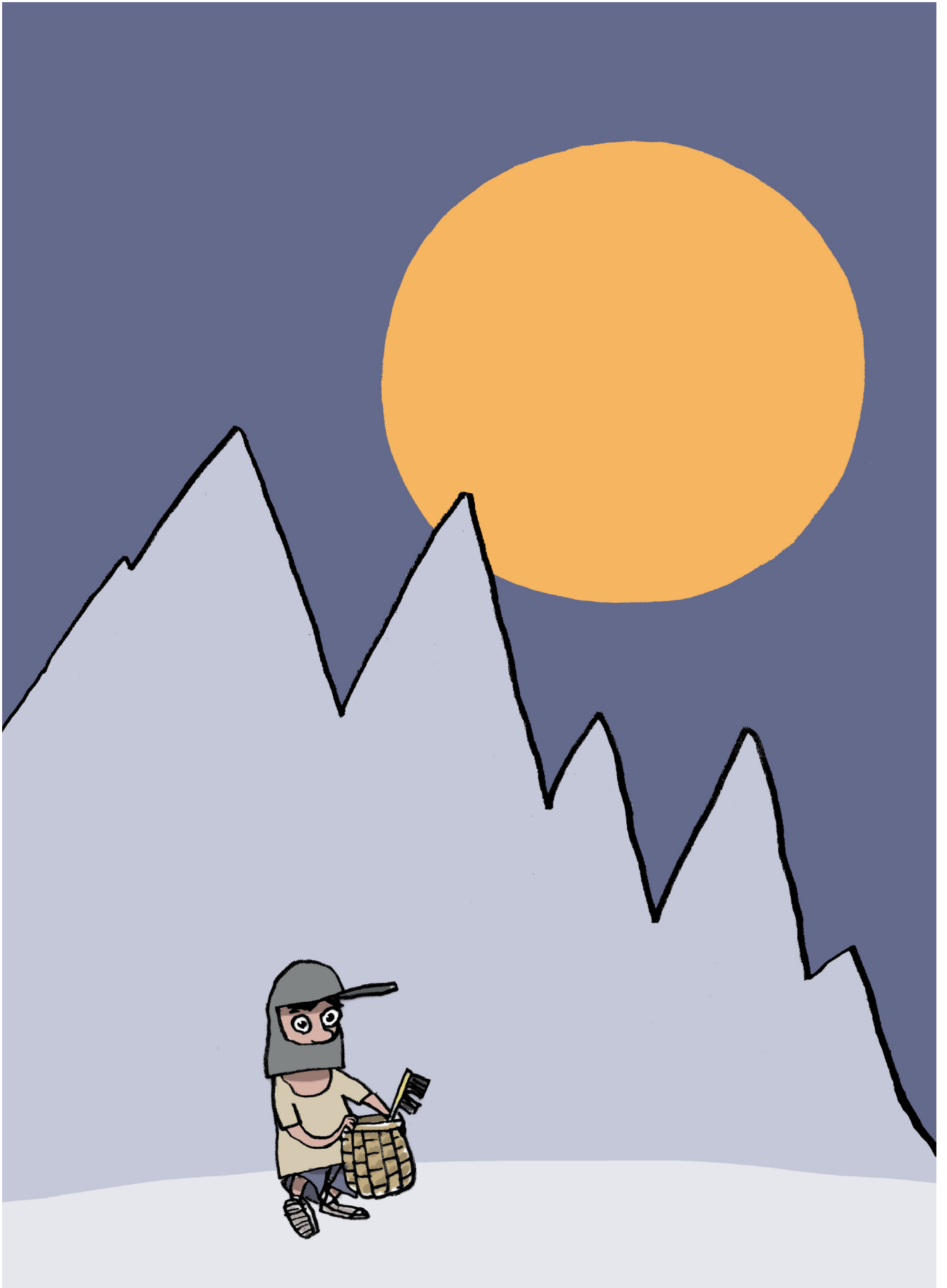
Drengene får omkring halvanden krone for at pudse et par sko, så der skal mange puds til at dække **udgifterne** til husleje, vand, el og mad. Derfor står drengene op klokken fem om morgenen, så de kan arbejde et par timer, inden de skal i skole. Og efter skole pudser de sko igen, indtil det bliver mørkt. Og sådan fortsætter det alle hverdage og nogle lørdage.

”Vi arbejder sammen som brødre, og vi deler alt, hvad vi tjener. Så nogle dage tager jeg af sted om lørdagen, og så kan min bror blive hjemme. Og andre gange er det omvendt,” forklarer Jose Luis. Og har han ikke tjent nogen penge en dag, så spørger han en af sine venner, om han kan låne lidt. Og så må han bare arbejde dobbelt så hårdt dagen efter.

Elefanthuer og sammenhold

Selv om drengene på gaden er i skarp konkurrence om hver eneste fodgænger i byen, holder de også sammen. De hjælper hinanden og støtter hinanden. Og så ligner de faktisk også hinanden. Ud over deres små sorte kasser med pudseklude, børster og forskellige skosværter trækker hver og en af de 3.500 skopudsere i La Paz også en elefanthue over hovedet, før de går på arbejde. Det gør de for ikke at blive genkendt af nogen fra skolen eller fra det område, hvor de bor. For hvis de gør det, **risikerer** de at blive mobbet og diskrimineret. For mange i La Paz er et job som skopudser nemlig ikke særlig sejt. Det er det heller ikke for brødrene Vladimir og Jose Luis.

”Jeg kan ikke lide at arbejde som skopudser, men hvor skal jeg ellers få penge fra til et sted at bo?” spørger den yngste, Jose Luis.

1. lektion

Dagens fokusord: erfaring, konkurrence

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Se på illustrationen til teksten, og overvej i fællesskab i klassen, hvad tekstens emner er. Læs teksten op med fokusordene på smartboard'et.
- Derefter taler I om vilkårene for de to skopudserdrengene. Skriv sammen nogle ord og sætninger ned fra teksten, nogle, der viser, hvor svært et liv de to drenge har. Bed børnene gemme notaterne til gruppearbejde i næste lektion.

Dagens fokusord

erfaring

Man kan drage erfaring af noget, man har oplevet. Man kan gøre både gode og dårlige erfaringer. Fx kan man gøre den erfaring, at man bliver veltilpas af motion og sund mad. Det er en god erfaring. Så kan man opdage, at man bliver utilpas af at sidde ned altid og spise et kilo slik i timen. Det er en dårlig erfaring.

- Tal to og to om nogle ting, I har fået erfaring af at gøre. Fortæl hinanden, om det var en god eller dårlig erfaring, fx: "Jeg har øvet mig meget i ikke at spise slik hver dag. Nu får jeg ikke længere huller i tænderne, så jeg har gjort en nyttig erfaring.", "Jeg har opdaget, at lige meget hvor meget jeg rydder op efter min lillebror, så roder han hurtigt vores værelse til igen, så jeg har gjort en dårlig erfaring."

konkurrence

I en konkurrence gælder det om at vinde. Det kan fx være en sangkonkurrence eller en dansekonkurrence. Den, der synger eller danser bedst, har vundet konkurrencen. I kan også konkurrere i klassen om, hvem der bliver først færdig med matematikstykkerne. Hvem når dem på kortest tid?

- Diskuter i grupper, hvilken konkurrence I helst vil vinde? Hver gruppe bliver enig om en favoritkonkurrence og begrundet, hvorfor netop denne er valgt. "Jeg vil gerne vinde en sangkonkurrence på tv, fx "X Factor", for så bliver jeg berømt."
- "Grupperne står i rundkredse med hinanden i hånden. Hvis I mener, at den sætning, jeg læser op, beskriver en konkurrence, så løber rundkredsen meget hurtigt rundt og råber tre gange "kon-kur-ren-ce". Hvis sætningen ikke beskriver en konkurrence, sætter I jer ned og ryster på hovedet og siger bare "ikke-konkurrence".

- En mor står med sin søn ved et busstoppested og venter på bussen.
- En maratonløber ligger forrest i feltet og kigger sig over skulderen for at se, hvor langt bagude de andre løbere er.
- Du og din sidemand tager tid på, hvem der kommet hurtigst gennem dagens opgaver.
- En mand træner tre timer hver dag, for han vil være stærkere end alle sine kolleger.
- Du spiser en banan.
- En hund snorker i sin kurv.
- Karl klatrer op i et klatrestativ, mens han kigger på Sofie, der er på vej op i et andet lige ved siden af. Hun kigger også på ham. De skynder sig begge rigtig meget.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal om konkurrencer i de forskellige lande, fx om store sportskonkurrencer som fodbold, cykling, dans. Hvad hedder konkurrencerne på de forskellige sprog? OL? Maratonløb?
- Bed jeres forældre om at fortælle jer om særlige spil og konkurrencer i landet – og fortæl det for klassen næste gang. Sig, hvad spillet/konkurrencen hedder på landets sprog.
- Ved computer to og to: Hvilket sprog taler man i Bolivia? Find en tekst på sproget. Kan I oversætte nogen ord? Hvilke skrifttegn bruger landets indbyggere?
- Hvilken sprogstamme tilhører det sprog, der tales i Bolivia? Brug sprogstammetræet.

2. lektion

Dagens fokusord: ligelig, udgifter

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal indledende med klassen om teksten. Hvad er skopudserdrengenes problem? Hvad kunne give de to drenge et bedre liv? Refleksion over miljøets/stedets betydning for den opvækst, et barn kan få.
- Eleverne læser selv teksten.
- I grupper: ”Kunne I forestille jer, at man kunne leve som barn i Danmark med de samme vilkår/ på samme måde som de to drenge i Sydamerika? I taler sammen om dette og vælger, hvem der skal forklare gruppens synspunkt. Brug notaterne fra i går.”

Repetition af fokusord

erfaring

- ”Tal i grupper om, hvilke erfaringer I har med jeres skole. Bliv enige om, hvad jeres bedste erfaring med den er. Fortæl det på tur til klassen: ”Min bedste erfaring med skolen er ...”

konkurrence

- ”Stadig i grupper: Find et billede på nettet af den konkurrence, I helst vil deltage i. Udskriv den og skriv jeres navne, og hæng det på klassens sprogvej. Skriv ”yndlingskonkurrence for + jeres navne”. Desuden skriver I navnet på konkurrencen, gerne på et andet sprog. Præsenter nogle af konkurrencerne.”

Dagens fokusord

ligelig

Hvis du deler kager ud til klassen på din fødselsdag og giver alle én kage hver, har du fordelt kagerne ligeligt. Hvis du giver nogle én kage, andre to kager og nogle får lov til at spise tre kager, så har du ikke fordelt kagerne ligeligt. I politik taler man også tit

om at fordele goderne ligeligt i landet. Det betyder, at alle skal have ret til det samme.

- ”Jeg nævner nu eksempler på goder, der er blevet fordelt enten forskelligt eller ligeligt. Hvis noget er fordelt ligeligt, råber I ”ligeligt, juhuuu” og giver et højt hop. Hvis der ikke fordeles ligeligt råber i ”ikke ligeligt, æv” og knytter næverne.”
 - Den gamle mand døde, alle hans børn fik 30.000 kr. i arv efter deres far.
 - Den gamle dame døde. Den ældste søn fik 30 millioner, den yngste fik 3 kr. og 50 øre i arv.
 - De to hunde var meget sultne og stod ved madskålen. Den største hund snuppede de to store kødben, den lille hund fik ingenting.
 - Selma syntes, at drengene i hendes klasse larmede alt for meget, så de fik kun én fløde bolle, da hun delte ud til sin fødselsdag. Pigerne fik to.
 - Marius inviterede alle i klassen til sin fest, både piger og drenge.
 - Børnene i familien fik altid det samme beløb i lommepenge hver uge.
 - Læreren gjorde aldrig forskel på børnene i klassen.

udgifter

Man har store udgifter, hvis man skal betale mange penge fx til sit nye hus eller sin nye bil. Hvis man altid køber dyrt ind, har man store udgifter til fx mad hver dag.

- ”Gå til computeren to og to (eller tal sammen). Søg i Google Billeder. Bliv enige om en ting, I gerne vil have, som vil give jer store udgifter. Vi hører, hvad nogle af jer har fundet frem til, fx: ”Jeg vil købe et slot i Italien, det vil give mig store udgifter.”, ”Jeg vil købe smarte møbler til mit værelse, det vil give mig store udgifter!”

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Sammenlign i grupper ordene ”erfaring” og ”konkurrence” på jeres ordkort på de mange sprog.

Ligheder, forskelle? Nogle af jer siger ordene. Hele klassen siger dem efter jer – og alle vifter med et ordkort, hvor ordet står på et af klassens sprog.

- ”I en af de første lektioner talte vi om sprogstammer. Nogle sprog lignede hinanden meget og tilhørte den samme sprogstamme, fx engelsk og dansk. Nogle sprog lignede slet ikke hinanden, de tilhørte forskellige sprogstammer, fx tyrkisk og tysk.

På samme måde er det med skrifttegn, nogle sprog bruger de samme tegn, andre bruger forskellige tegn fra sprog til sprog.

- Find det arabiske alfabet og læs om antal tegn og skriveretning. Sammenlign med dansk.”
Arabisk (sprog): Wikipedia, den frie encyklopædi [da.wikipedia.org/wiki/Arabisk_\(sprog\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Arabisk_(sprog)) - Avritað - Similar
- Lav en collage af nogle arabiske tekster til sprog-væggen.

3. lektion

Dagens fokusord: sammenhold, risikere

OPGAVER/AKTIVITETER DANSK

Teksten

- I grupper: "Læs det sidste afsnit i artiklen om skopudserdrengene i Bolivia. Hvad tror I, der ville ske for de to drenge, hvis de boede fx i Danmark? Giv nogle bud, brug ordet "ligelig"."

Repetition af fokusord

ligelig

- Diskuter helt overordnet i klassen, om en ligelig fordeling af ting og goder altid er den bedste. Skal alle eje lige mange penge? Skal alle gå i det samme tøj? Begynd udsagnene med: "Jeg synes, at penge skal fordeles ligeligt, fordi ..." eller: "Jeg synes ikke, at alt skal være ligeligt fordelt, fordi ..."

udgifter

- "I grupper: Bliv enige om to ting, I synes, det er fint at have udgifter på. Bliv også enige om to ting, I ALDRIG vil have udgifter på. Vælg, hvem der skal fortælle. "Her i gruppen vil vi aldrig have udgifter på cigaretter ...", "Her i gruppen vil vi gerne have udgifter til store sportsvogne."

Dagens fokusord

sammenhold

Hvis mennesker har et godt sammenhold, er de gode mod hinanden og tager hensyn. De trøster dem, der er kede af det. Det er rart at være et sted, hvor der er et godt sammenhold, for så bliver alle respekteret, som de er.

- "Jeg nævner nu nogle eksempler, hvor der er et godt sammenhold – og så nogle eksempler på steder, hvor der slet ikke er sammenhold. I står to og to over for hinanden. Hvis jeg nævner et godt sammenhold, giver I hinanden begge hænder og ryster dem op og ned og siger "sammenhold".

Hvis der ikke er noget om et godt sammenhold i eksemplerne, knurrer I vredt ad hinanden, knytter næverne og hvæser "ikke sammenhold".

- Alle rige mennesker i et land vil dele deres penge med de fattige.
- Chefen giver lønforhøjelse til alle medarbejdere.
- Hvis den ældste bror får flere lommepenge end de små søskende, deler han dem med dem.
- Chefen spiser alt det lækre på frokostbordet, før de ansatte når hen til bordet.
- Ræveforældrene giver lige meget mad til alle de små rævehvalpe, når de kommer hjem med bytte.
- Sonja og Mikkel sørger for, at ingen andre end dem kan bruge gyngerne på legepladsen.
- Børnene deler de penge, deres bedsteforældre har givet dem, ligeligt mellem sig.

risikere

Hvis man risikerer noget, sker der måske noget, der ikke er rart. Man risikerer at blive kørt over, hvis man træder ud på en gade med meget trafik med lukkede øjne. Man risikerer at sove over sig, hvis man ikke har sat sin mobil til at ringe om morgenen.

- "I grupper: Tal om, hvad I nødigst vil risikere i skolen. Sure lærere? For mange lektier? Vælg to ting sammen og vælg, hvem der skal fortælle, fx: "Vi vil meget nødigst risikere, at skolen lukkede."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tag ordkortene, hvor der står "erfaring" og "konkurrence" på de mange sprog. Skriv navn på dem, læg dem i en bunke på lærerens bord. Han/hun trækker tre kort og forsøger at sige de ord, der udtrækkes. De to elever, der ejer kortene, rejser sig og over ordene med læreren foran klassen, indtil vedkommende kan sige dem flot. Alle elever lytter – og vender tommelfingeren op, når det begynder at gå nogenlunde med at udtale ordene. Husk at rose, når læreren kan sige ordene.

I grupper:

- Find de tyrkiske skrifttegn på nettet og sammenlign dem med det latinske (danske) alfabet. Find ud af, hvor de to hold skrifttegn er forskellige. Skriv de tyrkiske skrifttegn ned, som ikke findes i det danske alfabet. Skriv ligeledes de bogstaver ned fra det danske alfabet, der ikke findes på tyrkisk. Konkluder, hvor forskellene er. Hvilke bogstaver har de to sprog ikke fælles?

[http://da.wikipedia.org/wiki/Tyrkisk_\(sprog\)](http://da.wikipedia.org/wiki/Tyrkisk_(sprog))

Hør gruppernes konklusioner, vis de to alfabeter på smartboard'et for klassen og repeter forskellene.

- Fordel de tegn, der ikke er identiske på de to sprog, mellem grupperne, der får til opgave at lave plakater til klassens sprogvæg med de divergerende tegn fra de to sprog.
- Bed elever, der har kendskab til andre skrifttegn om at vise dem i morgen – fx på nettet, håndskrevet af forældre eller af dem selv. Det kunne også være en medbragt bog.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Fokusordene vises på smartboard'et, de siges på klassens mange sprog, der viftes med ordkort.
2. Teksten om de skopudsende drenge genfortælles kort af klassen i fælleskab.
3.
 - a. Hele klassen taler om: Kan de to brødre få det bedre? Hvem kunne hjælpe dem?
 - b. I grupper: "Skriv i fællesskab breve til forskellige mennesker om, hvad I synes, der skal ske, så de to brødre i La Paz i Bolivia kan få det bedre. Skriv til meget forskellige personer. Brug så mange af fokusordene som muligt i jeres breve.

Skriv til (læreren uddeler opgaven til grupperne):

- Brasiliens præsident
- Røde Kors
- Danmarks statsminister
- En rigmand i Danmark og Brasilien, et fælles brev til dem begge
- Skolelederen på din skole

- c. Læs jeres breve op, og begrund over for kammeraterne, hvorfor I skrev, som I gjorde. Skulle der gøres noget? Hvad? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hæng udskrift af de skrevne breve på klassens sprogvæg.

4.
 - a. Hør, om jeres lærer stadig kan huske de ord, I lærte hende/ham i går.

Hvis det går godt, og ordene stadig huskes, klapper alle og vender tommelfingrene op.

- b. De elever, der har undervist læreren, stiller sig foran hele klassen, de siger først fokusordene på dansk, så på et andet sprog. Og giver så tegn: Klassen råber ordet på det andet sprog, hopper op og ned og svinger med det pågældende ordkort.

5. Sprogligt fokus

- a. Elever, der medbringer andre sprogs skrifttegn, viser dem til klassen.
- b. Hele klassen: Et europæisk firma reklamerede for hovedpinetabletter i et arabisk land. Når man tog en tablet, gik man fra at se sur ud til at se glad ud. Hvorfor dueede denne europæiske reklame ikke?
:- (:-) (vises på smartboard'et)

6. Cloze-test

Eleverne sidder i grupper, cloze-testen vises på smartboard'et, eleverne har udskrift.

I hver gruppe læses hver opgave højt, uden at det fokusord nævnes, der skal indsættes. Grupperne diskuterer indbyrdes, hvilket ord der skal vælges, og kommer med bud. Hele klassen diskuterer.

”Er der nu en regning igen?” sukker min mor.
”I går var der én på en iPad til dig, i dag er der én med regning på Louises sportsudstyr, i forgårs var det på bilen. Vi har vel nok mange

i vores familie.”

Jeg så de andre starte op mod den sidste bjergtop. Sneen glimtede, det var strålende solskin, alt var smukt. Men jeg tænkte på de mange farer ved at gå de sidste meter mod toppen. Jeg ville ikke

noget.

Hver gang drengen klappede hunden, der stod bag havelågen ved det smukke røde hus, som han dagligt passerede på vej til skole, begyndte den at logre og hoppe glad. Den slikkede hans hånd. Så det var en god

han havde med dyr hver dag.

Alfred og jeg VIL begge være den dygtigste i klassen. Vi forsøger hele tiden på at være bedst, både i matematik og dansk og alle de andre fag. Vi har en hård

Somme tider synes jeg, at verden er meget sær. Nogle er meget fattige, og andre er meget rige. Nogle har det altid godt, andre har det bare dårligt. Jeg synes slet ikke, at gode ting i verden er

fordelt.

Maria er meget glad for sin klasse. De har nogle gode udflugter sammen. Alle kommer med til fest. De hjælper hinanden i timerne. Hun synes, de har et godt

3.

Verden er så stor, så stor

Sprogligt fokus: Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog

Ugens fokusord: stationær, udbredelse, modsætning, simpel, udføre, kompleks

En lommeregner så stor som en lastbil

De første computere i verden var store og tunge som lastbiler. Før dem var det mennesket selv, der fungerede som computer.

På enhver skole i Danmark står der massevis af computere rundt omkring i forskellige lokaler. På kontoret, på biblioteket, i klasseværelserne og måske også andre steder? Uden for skolen er der også mindst én computer i næsten alle danske hjem. Det er både store **stationære** computere og små bærbare computere, som man kan tage med sig og bruge alle mulige steder.

Men sådan har det bestemt ikke været i særlig mange år. Hverken med størrelsen eller med **udbredelsen** af computeren.

DASK i spisestuen

De første computere, der minder om dem, vi har i dag, blev udviklet i Tyskland, England og USA i 1940'erne. De var flere tusinde kilo tunge og fyldte så meget som store lastbiler.

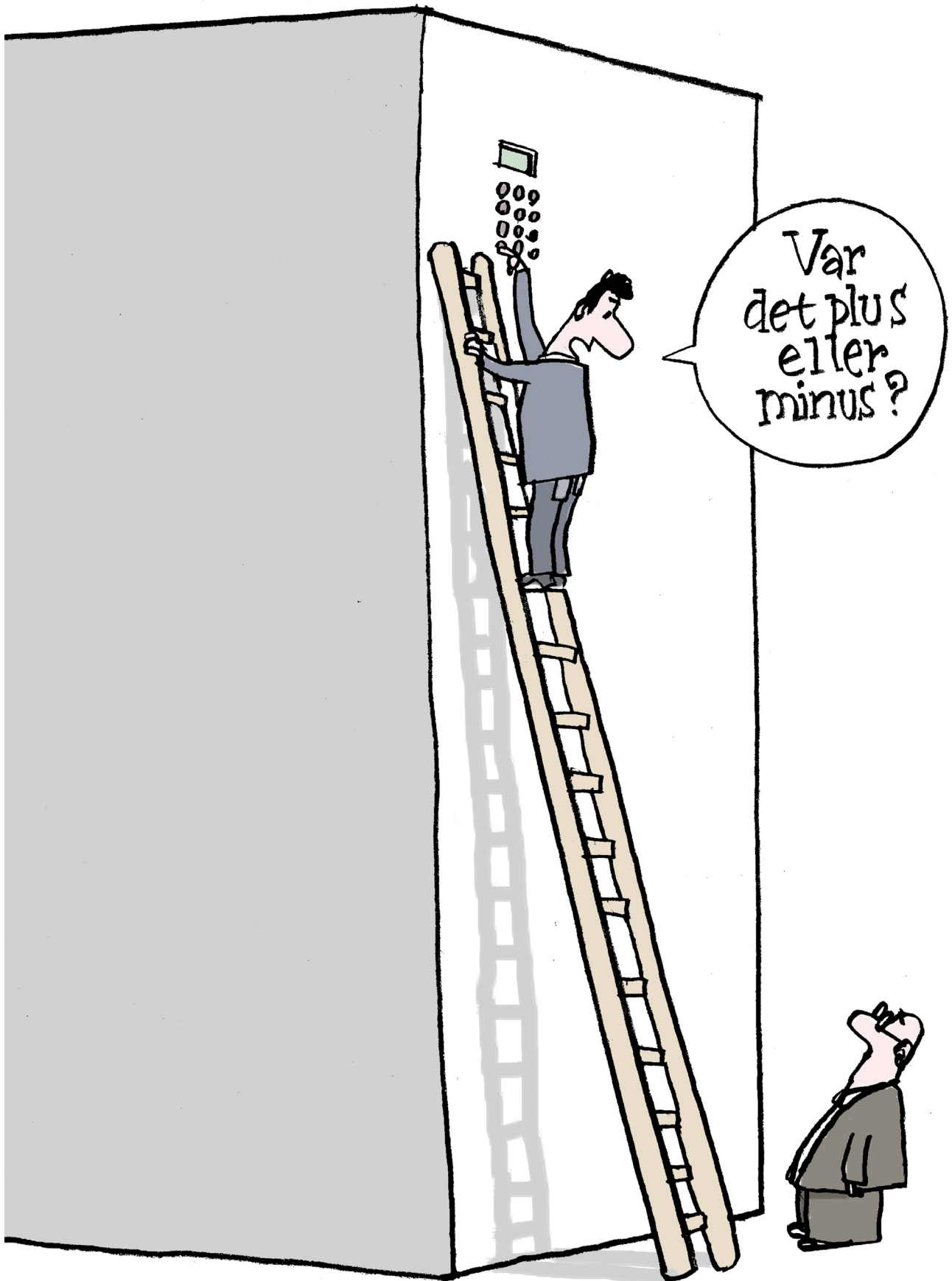
Den første danske computer vejede 3,5 tons og stod klar til brug i 1958. I **modsætning** til i dag blev computere dengang kun bygget i én udgave, så de fik også altid et navn. Den danske computer hed DASK, og den blev bygget i en villa i Valby, hvor den strakte sig fra gulv til loft og optog al pladsen i husets spisestue.

I starten kunne computere i virkeligheden ikke andet end at plusse og minusse, så de første af slagsen var egentlig bare nogle **simple**, men kæmpestore lommeregner. Fordelen ved computeren var dog, at den kunne udregne og lagre regnestykker, som ellers skulle klares af mennesker. Og med tiden blev regnestykkerne mere og mere komplicerede, så det var smart med en maskine, der kunne regne hurtigere og mere præcist end mennesket.

Mennesker er også computere

Når man prøver at finde ud af, hvem der egentlig opfandt computeren, er der faktisk mange, der mener, at mennesket selv var verdens første computer. Og det skyldes netop, at mennesker allerede for mange hundrede år siden selv lavede de matematiske beregninger, som computeren blev opfundet til at **udføre**. Før computeren skrev man sine regnestykker på et stykke papir, eller man brugte kuglerammer til at forstå dem. Endnu tidligere skrev og tegnede man i jorden med en pind, eller man anstrengte sig rigtig meget for at holde styr på det hele i sit hoved.

Det er derfor et **komplekst** spørgsmål at svare på, hvem der opfandt computeren. Men ordet computer stammer fra engelsk, hvor det engang blev brugt om personer, der arbejdede med at regne tal sammen.

1. lektion

Dagens fokusord: stationær, udbredelse

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Se indledende på illustrationen til teksten og gæt på, hvad teksten kan handle om.
- Teksten læses højt for eleverne.
- Tal om teksten – computeren før og nu, mennesket som computer.

Dagens fokusord

stationær

En stationær computer er en computer, man ikke kan flytte rundt. En tilstand kan være stationær, fx en sygdom, hvis den ikke ændrer sig. Hvis man bliver ved med at fejle det samme i lang tid, så er ens tilstand stationær.

- I grupper: ”Tænk på den gamle computer i Valby. Hvis I fik den på skolen som den eneste computer, hvad ville så ændre sig og blive anderledes? Hver gruppe finder tre punkter. Start med at fortælle således: ”Hvis vores skole kun havde én stationær computer, så ...”

udbredelse

Lige da computeren var opfundet, havde den ikke stor udbredelse. Det betyder, at det ikke var ret mange steder, at man havde en computer. Nu er der stor udbredelse af computere, fordi de er i næsten alle hjem, på skoler og på arbejdspladser.

- Hele klassen: Tal kort sammen om ting, der har stor udbredelse. Det kan være en bestemt slags mad, det kan være en sport. Fodbold har fx stor udbredelse i Danmark. Det kan også være en bestemt slags tøj, fx sportstøj, der er meget udbredt, fordi så mange dyrker sport. Alle tænker

et par minutter og nedskriver ting, der har stor udbredelse. Hør nogle eksempler på ting, der har stor udbredelse. Sig også gerne tingen på andre sprog.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal om de mange sprog i klassen. Eleverne søger på computer efter det aktuelle sprog. Tal inden om søgeord. Fx ”fransk, udbredelse”.
- Hvor mange mennesker taler det pågældende sprog? Hvilket sprog i klassen har størst udbredelse? Hvilket sprog har den mindste udbredelse?
- ”Ordet ”computer” har dansk overtaget fra engelsk. Find et sted i teksten, hvor der er tale om flere computere. Hvad er der sket med ordet, efter det også er blevet et dansk ord – hvordan danner det flertal? Hvorledes danner det flertal på engelsk?”
- Hele klassen, eksempler: ”Hvad hedder ”computer” på andre sprog? Hvad siger man på forskellige sprog, når der er mange computere? Har man samme form i flertal som på engelsk, altså sætter man et ”s” på ordet for at vise, at der er flere computere? Eller er det gået ordet som på dansk, at det har fået endelse fra det sprog, det er indgået i? Spørg gerne jeres forældre om dette og fortæl det i morgen.”

2. lektion

Dagens fokusord: modsætning, simpel

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Læs halvdelen af teksten op for klassen, tal derefter alle om hele teksten.

Spørg klassen, om nogen husker gamle computere, "fra de var små", computere, som ikke kunne nær så meget som nutidens kan? Forskelle?

- Tal evt. om andre tekniske forskelle mellem nu- og fortid. Fx om "brevskrivning" og "betaling på posthuset". Telefoncentralen kontra mobiltelefon og smartphone. Vis evt. gamle og nye udgaver af computere og telefoner på smartboard'et.

Repetition af fokusord

stationær

- I grupper: "I bygger en gammeldags stationær computer af borde og stole og udstyrer den med knapper, som I tegner. Bliv enige om et navn til computeren, skriv det og sæt det på jeres "maskine". Bliv også enige om, hvad jeres computer er i stand til. I præsenterer den efter tur og fortæller fx: "Vores stationære computer hedder PLASK, og den er ret gammeldags, den kan kun ..."
- I grupper: Find billeder af fortidige computere. Tal om mulige søgeord, inden eleverne går i gang ved computeren, fx DASK. Hver gruppe udskriver et billede til klassens sprogvæg af en gammeldags stationær computer og skriver dette udtryk, før fotoet hænges på klassens sprogvæg. Du cirkulerer rundt, så der findes forskellige billeder, der illustrerer en stationær computer.

udbredelse

"Råb "udbredelse" og slå armene ud, når tingen, jeg nævner, har stor udbredelse og stadig bruges nu om dage. Krum jer sammen og sig "ingen udbredelse", hvis tingen ikke forekommer i nutiden.

- Flintøkser
- Maskinpistoler
- Jetjagere
- Salt og peber
- Runesten
- Ispinde
- Dinosaurer
- iPads
- Tegneserier
- Computerspil
- Høje hatte til mænd
- Høje hæle til kvinder

Dagens fokusord

modsætning

Når der er en modsætning mellem ting/personer, betyder det, at de slet ikke er ens. En elsker måske at ligge på sofaen altid, mens en anden i modsætning til det holder meget af at arbejde og bevæge sig. Der kan også være en modsætning mellem, hvad folk tænker og mener. Nogle synes måske, det er fint at bruge alt, hvad man tjener, lige med det samme, mens andre i modsætning til det mener, at man skal spare penge sammen. Der kan også være modsætning mellem politiske partier.

- "Jeg siger nu nogle ting, som forskellige mennesker mener. I svarer "i modsætning til det mener jeg, at ...".
 - Den sure mand oplyser, at børn bør læse lektier, fra de kommer fra skole, til de går i seng.
 - Selmas og Thomas' lillebror synes, han har ret til at bruge alle deres ting, når det passer ham.
 - En nærig bedstemor slår i bordet og råber, at børn aldrig bør få lommepenge.
 - En vild dreng fortæller, at det nok er bedst, hvis han springer ud fra klasseværelset på 4. sal nogle gange, så der endelig sker noget.
 - Jakobs far siger, at han aldrig må få en hund, selv om han så gerne vil have én.
 - Emmas mor mener, at hun altid skal gå i noget varmt tøj, lige meget hvordan vejret er.

simpelt

Hvis noget er ganske simpelt, er det meget nemt at finde ud af. $2 + 2$ er et meget simpelt regnestykke. "Kan du lide appelsiner?" er et simpelt spørgsmål, fordi man bare kan sige enten "ja" eller "nej" – og så har man svaret på spørgsmålet.

- I grupper på fire: Lav to og to tre simple spørgsmål, som I stiller de andre i gruppen. Ex: "Har du en hund?" Den adspurgte svarer: "Ja, det har jeg. Det var et simpelt spørgsmål at svare på."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Eksempler på, hvad computer hedder i ental og flertal på andre sprog. Har børnene eksempler med hjemmefra?
- Hvad hedder fokusordene "stationær" og "udbredelse" på nogle af de mange sprog? En stationær computer?
- Bed børnene til næste gang spørge forældrene, hvad to af navneordene fra teksten, nemlig "lastbil" og "skole", hedder i flertal? Medbring dem meget gerne nedskrevet fra hjemmet til 3. lektion.
- To og to: Lær jeres kammerater at sige "100.000 huse og hunde" på et andet sprog end dansk.
- Hør danske børn fortælle hele klassen, hvad de har lært. De skal fortælle, hvilket sprog de har lært at sige ordene på, inden de fremsiger dem.
- Overvej i fællesskab, hvorledes/om man kan se/høre på ordet, at der nu står 100.000 foran det, altså at det er i flertal.

3. lektion

Dagens fokusord: udføre, kompleks

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- I grupper: Bed børnene først blive enige om tre ting, de synes er vigtige for forståelsen af teksten. Hør forslag fra grupperne.
- Derefter skrives et kort referat af teksten i grupper. Hør eksempler.

Repetition af fokusord

modsætning

- "I står på stolene (bordene?) to og to over for hinanden. Hvis de to ord, jeg siger, beskriver en modsætning, træder I over på hinandens stole, så I skifter stol, mens I råber "modsætning." Hvis ordene ikke er en modsætning, trækker I på skuldrene og slår ud med armene, siger "ikke modsætning" og bliver på jeres stol."
 - stor – lille
 - tynd – tyk
 - glad – sur
 - ung – gammel
 - varm – kold
 - flittig – vred
 - sulten – mæt
 - ivrig – sød
 - tung – let
 - rusten – våd
 - muggen – rød
 - hård – blød

simpel

Skriv et simpelt regnestykke ned og byt med din sidemand. I regner hurtigt opgaven og brummer efter tur vredt til hinanden med meget dybe stemmer: "Det var et meget simpelt regnestykke, tror du, jeg kun kan klare simple opgaver?"

Dagens fokusord

udføre

Hvis du udfører noget, laver du et eller andet, som du gør grundigt. Du kan udføre en stor opgave, du tager dig fx altid af dine søskende, både når de er glade, og når de er kedede af det. Du kan også udføre et godt stykke arbejde i klassen, du regner alle de vanskelige matematikopgaver i en vældig fart. Eller du kan udføre en stor bedrift, fx at bestige verdens højeste bjerg.

- I grupper: Gå rundt på skolen og se efter, om der er nogle reparationer, gruppen gerne så udført. Gruppen skal blive enig om, hvilken reparation den ser som den nødvendigeste at udføre. Hør nogle eksempler ved tilbagekomsten: "Vi vil gerne have, at der kommer en murer og udfører en reparation af væggen ud mod skolegården."

kompleks

Når noget er komplekst, er det svært og vanskeligt at finde ud af. Måske er nogle af opgaverne i de forskellige fag komplekse. Så kan du ikke hitte ud af, hvad du skal gøre, for at klare dem. Et ord kan også være komplekst, både vanskeligt at forstå og vanskeligt at stave. En situation kan også være kompleks for dig. Hvis to af dine bedste venner skændes, er du i en kompleks situation. For hvem skal du holde med?

- I grupper: Find i hver gruppe et komplekst ord, som de andre grupper skal forsøge at stave og forklare. Ordene skrives på tavlen, efterhånden som grupperne nævner dem. Hvilket af ordene var det mest komplekse? Afstemning i klassen!

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Se på ordene "lastbil" og "skole", som eleverne har haft med hjemme. Flertalsformer på forskellige sprog? Lad nogle elever skrive ordene i ental og flertal på tavlen – eller lyt og forsøg at finde ud af, om ordet tilføjer endelser.
- Klassen diskuterer i fællesskab, hvorledes man på forskellige sprog kan se, at ordet er sat i flertal.
- Se på disse engelske ord i grupper. (Ordene vises på smartboard i ental og flertal).
- Diskuter i grupper måder at sætte engelske navneord i flertal på.
- Hvilken måde tror I er den almindeligste på engelsk, når I ser på eksemplerne?
 - Girl – girls
 - Bridge – bridges
 - Door – doors
 - Way – ways
 - Dog – dogs
 - Lady – ladies
 - Hero – heroes
 - Fox – foxes
 - Chair – chairs
 - Church – churches
 - Family – families
 - House – houses
 - Play – plays
 - Kiss – kisses
 - Say – says
 - Tomato – tomatoes
 - Table – tables
 - Car – cars
 - Baby – babies
- Forsøg sammen i klassen at udlede regler for, hvorledes man sætter engelske navneord i flertal. Hvornår skal man sætte -es på ordet? Hvornår bliver "y" til "ie"? Skriv ordene på ordkort og læg dem i bunker, der indeholder ord med samme måde at danne flertal på. Hvor mange bunker har hver gruppe? Fik alle grupper lige mange bunker? Diskuter evt. forskelle i gruppernes opfattelse af måder at danne flertal på engelsk.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

- Vis fokusordene på smartboard'et, sig dem, og lad eleverne sige dem efter dig i kor. Lad klassens elever sige dem på de mange sprog som muligt.
 - Bed elever med forskellige sprog oversætte af nogle af fokusordene til andre sprog. Klassen eftersiger ordene på de forskellige sprog.
- Find fokusordene i teksten og forklar, hvad sætningen/konteksten, de indgår i, betyder.
- Sprogligt fokus**
 - Vis på smartboard fire ord i ental, der i flertal eksemplificerer regelmæssig flertalsdannelse på dansk:
en bil – et spøgelse – et bord – et får
 - Grupper på fire: ”Her får I fire ord, der viser de fire måder at danne regelmæssigt flertal på på dansk. Diskuter de fire måder og opstil reglen.” Hele klassen diskuterer efterfølgende reglerne.
- Hvilken gruppe lærer hurtigst alle kammeraterne i gruppen at sige et ord i ental og flertal på et sprog, de ikke kender? Hver gruppe bestemmer først indbyrdes, hvem der skal lære de andre de to ord på hvilket sprog.

Når hele gruppen kan sige to ord i ental og flertal, farer de op til lærerens bord og siger ordene i kor. Den, der har lært kammeraterne ordene, gør rede for, hvad de hedder i ental og flertal, og hvad de betyder på dansk.

5. Cloze-test

Klassen ser i fællesskab på smartboard'et, men gruppeinddelt. Hver gruppe har først diskuteret, hvilket fokusord de mener er det rigtige, før der fremsættes forslag.

Jeg er virkelig glad for, at influenza ikke er en

_____ sygdom. Nu har jeg været syg i to uger, men jeg ved jo, det går over.

De to piger var rigtig gode veninder. De lignede slet ikke hinanden. Sarah var høj og tynd med langt lyst hår. Sigrun var lille og lidt buttet. Hendes mørke hår var helt kortklippet. Faktisk var der stor

_____ mellem de to pigers udseende.

Nu giver jeg snart op. Jeg har siddet to timer med den samme matematikopgave. Jeg er faktisk rigtig dygtig til matematik. Men den her opgave er for

_____ .
Oscars far mente, at han kunne slå græsplænen for én gangs skyld. Oscar så surt på ham og sagde: ”Det arbejde har jeg ikke lyst til at

_____ .
Det er dit job.”

I vores klasse har vi alle sammen iPads. Vi har dem altid fremme. Man kan roligt sige, at iPads har stor

_____ i vores klasse.

Det er dejligt, når man får nogle nemme opgaver for. Så går det hurtigt med at få lektierne til side. Derfor elsker jeg

opgaver.

Sprogligt fokus: Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog – fortsat

Ugens fokusord: formentlig, fortære, klima, (mad)traditioner, udgangspunkt, nærende

I Skotland spiser de fåremave

Prøv at forestil dig noget, som du for alt i verden ikke vil sætte dine tænder i. Mens du gør dét, er der formentlig allerede nogen, der er i gang med at spise det et sted på Jorden.

I Danmark elsker mange mennesker grøntsager, fordi det er sundt at spise mange af dem. Og vi slagter millioner af grise og spiser tonsvis af svinekød om året, fordi vi synes, det smager godt. I andre lande kunne folk aldrig drømme om at putte svin i munden. Til gengæld er der lande, hvor der en gang imellem bliver serveret hund, kat, rotte eller slange. Og i andre lande er tyrestikler en delikatesse.

Dansk leverpostej

Folk spiser meget forskelligt rundt omkring på Jorden. I Danmark rynker vi på næsen over noget af det, der bliver spist i andre lande. Og på samme måde er der mange mennesker uden for Danmark, der undrer sig over, hvilke madvarer vi dog kan finde på at **fortære**. Der er for eksempel ikke mange lande uden for Danmark, hvor man kværner svinelever og fedt sammen og smører det på et stykke rugbrød. Men i Danmark er leverpostej noget af det mest populære pålæg.

Man kan derfor ikke sige, om noget er mærkeligt eller ulækkert at spise. For det afhænger af, hvilke traditioner man er vokset op med.

Grønlændere har i mange år spist hvalspæk og frossent eller råt kød. På grund af det kolde **klima** er det i modsætning til Danmark vanskeligt at dyrke frugt og grøntsager på Grønland. Og samtidig har indbyggerne haft brug for en federe kost for at kunne holde varmen i de kolde vintermåneder.

Derfor spiser grønlændere ofte noget meget anderledes mad end andre mennesker på Jorden.

Dyreblod og mavesæk

Hvert enkelt lands **madtraditioner** har som regel taget **udgangspunkt** i, hvilke råvarer og dyr der fandtes i nærheden. Og derfor har det været naturligt at spise noget helt bestemt i ét land, mens det har været utænkeligt i et andet. For nogle folk i Afrika har det for eksempel været meget normalt at drikke dyreblod, og i Skotland, hvor der er mange får, er fåremave en nationalret. Retten hedder haggis, og den laves ved at stoppe et fårs hjerte, lever, lunger og noget havregrød ind i mavesækken. Og så binder man en knude på sækken og putter den i en gryde med kogende vand. Selv om din mave måske slår knuder ved tanken om fåremave, så indeholder haggis i virkeligheden flere gode og vigtige vitaminer.

Insekterne kommer

I mange lande uden for Europa har indbyggerne gennem tusinder af år spist tørrede græshopper, biller og andre insekter. Dem har der nemlig altid været mange af, og så er det faktisk meget **nærende** at spise insekter. I Danmark har der ikke været samme tradition for at spise de små kryb, men noget kunne tyde på, at det er på vej. En af Danmarks fineste og dyreste restauranter er nemlig begyndt at have myrer på menuen.

Og på den måde er dette insekt måske ved at blive en lille lækker delikatesse, ligesom fiskeøjne for eksempel er det i Kina og Japan.

1. lektion

Dagens fokusord: formentlig, fortære

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Teksten læses højt for børnene. Nævn herefter eksempler på, hvad der spises rundt om i verden.
- Samtale om, at det er vidt forskelligt fra land til land, hvad folk holder af at spise. Find eksempler på, hvad der spises i de forskellige lande.
- Lad børnene finde en begrundelse i teksten, der forklarer, hvorfor det forholder sig således.

Dagens fokusord

formentlig

Hvis du ikke er ganske sikker på en ting, men alligevel tror, du ved noget om den, kan du bruge ordet "formentlig". Du kan fx sige: "Det bliver formentlig regnvejr i morgen." Du har ikke set vejrudsigten, men der er mørke skyer på himlen, så det bliver formentlig, næsten sikkert, nok regnvejr i morgen.

- "Jeg nævner nu nogle ting, hvoraf nogle nok vil komme til at ske, men jeg er ikke helt sikker på det. Hvis I tror, de ting vil ske, nikker I, rynker panden og ser meget kloge ud, mens I siger "formentlig". Hvis I mener, tingen aldrig vil ske, trækker I på skuldrene, ryster på hovedet, ser forbavsede på hinanden og siger "Formentlig ikke.""

- Solen vil skinne meget, når det bliver sommer.
- Dine lærere vil give dig lektier for.
- Alle børn bruger cykelhjelm i år 2020.
- Kun få mennesker på jorden sulter.
- Alle mennesker i hele verden elsker haggis og spiser det mange gange hver dag.
- Computere bliver smartere og smartere for hvert år, der går.
- Jeres skoleleder kører på rulleskøjter rundt på skolen i hvert frikvarter.

- Der kommer sne til vinter.
- Du læser lektier hver dag.
- Alle jeres lærere vil ikke undervise, men kun spise lakrids i timen og sidde med ryggen til jer.

fortære

Når du fortærer mad, betyder det, at du spiser maden. Du kan måske godt lide frisk frugt, så du fortærer både æbler og pærer meget tit. Hvis du har en lækker madpakke med, kan du sidde og tænke på den, indtil du skal spise den. Du har stor lyst til snart at fortære den.

- I grupper: "Alle skriver to ting ned, som de gerne vil fortære. Læg sedlerne på bordet, træk på skift en ting, som én i gruppen gerne vil fortære, og fortæl de andre, hvad jeres kammerater gerne vil fortære. Hvilke tre ting kan alle blive enige om, I alle gerne vil fortære? Fortæl, hvad tingen hedder på flere sprog. Gruppen vælger én, der skal nævne de tre ting. Vedkommende starter med: "I vores gruppe vil vi gerne fortære gulerødder."
- "Vi har tidligere talt om ord i ental og flertal (Computer-artiklen). Ordene satte fx "s" på i flertal på engelsk. I teksten her er der mange eksempler på ord, der er sat i flertal med en endelse. Men der er også nogen, der ikke kan sættes i flertal. Hvem finder et ord i teksten, der ikke kan sættes i flertal? Kan nogen forklare, hvorfor fx "fedt" ikke kan flertalsbøjes, hvorfor vi ikke kan sige ordet i flertal?"
- Tal om tællelige og utællelige ord. Tal sammen om substantiv med udgangspunkt i teksten.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: ”Søg på nettet efter opskrifter fra Afrika. Find en ting, I kan blive enige om, I alle gerne vil fortære, fx et brød. Hvad er det i opskriften, der gør den specielt lækker? Skriv ned, hvorfor I alle fandt opskriften rigtig god. Gem begrundelsen til næste time og gem også linket til opskriften.”
- Grupperne fortæller kort, hvilken ting fra Afrika de har bestemt sig for at fortære.
- ”Tal hjemme med jeres forældre om retter, jeres familie godt kan lide at fortære, og forbered jer på at fortælle om dem næste gang. Få gerne opskrifter med til klassen, så vi måske kan kopiere og uddele dem. Jeres forældre må gerne lægge opskrifterne på intra.”

2. lektion

Dagens fokusord: klima, (mad)tradition

Teksten

- Inddel den i afsnit, børnene læser på skift højt for klassen i grupper og genfortæller det læste.
- Samtale om indholdet – væsentlige pointer om madtraditioner.

Repetition af fokusord

formentlig

- I grupper: ”Fortæl hinanden efter tur, hvad I formentlig vil lave i eftermiddag. Fx ”Jeg vil formentlig besøge min ven i eftermiddag.”
- Hele klassen, nogle få eksempler: ”Gæt på, hvilke ændringer der vil ske i fremtidens verden. Fx: ”Alle børn vil formentlig eje iPads.”, ”Det vil formentlig regne mere over hele verden.”

fortære

- I grupper: ”Bliv enige om en middag med to retter, som I alle kunne tænke jer at fortære. Skriv et menukort på computeren og sæt det på jeres bord. Skriv evt., hvilket land retterne stammer fra. Skriv jeres navne på menukortet.”
- Grupperne går fra bord til bord og skiftes i den enkelte gruppe til at fortælle hinanden, hvad de andre grupper vil fortære. ”David, Jonas, Thi og Therese vil fortære lammekølle med ...”

Dagens fokusord

klima

Klimaet er det vejr, der er på et bestemt sted, fx i et bestemt land. Man kan også tale om verdensklimaet. Det betyder det vejr, der er i hele verden. Klimaet kan være varmt eller koldt. Der kan også være et fugtigt eller et tørt klima på bestemte steder. Man kan også tale om klimaet på det sted, man arbejder. Der kan være et godt eller et dårligt klima. Hvis alle behand-

ler hinanden pænt, så er der et godt klima. Hvis man ikke respekterer de andre og taler ordentligt til dem, så er der et dårligt klima.

- Spørg i klassen om klimaet forskellige steder: "Hvordan er klimaet i Grønland, i Sahara, i Nordsverige, i Danmark etc.?" Svarene skal starte med: "Klimaet i Grønland ..."
- To og to: Hvert makkerpar får én individuel opgave i billedsøgning på computer. Der skal findes forskellige steder med forskelligt klima. Tal om geografiske muligheder og relevante søgeord, inden eleverne går i gang: "Hvilket land kunne I søge på, når I vil finde et varmt sted? Hvilket ord kunne man bruge som søgeord, hvis man vil finde et fugtigt sted?"
Find billeder af (uddel konkret opgave til det enkelte makkerpar):
 - Et varmt sted
 - Et koldt sted
 - Et blæsende sted
 - Et fugtigt sted
 - Et tørt sted
- Makkerparret skal dernæst blive enige om, hvad der ville være fornuftig beklædning for de mennesker, der bor på det varme sted, det kolde sted etc. Hør eksempler på beklædning: "I et varmt klima er det bedst ..."
- Hør nogle af makkerparrene fortælle om klimaet og den hensigtsmæssige beklædning på det sted, de har fundet i billedsøgningen. Beretningen starter med ordet "klima", og eleverne begrundet valget af fornuftig påklædning for de lokale beboere: "Klimaet i Nordrusland er meget koldt, derfor har de fleste mennesker skindkåber på."

(mad)tradition

I de fleste lande har man helt bestemte måder, man fejrer landets forskellige fester på. Der er tradition for, hvordan man fejrer jul i Danmark eller nytår i Kina. Man gør det på samme måde hvert år. Man kan også have en bestemt madtradition, fx er det en tradition, at man bl.a. spiser and juleaften i Danmark. Der kan også være en bestemt madtradi-

tion i en familie, man spiser fx aldrig kød, kun frugt og grønt.

- Tal med klassen om forskellige traditioner for at fejre nytår eller bryllup. "I Thailand har man tradition for at fejre nytår med ..."
- I grupper: Alle fortæller hinanden om en tradition, de godt kan lide. Det kan være en tradition i familien, på skolen, i et bestemt land.
- I grupper: Nogle ord kan ikke bøjes i tal. I teksten fandt vi fx kød, fedt og dyreblod. Hver gruppe finder to ord – ikke fra teksten – der heller ikke kan sættes i flertal. Diskuter, hvad der er karakteristisk for denne type navneord.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: "Find de afrikanske opskrifter fra i går – blev enige om, hvorfor I valgte netop den, I gjorde. Bliv også enige om, hvem der skal fremlægge, hvad I vil fortæle." (Vis evt. opskriften på smartboard'et, hvis eleverne har link til den).
- Hele klassen: Forskellige børn giver eksempler på retter, de har fået opskrift på fra deres forældre – eller retter, de har smagt på besøg i andre lande. Hvis muligt udveksles opskrifter. Børnene nævner gerne ingredienser, der indgår i retterne, på andre sprog.

3. lektion

Dagens fokusord: udgangspunkt, nærende

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal om teksten med fokus på temaet: "Forskelligt klima giver bestemte yndlingsretter og madtraditioner fra sted til sted". Hvad bevirker et ekstremt koldt og et ekstremt varmt klima ernæringsmæssigt?

Repetition af fokusord

- Vis alle fokusordene på smartboard'et, eleverne siger dem i kor efter dig. Lad eleverne kort forklare de fire første fokusord. Mens en elev forklarer, holder alle ordkortet med det relevante ord i vejret (dansk ordkort eller ordkort med andre sprog). Efter hver forklaring hører du kort, hvad ordet hedder på forskellige sprog.

klima

- "Jeg nævner nu forskellige steder rundt om i verden. I står med jeres overtøj på skuldrene. Hvis der er varmt klima på stedet, tørrer I sveden af panden og siger stønnende "varmt klima", mens I kaster overtøjet på bordet. Hvis der er et koldt klima, lægger I hurtigt jeres overtøj over skuldrene og siger rystende, mens tænderne klapper: "koldt klima".
 - Nordnorge
 - Syditalien
 - Nordpolen
 - Sydpolen
 - Tyrkiet
 - Grønland
 - Thailand
 - Egypten
 - Alaska
- Diskuter med klassen, om man skulle beholde overtøjet på eller kaste det på bordet, når klimaet i Danmark skal beskrives?

(mad)traditioner

Lad alle elever tavst tænke på en tradition i klassen, i deres familie, i et land. Hør derefter forskellige udsagn om traditioner. Alle skal anvende ordet "tradition" i udsagnet, fx: "I vores familie har vi tradition for at tage til Spanien hver sommer.", "I vores familie har vi tradition for at spise pizza hver fredag."

Dagens fokusord

udgangspunkt

Det punkt, man starter eller begynder på noget nyt fra, er ens udgangspunkt. Hvis man vil have et godt udgangspunkt for at tale engelsk, når man kommer til England, er det godt at have haft engelskundervisning i skolen. Et andet godt udgangspunkt er at kende nogle englændere, man ofte taler med – eller at have lært mange engelske ord, mens man bruger computer.

Man får et dårligt udgangspunkt for at lære matematik, hvis man holder sig for ørerne, hver gang læreren forklarer noget.

- "Nu skriver I alle "udgangspunkt" på ordkortene. Derefter aftaler I to og to et godt eller et dårligt udgangspunkt for at blive dygtig til sport. Et godt udgangspunkt kunne være: "Jeg løber langt hver dag." Et dårligt udgangspunkt kunne være: "Jeg ligger på sofaen og snorker." Skriv to udgangspunkter ned, et godt og et dårligt." (Disse bruges i øvelse b, hvis denne inddrages).
- "I går rundt i klassen/på gangen. I mødes to og to med et andet makkerpar. I spørger efter tur hinanden: "Hvad er jeres udgangspunkt for at dyrke sport?" I viser jeres udgangspunkt, skrevet ned, fx: "Jeg gør gymnastik hver morgen." De udspørgende siger: "Det var et godt udgangspunkt." Hvis der fx står: "Jeg spiser et kilo slik hver dag og sætter mig foran tv'et" er kommentaren: "Det var et dårligt udgangspunkt."

nærende

Man kan tale om et nærende måltid, hvis den mad, man spiser, gør en mæt og veltilpas. Fx er en tallerkenfuld havregrød et sundt og nærende måltid. Det samme er en portion fisk og grøntsager.

- Tal med klassen om de menuer, der blev sammenlagt i grupper i anden lektion. Hvilke af menuerne var nærende? Hvad bevirker, at de er/ikke er nærende?
- Vis en bageopskrift på smartboard'et. Tal med eleverne, om der er nogle af de ord, der forekommer i bageopskriften, der ikke kan sættes i flertal, ligesom fx "dyreblod", et ord fra teksten "I Skotland spiser de fåremave".

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal med klassen om sund og nærende mad fra forskellige lande.
- Ved computer: Elever med forskellig sproglig baggrund finder to og to opskrifter med sund og nærende mad fra andre lande. De taler sammen om, hvad der gør, at den mad, de har fundet, er sund og nærende.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. I grupper: "Nedskriv en opskrift på et sundt og nærende måltid, et måltid, I selv finder på. Bestem, inden I går i gang, hvilken slags måltid I vil sætte sammen. En salat? Grød? Brød? En kødret? Der skal indgå madvarer fra mange lande – og I skal blive enige om dem alle. Skriv gerne betegnelsen for hver enkelt madvare på flere sprog. I skriver også, hvor mange gram eller hvor mange deciliter væske I mener, der skal indgå i retten. Giv retten et navn, som I skriver som overskrift."
2. "Alle grupper nedskriver deres opskrift på computer og mailer den til forældre, klassekammerater og lærere i klassen. Måske er der nogen, der afprøver jeres opskrifter?"
3. **Cloze-test**
Fokusordene vises indledningsvis på smartboard'et, siges på dansk og de mange sprog i kor. Klassen sidder i grupper med teksten foran sig. Hver gruppe diskuterer før indsættelsen af fokusordet, hvilket ord der er det korrekte.

Drengen øvede sig mange gange på sin trompet hver uge, for han elskede musik. Så han havde et meget fint

for at spille med i skolens nye orkester.

Børnene havde været meget længe på sportspladsen. De havde trænet og trænet. Så de var meget glade for, at de kunne

et stort og dejligt måltid i skolens kantine.

Clara var helt drivvåd af sved. Der var varmt i Thailand. Hun var kun vant til Danmark. Sådan et varmt

havde hun aldrig før oplevet.

Jeg bryder mig ikke så meget om grøntsager. For jeg synes ikke, jeg bliver mæt, lige meget hvor mange jeg spiser. Jeg vil hellere have en stor portion kød og en masse brød. Den slags mad er meget mere

synes jeg.

Niclas glæder sig altid meget til jul. I skolen leger de pakkeleg, hjemme hygger de sig med at lave konfekt. Mormor og morfar giver ham en pakkekalender med en gave til hver dag. Niclas synes, at julen har mange gode

Jeg kan ikke rigtig bestemme mig for, hvad jeg vil være, når jeg bliver voksen. Min største interesse er dyr. Jeg elsker min hund, min kat og de mange fugle, jeg har i et stort bur på mit værelse. "Så du bliver

dyrlæge," siger min mor.

Sprogligt fokus: Adjektiver

Ugens fokusord: *udmarvende, afgørende, overlegenhed, overrumple, udmattelse, opgør*

Løbere lider under 2.500 år gammel heltegerning

En ung budbringer løb for 2.500 år siden fra slagmarken til hovedstaden for at fortælle om sejren over fjenden. Distancen var så **udmarvende**, at den tog livet af sendebuddet, og så **imponerende**, at den stadig i dag er den største udfordring for løbere.

Mange har nok hørt om et maratonløb. Og flere kender måske endda én, som har slidt og slæbt for at gennemføre et. Men hvorfor hedder det maraton, og hvorfor er distancen lige præcis 42,195 kilometer?

Det er der en meget særlig forklaring på, som går flere tusinde år tilbage. Helt præcis til 490 år før vor tidsregning – altså for 2.503 år siden. Det år blev Grækenland invaderet af imperiet Persien, og krigens **afgørende** slag fandt sted på en slette uden for en græsk by ved navn Marathon.

Grækernes hær talte omkring 10.000 mand. Og det var væsentlig færre end den persiske, der siges at have været på mindst 25.000 mand.

Overraskende sejr

På trods af persernes **overlegenhed** lykkedes det grækerne at besejre dem. Højest overraskende beordrede den græske general Miltiades sine soldater til at angribe i stedet for at vente på perserne. Og det **overrumplede** den persiske hær i en sådan grad, at den til sidst måtte flygte fra slaget efter at have mistet 6.400 mand. Grækerne mistede til gengæld kun 194 soldater.

Hurtigløber død efter nyhed om sejr

Der er stadig i dag tvivl om, hvad der skete i timerne efter den græske sejr. Myten om maratonløbet fortæller dog, at en ung budbringer ved navn Pheidippides løb de 40,5 kilometer fra Marathon til den græske hovedstad Athen efter sejren over perserne. Træt og udmattet fik han fremstammet ”vi vandt”, hvorefter han faldt til jorden af **udmattelse** og døde.

Ekstra kilometer i London

Herfra stammer altså navnet på det lange løb. Men hvorfor er det så ikke 40,5 kilometer langt, når nu det var den distance, som Pheidippides løb? Det skyldes, at maratonløbet først mange år senere blev en disciplin, som løbere konkurrerede med hinanden i. Første gang var ved De Olympiske Lege i 1896. Og sådan fortsatte det frem til OL i London i 1908. Her blev distancen forlænget til 42,195 kilometer, fordi det var blevet bestemt, at maratonløbet skulle starte fra kongeborgen Windsor Castle. Afstanden derfra og til målstregen på stadionet White City blev målt til 42,195 kilometer. Og derfor var det nu maratonløbets distance.

Løbet i London var et meget tæt **opgør** mellem en italiener og en amerikaner. Det skabte en større interesse for disciplinen, og der blev afholdt flere og flere maratonløb rundt omkring i verden. Og hver gang var distancen på 42,195 kilometer, som den havde været i London i 1908. Og det er den også den dag i dag.

1. lektion

Dagens fokusord: udmarvende, afgørende

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Hele klassen: Se indledende på illustrationen, hvad handler teksten mon om? Er der nogen i klassen, der har viden om maratonløb, måske har familie/bekendte, der har deltaget i et løb?
- Peg på fokusordene på smartboard'et, mens du læser teksten op for eleverne. De siger ordene efter dig.
- I grupper: Inddel teksten i afsnit, lad hver gruppe læse ét, samtale i gruppen om, hvad afsnittet handler om.
- Kort referat fra grupperne af de læste afsnit. Gruppen vælger, hvem der skal referere.

Dagens fokusord

udmarvende

Når noget er udmarvende, er det noget, der tager ens kræfter. Man bliver træt. Den unge maratonløber blev meget, meget træt og udmarvet af at løbe de mange kilometer. Det kan også være udmarvende at vente længe på en meget forsinket bus. Det er også udmarvende at holde i timevis i en lang bilkø.

- I grupper: "Skriv hver især to ting ned, I ville synes var udmarvende. Bliv enige om, hvilken ting der er den mest udmarvende. I fortæller klassen: "I vores gruppe synes vi, at det mest udmarvende vil være ..."

afgørende

Når noget er afgørende, er det noget, der betyder meget og kan ændre og lave om på ens liv. Grækerne og perserne udkæmpede et afgørende slag ved byen Marathon. Det var der, det viste sig, hvem der var de stærkeste og kunne vinde kampen. På den måde blev det slag afgørende. Du kan opleve en afgørende begivenhed i dit liv. Det kunne fx være, at du fik en ny ven og fik et meget sjovere og bedre liv derved. Så var det afgørende for dig at møde hende/ham.

- I grupper: "Bliv enige om én ting i verden, der kunne laves om til det bedre – og derved blive afgørende for verdens fremtid." (Inden gruppediskussionen hører du forslag til gruppedrøftelserne).

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- På computer, to og to: Klik ind på <http://da.wikipedia.org/wiki/Marathon> og find navnet på byen Marathon skrevet med græske skrifttegn.

Den ene tegner en scene fra den unge løbers tur. Den anden skriver de græske skrifttegn (de gamle!) på et ark, der bruges som undertekst til kammeratens tegning. Hæng "værkerne" op på klassens sprogvej.

- Tal om adjektiver, som ord, der grundlæggende angiver en egenskab ved substantivet, fx en god film. Hvad ville dette udtryk hedde på de mange sprog?
- Står adjektivet foran substantivet på alle klassens sprog? Få direkte oversættelser af de to ord, så spørgsmålet belyses.
- Fortæl, at fx fransk, modsat fx dansk og engelsk, som regel har adjektivet efter substantivet, fx un chien noir, en sort hund.

2. lektion

Dagens fokusord: overlegenhed, overrumple

Teksten

- Hele klassen: Repeter tekstens hovedindhold i korte træk. Alle læser teksten efterfølgende.
- Tal med klassen om maratonløbets udvikling fra det gamle Grækenland og til nu. Hvad skete der under det første maratonløb? Hvilke ændringer er der sket i længden af maratonløbet fra oldtiden til i dag? Find dette i teksten.
- I grupper: ”Diskutér, om I gerne ville deltage i et maratonløb? Skriv en beretning med fordele og evt. ulemper nævnt. Vælg, hvem der skal skrive. Beslut også, hvem der læser højt for klassen.”

Repetition af fokusord

udmarvende

”Jeg nævner nogle ting, der er udmarvende, og nogle, der slet ikke er udmarvende. Kravl ind under bordene, når det, jeg siger, er udmarvende og sig ordet til hinanden, vis ordkortet. Stå op på bordet, når det modsatte er tilfældet. Råb ”ikke udmarvende” og vift med ordkortet. Gerne ord og ordkort på mange sprog.”

- At cykle 100 km i 45 graders varme.
- At bo alene på en kedelig øde ø i 35 år.
- At gøre et stort slot rent helt alene.
- At spise en flødebolle.
- At sige ”hej så længe” til dine venner.
- At falde i en dyb flod og forsøge at redde sig op på land.
- At læse lektier hele eftermiddagen og natten.
- At sætte sig på en stol.

afgørende

- Repetér med klassen, hvad ”afgørende” betyder. Hør nogle elevksempler med anvendelse af ordet. Hør også eksempler sagt på de mange sprog.

- I grupper: ”Find eksemplet i teksten med ordet. Lav sætningen om til en ”sportssætning”. Hvorledes ville den lyde, når I ikke som de første ord skriver ”krigens afgørende slag”. I starter med: ”Fodboldholdets afgørende ...”

Dagens fokusord

Læs linjerne højt, hvori de står, og lad eleverne sige ordene efter dig. Peg på dem på smartboard’et, når de nævnes.

overlegenhed

I teksten står, at perserne tabte på trods af deres overlegenhed. Perserne havde den største hær, så man skulle tro, deres overlegenhed var stor, og at de nemt kunne vinde. Men grækerne havde den største overlegenhed, da de var de dygtigste til at kæmpe, og derfor vandt de.

Man kan øve sig, fx i en sport, og opnå stor overlegenhed i den.

- I grupper: ”Hvilke sprog ville I gerne lære og opnå stor overlegenhed i? Hvilke sprog har I allerede overlegenhed i, altså: Hvilke sprog er I rigtig dygtige til? Sig, hvad sprogets navn er på ”dit sprog”. Sig en sætning på sproget og fortæl de andre, hvad den betyder.”

overrumple

Hvis du overrumpler nogen, kan du gøre dem overraskede og måske bange og forvirrede. Den, der bliver overrumplet, ved ikke, hvad hun/han skal gøre.

I teksten bliver perserne overrumplede af, at den græske hær angriber dem. Det havde de ikke ventet, fordi den græske hær var den mindste.

- I grupper: ”Bliv enige om en ting, der ville overrumple jer meget, hvis den fandt sted på skolen, fx at I altid fik fri i matematiktimerne. At lærerne gav jer slik hver eneste time. At taget faldt ned. Skriv jeres forslag ned. Vi hører dem og stemmer om, hvilket forslag der indeholdt den mest overrumplende ting. Den gruppe, der vinder, råber i kor fem gange: ”Vi overrumplede jer!””

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal om tillægsord. De fortæller noget om et navneord, fx en dejlig dag, en stor dreng, et smukt hus, et højt træ. (Vis eksemplerne på smartboard'et). Hvis vi siger de tre eksempler i flertal, så lyder de således: dejlige dage, store drenge, smukke huse, høje træer (smartboard)
- I grupper: "Oversæt de fire eksempler til engelsk, og skriv dem både i ental og flertal. Overvej sammen, hvilke forskelle I kan se i bøjningen af tillægsord på engelsk og dansk."
- Eksempler på de mange sprog (hvis muligt), der viser, om foranstillede tillægsord bøjes i køn og tal som på dansk. Bed nogle af børnene oversætte de eksempler, I har gennemgået på dansk og engelsk, til andre sprog, hvis det er muligt. Bed dem tage eksemplerne med hjem til forældrene og fremvise/sige eksemplerne i næste lektion.

3. lektion

Dagens fokusord: udmattelse, opgør

Teksten

Klassen deles i grupper, der får forskellige opgaver, relateret til teksten.

Ved computer i grupper:

- "Søg et kort over Grækenland. Find byen Marathon, afmærk den og hæng kortet op på klassens Sprogvæg. Bliv enige om en tekst om Grækenland og skriv den i fællesskab. Hvem skriver? Teksten skal hænge under kortet. I kan fx se på kortet og finde hovedstadens navn. I kan også se, at Grækenland har rigtig mange øer. Hvad kan det betyde for landet?"

Måske ved I noget særligt om Grækenland, der kan komme med i teksten? Har nogen af jer været der? Måske kan I finde nogen billeder af smukke steder i Grækenland og hænge dem op ved siden af kortet?"

- "Søg i Google Billeder, find tre maratonløbere, der ser vidt forskellige ud, og hæng dem op på klassens sprogvæg.

Skriv sammen en undertekst til de tre billeder. Hvem er det, der løber? Hvor gamle er de løbende? Hvorfor har de mon tilmeldt sig maratonløbet? I må gerne fantasere over billederne!"

- "Søg på YouTube, find to film om maratonløb, som I synes er så gode, at hele klassen skal se dem i morgen. Find én på dansk og evt. én på et sprog, som én i klassen forstår. I kan også bare finde en engelsk og en dansk film.

Se nogle film igennem og bliv enige om, hvilke film der er de bedste. Begrund jeres valg over for klassen, idet I laver en præsentation af filmene. Den indleder I med, før klassen ser dem. Skriv præsentationen ned. Filmene ser vi i morgen.

Den/de, der finder en film på et andet sprog end dansk, præsenterer denne og fortæller, hvad den handler om. Fortæl gerne først på et andet sprog end dansk.”

- ”Gå ind på denne hjemmeside og find billeder af gamle maratonløb. Skriv dem ud og sæt årstal på.

Skriv en tekst til billedet af verdens første maratonløb. Hvad er det, man ser ske? Hvorledes ser man, at det er flere tusinde år siden, at det første løb fandt sted? Påklædning, bygninger?”

<http://da.wikipedia.org/wiki/Marathon>

Repetition af fokusord

udmarvende og afgørende

- ”Jeg læser nu en tekst højt, hvor I skal bruge både ”udmarvende” og ”afgørende”. Hav ordkortene parat både på de mange sprog og på dansk. Når jeg holder pause, hopper I højt i vejret og råber det rigtige ord på klassens sprog, mens I svinger ordkortet:

”For både grækerne og perserne var det en meget hård kamp, de udkæmpede ved Marathon. De var alle meget trætte efter slaget, ja, faktisk var de helt (udmarvede). Begge folk havde vidst, at den her kamp kom til at betyde rigtig meget for deres fremtid, ja, den var helt (afgørende.) For verdens første maratonløber, der døde efter sit lange løb, blev denne begivenhed således også helt (afgørende).

Sidenhen har mange mennesker i nutiden løbet maratonløb. Mange er blevet meget trætte og (udmarvede) på den lange strækning. De har følt, at sådan et løb er meget, meget (udmarvende). Men for mange har løbet haft en stor og (afgørende) betydning for deres kondition, der er blevet meget bedre. Så træningen har været helt (afgørende), skønt (udmarvende).

Så man kan sige om maratonløb, når man puster af sted, at det er (udmarvende), men også, at det forbedrer ens sundhed (afgørende).”

Dagens fokusord

udmattelse

”Når du har lavet et hårdt stykke arbejde, fx fejlet fortovet rent for høj sne, kan du være meget træt og være ved at falde om af udmattelse. Den unge græker, der løb fra Marathon, faldt om efter det udmarvende løb, død af udmattelse, efter han havde sagt: ”Vi vandt.””

”Sig ”udmattelse” og læg dig på gulvet, hvis du mener, at det, jeg nævner, ville gøre dig udmattet. Ryst bare på hovedet og sig ”ikke udmattelse”, hvis der ikke er tale om udmattelse.”

- Du bærer selv en tung sofa op på øverste etage i et højhus.
- Du regner matematikopgaver uafbrudt i en uge.
- Du løber fra Marathon til København i ét stræk.
- Du kigger ud ad vinduet.
- Du svømmer 50 kilometer.
- Du åbner din madpakke.
- Du bestiger verdens højeste bjerg på en time.
- Du danser hele natten.
- Du spidser din blyant.

opgør

I teksten hører vi om et tæt opgør mellem en italiener og en amerikaner. De var lige ved at vinde maratonløbet begge to, så de løb begge så hurtigt, som de overhovedet kunne. De havde et tæt opgør.

Man kan også tage et opgør med et andet menneske, hvis man synes, det er helt forkert, hvad den anden gør. Hvis én fra skolen tog din madpakke og spiste den for næsen af dig hver dag, så ville du blive vred og tage et opgør med ham eller hende. Du ville fortælle, at det her var helt forkert, og det skulle være slut. Madpakken var din.

”Hvem ville du tage et opgør med her? Knyt begge næver, se vred ud og sig ”opgør”, hvis du ville tage et opgør. Hvis du ikke vil, så træk på skuldrene og sig ”ikke opgør”.”

- Naboen kommer pludselig ind i jeres stue og bærer fjernsynet bort, idet han siger, at det naturligvis er hans, da han intet har.
- Din kammerat siger, at han selvfølgelig altid vil låne din cykel, så kan du bare gå.
- Din lærer siger i første time, at nu må I holde fri resten af dagen.
- Din mor mener, du laver for lidt for dine lommepege, så nu er det slut med dem.
- Skolelederen siger, at det i fremtiden er helt forbudt at læse lektier.
- En, du kender, lyver altid over for dig.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Vis fokusordene på smartboard'et, eleverne har ordkortene på bordet foran sig. Peg på de gennemgåede fokusord, klassen råber dem på de mange sprog og dansk. Hør et par eksempler på, hvad nogle af ordene hedder på forskellige sprog. Hør også hele sætninger.
- Hør eksempler fra hjemmene på, om adjektiver bøjes i køn og tal på de mange sprog. Hvis muligt! (Opgave stillet i sidste lektion).

Gradbøjning

- Hele klassen: Gradbøj sød, imponerende og ond på dansk.
- Eleverne i grupper: Bøj mørk, overraskende og god på dansk.
- Hele klassen: Bøj sweet, impressive og bad på engelsk.
- Eleverne i grupper: Bøj dark, surprising og god på engelsk.
- Eleverne i grupper: Forsøg at formulere en regel for gradbøjning af adjektiver på dansk og engelsk.
- Hele klassen: Konklusion for reglerne for gradbøjning af adjektiver på engelsk og dansk?

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Gruppen, der så YouTube-film i går om maratonløb, præsenterer de to film, inden de vises. Som aftalt forklarer den, der viser en film på et andet sprog end dansk, hvad filmen handler om inden forevisningen, gerne først på et andet sprog, derefter på dansk.

2. Repetition af fokusord

Klassen i grupper: "Lav en lille sketch, hvor I har et opgør, derefter falder alle om af udmattelse. Brug begge ord i sketchen. Øv og optræd!"

3.

- a. Vis ugens fokusord på smartboard'et, eleverne har ordkortene foran sig, du peger, og ordene eftersiges på samtlige klassens sprog. Ordkortene holdes op.
- b. I grupper: "Skriv en tekst, hvori I bruger så mange af ugens fokusord som muligt. Skriv gerne fokusordene på flere sprog ved siden af hinanden.

Læs (nogle af) teksterne op efter tur, I vælger oplæseren, hele klassen rækker ordkort op, når I passerer et fokusord. De, der har skrevet fokusord på et af de mange sprog, siger det, når det forekommer i teksten."

4. Cloze-test

I grupper, diskuter jeres valg af ord:

Sabrije vidste, at dette var en dag, hun aldrig glemte. Hun fik verdens sødeste hundehvalp af sine forældre. Hun syntes, hun fik et helt andet og anderledes liv. Denne dag var

Miriam vandrer altid rundt og ser så vigtig ud. Hun praler af sine mange lommepenge, sit dyre tøj og familiens mange biler. Jeg kan næsten ikke udholde hendes

Johannes var vred, virkelig vred på sin mor. Hun blandede sig i alt, han gjorde, rodede hans ting igennem, spurgte hele tiden, om han havde lektier for. Hvis hun ikke lige gjorde det, talte hun om, at han kørte for vildt på cykel og brugte sine lommepenge for hurtigt. Han rynkede panden og knyttede hænderne. Han ville taget et

med hende.

”Vi har vundet i lotto, 10 millioner!” Min far stormede ind i stuen. Der blev helt stille. Alle kiggede bare måbende på far. Det varede længe, inden nogen gjorde eller sagde noget som helst. Vi er ellers ikke nemme at

i min familie.

Det var en hård og dejlig dag, vi havde på lejrskole. Først løb vi en lang tur. Bagefter havde vi idræt. Så roede vi om kap på søen. Til sidst havde vi fest, hvor vi dansede. Ud på aftenen var vi alle ved at falde om af

Vores bil punkterede, da vi var midt i en stor, øde skov i Nordsverige. Vi måtte gå meget langt, da mobilen var løbet tør for strøm. Vi kunne ikke ringe efter hjælp. Vi opdagede senere, at vi havde gået 14 kilometer, før vi nåede frem til et hus. Vi har aldrig været så trætte. Det var

Sprogligt fokus: Stærke og svage verber, tidsbøjning

Ugens fokusord: *fortumlet, pile, mislykket, sensation, afhængig, skæbnesvanger*

Et mirakel uden hoved

En eftermiddag i 1945 stod den amerikanske mand Lloyd Olsen med en økse hævet over halsen på en 5 ½ måneder gammel hanekylling. Lloyds svigermor kom til middag om aftenen, og en af hendes livretter var kyllingehals, så Lloyd sigtede med vilje lidt tættere på kyllingens hoved end normalt.

Øksen skar sig gennem fjerkræet og susede ned i træblokken, som halsen lå strakt hen over. Helt som kyllinger gør, når deres hoveder bliver hugget af, løb også denne forvildet og **fortumlet** rundt, for den havde jo ikke længere noget hoved. Men i stedet for at falde om efter nogle minutter **pilede** denne kylling tilbage i hønsehuset og op på sin sædvanlige plads. Og så sad den der, som om den stadig havde et hoved for enden af halsen.

Hovedløs hanegal

Faktisk følte kyllingen sig så uberørt af den **mislykkede** slagtning, at den både forsøgte at hakke i jorden efter korn og gale, som haner nu engang gør. Ingen af delene kunne den dog finde ud af. Til gengæld lærte kyllingen hurtigt at bevæge sig problemfrit rundt i alle kroge af hønsehuset.

Det viste sig, at Lloyd ved slagtningen havde ramt så præcist skævt, at kyllingen kunne leve videre uden hoved, fordi dens lillebitte hjerne var dumpet ned i halsen. En kyllings hjerne er nemlig ikke meget større end en ært.

Den efterfølgende morgen fandt Lloyd kyllingen i live på dens pind i hønsehuset. Og så blev han klar over, at han havde fået skabt sig en **sensation**, som kunne indbringe ham og hans familie mange penge.

Mirakel-Mike

Da kyllingen ikke havde noget næb, var den nu **afhængig** af, at Lloyd madede den. Så ved hjælp af en lille sprøjte fodrede Lloyd dagligt sin kylling lige ned i spiserøret med en blanding af mælk og vand. Den unge hanekylling blev døbt Mike, og sammen med Lloyd og Clara Olsen rejste den rundt i hele USA, hvor folk gladeligt betalte for et glimt af Mirakel-Mike eller Mike Den Hovedløse Kylling, som den blev kaldt. I løbet af de næste 18 måneder voksede den hovedløse kylling sig til en stor hane, som skabte enorm begejstring, hvor end den viste sig frem.

Men ved Mikes sidste show glemte Lloyd og Clara den lille sprøjte, som de brugte til at fodre ham med. Og det blev **skæbnesvangert**. For på vejen hjem indlogerede ægteparret sig på et hotel sammen med Mike, som i løbet af natten begyndte at hoste voldsomt fra sin hals. Normalt ville hr. og fru Olsen have brugt sprøjten til at suge slimen op af Mikes hals. Men da de ikke havde sprøjten, kunne de ikke stille noget op. Og dermed endte Mike sine dage på et hotelværelse, 18 måneder efter de skulle være endt på Lloyd og Clara Olsens gård.

1. lektion

Dagens fokusord: fortunlet, pile

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- "Se på billedet, der kommer før teksten. Du og din sidemand taler om, hvad teksten mon handler om. I nedskriver hver især jeres fælles "gæt".
- Du læser teksten højt for børnene, peger på fokusordene på smartboard'et, når de forekommer i teksten. Børnene eftersiger dem.
- Tal med hele klassen om teksten, kort.

Hør nogle af de forslag, børnene indledende nedskrev med udgangspunkt i billedet. Gav billedet på forhånd nogen oplysninger om tekstens indhold? Hvilke?

- Diskutér, om et billede kan vise, hvad en tekst vil fortælle.

Dagens fokusord

fortunlet

Hvis du er fortunlet, ved du slet ikke, hvad du skal gøre. Du er bange, forvirret og forskrækket. Måske løber du rundt uden egentlig at vide, hvorfor du gør det. Mike, kyllingen, løb fortunlet rundt, da den havde mistet hovedet.

- "Hvilke af disse ting ville gøre jer fortunlede – løb fortunlet to gange rundt om din stol, når jeg nævner noget, der ville gøre dig fortunlet, mens du råber ordet. Sæt dig på stolen og se meget rolig ud, hvis det modsatte er tilfældet. Sig stille: "Ikke fortunlet."
 - Du kravler op i et højt træ – og falder pludselig ned.
 - Lampen i loftet i klasseværelset drøner ned i hovedet på dig.
 - Du spiser et stykke chokolade.

- Du åbner din matematikbog.
- En løve står pludselig midt i skolegården og brøler vredt ad dig.
- Der kommer en tyv ind i dit hjem og råber: "Hit med alle pengene."
- Du løber så hurtigt ned ad gaden, at du vælter og hamrer hovedet hårdt mod fliserne.
- Din mor siger: "Så er maden klar."

pile

Hvis du piler af sted, løber du meget hurtigt og skynder dig. Du har meget travlt.

- I grupper: "Skriv to sætninger ned med nogle ord, der betyder det samme som at pile. I kunne fx skrive: "Jeg iler af sted til skole hver dag" i stedet for "Jeg piler af sted til skole hver dag".

Jeg vælger nogle ud, der skal læse deres sætninger op for klassen. Når I hører, der læses et ord, der betyder det samme som "pile", rejser I jer alle og råber: "Du mener pile!"

- "Når vi har hørt sætningerne, piler vi ud i skolegården, og alle råber "pile – pile – pile", både mens vi piler ud, og mens vi piler ind i klassen igen."
- Hele klassen: Læs fra tekstens start indtil overskriften "Mirakel-Mike".

Du viser med to eksempler fra teksten de karakteristiske forskelle mellem bøjning af de to grupper verber (smartboard'et).

- I grupper: Børnene finder et eksempel på hver af de to typer verber i det læste afsnit og bøjer dem skriftligt ved fælles hjælp med smartboard-forlæg som støtte.

Hør et par eksempler på fundne verber og deres bøjninger. Fastslå de principielle forskelligheder i de to grupper af verber.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: ”En af jer lærer kammeraterne, hvad en ting på billedet til teksten hedder på et andet sprog. Bliv enige om, hvem der skal være ”lærer”. Alle i gruppen skal lære hver sit ord.”
- ”Jeg hører nu fra nogle af grupperne, hvilke ord I har lært. Fortæl, hvilket sprog I har lært ordet på. Sig det både på det sprog, I har lært det på, og oversæt ordet til dansk.”

2. lektion

Dagens fokusord: mislykket, sensation

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Tekst

- Læs teksten op igen, mens fokusordene vises på smartboard’et. Lad børnene gentage dem, når de oplæses. Børnene læser derefter teksten selv.
- Tal i grupper om Mikes skæbne i perspektivet: Er det forkert at slagte dyr? Burde man lade være – eller er man nødt til det? Hør svar og overvejelser fra nogle af grupperne.

Repetition af fokusord

fortumlet

”Nu går I fortumlede rundt i klassen. Når jeg råber: ”Spørg!”, standser I op og spørger den nærmeste kammerat, hvorfor han/hun er fortumlet. Jeres svar skal begynde med: ”Jeg er fortumlet, fordi ...”

pile

Klassen i fællesskab med nedenstående tekst på smartboard’et eller som oplæst tekst: ”Hvor kunne man sætte ordet ”piler” ind i stedet for et andet ord?” Ræk ordkortene op og råb ”piler/pile”, når I synes, ”piler/pile” kunne bruges. Råb også piler/pile på andre sprog, hvis I har mulighed og sving med jeres ordkort:

”Jonas er ved at komme for sent i skole. Altså, han børstede tænder meget længe, æv, æv, lidt for længe. Nu må han skynde sig i skole. Han løber ud og farer af sted mod skolen. Han har så travlt, at han iler over gaden uden at se sig for, men det går. Han fræser ud og ind mellem folk, der spadserer på fortovet. Han når lige at sprinte ind i klassen, før det ringer ind.”

Dagens fokusord

mislykket

Hvis du bager brød og glemmer at slukke for ovnen, så brødet bliver helt sort, så har du et mislykket brød. Når noget er mislykket, er det ikke en succes. I teksten bliver Mike ikke slagtet, som dens ejer egentlig ville. Det var en mislykket slagtning.

- Skriv alle en kort historie om en mislykket eftermiddag. Hvorfor blev den mislykket? Hør nogle eksempler oplæst.
- Klassen rundt, nogle eksempler: "Fortæl om noget, I har været med til, hvor det ikke gik så godt, det var mislykket. En fodboldkamp, I gerne ville vinde, men I tabte? En ret mad, I gerne ville lave, som kom til at smage dårligt."

sensation

Når noget er en sensation, sker der noget, man lægger mærke til. Mike er en sensation, fordi han lever videre uden hoved. Det var en sensation, da den første mand landede på månen. Der havde aldrig tidligere været noget menneske.

- I grupper: "Bliv enige om tre ting, som I synes ville være sensationer i verden. Skriv dem ned. Hvilken af de tre ting, I har fundet, synes I er den største sensation? Bliv enige om det."

Hør eksempler klassen rundt på "den største sensation".

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Ordkortene: Hør fokusordene "fortumlet" og "pile" på flere sprog. Ligheder mellem nogle af klassens sprog?
- Repetér forskellen mellem stærke og svage verber på dansk. Brug to eksempler fra teksten: "sigte" og "ligge".
- Hør på klassen forskellige sprog, hvorledes man ville sige "han sigter på dyret", "han sigtede på dyret" og "pigen ligger i sengen", "pigen lå i sengen".

Bed børnene bringe disse to ovenstående hold sætninger med hjem (læg besked på intra). Få dem overbragt i den følgende lektion, gerne både mundtligt og skriftligt. Hvis nogle af forældrene har mulighed for at svare på intra, så sætningerne er klar til efterfølgende undervisningsgang, er det ideelt.

Hvis du udelukkende har indoeuropæiske sprog i din klasse, vil I sammen kunne konstatere ligheden i bøjningsmønstrene. Har du andre sprogstammer, forsøg da selv at tilegne dig, hvorledes disse adskiller sig i bøjningsmuligheder fra de indoeuropæiske. Brug værktøjskassen (se indledningen).

3. lektion

Dagens fokusord: afhængig, skæbnesvanger

Teksten

- Tal sammen i hele klassen om at lade dyr optræde fx i cirkus. Er det synd – eller elsker de det? Er det ligegyldigt, hvordan dyrene ser på sagen? Er der nogen mulighed for at vide, hvad dyrene tænker?
- I grupper: ”Synes I, det er i orden, at Mike optræder? Hvad ville I gøre, hvis I havde en hovedløs kylling og kunne tjene penge på, at den optrådte?” Hør synspunkter.
- Vis de fire første fokusord på tavlen, lad børnene sige dem efter dig. De vifter med ordkortene, når de relevante ord forekommer. Elever med andre sprog siger dem på disse og bruger deres ordkort.

Repetition af fokusord

mislykket

- I grupper: ”Opfør en kort sketch, hvor noget mislykkes. I siger intet, mens I spiller sketchen. De andre grupper skal gætte og fortælle, hvad det var, der mislykkedes for jer. Jeg giver jer et emne, hvis I har brug for det.”

Mulige emner:

- Kammeraterne, der ikke vil udlåne noget fra penallhusene til den, der bønfalder.
- Gruppen, der vil gå på bordene, men falder ned.
- Eleven, der forsøger at tænde computeren, men hele tiden får den slukket af de andre.
- Gruppen, der forsøger at tegne på tavlen, men et anstrengende gruppemedlem visker ud, så snart en tegning er færdig.
- Gruppen, der kæmper med at komme i overtøjet, ganske forgæves. De kan ”ikke finde ud af det”.

sensation

- ”Fortæl hinanden to og to om noget, der har været en sensation i jeres liv. Jeg hører eksempler. Start med at sige fx: ”Det var en sensation i mit liv, da jeg fik en lillebror.”
- ”Tænk hver især to minutter. Så giv forslag til noget, I synes har været en sensation i et bestemt land eller i hele verden.”

Dagens fokusord

afhængig

Hvis du er afhængig af noget, kan du slet ikke undvære det. Du kan være afhængig af både gode og dårlige ting. Du kan være afhængig af motion, du kan være afhængig af slik, du kan være afhængig af computerspil. Det betyder, at du hverken kan klare dig uden motion, slik eller computerspil.

- ”Find eksemplet i teksten med ordet ”afhængig”. Hvorfor er Mike afhængig af den sprøjte, som dens ejere glemmer?”
- ”Tal i grupper om, hvad I evt. er afhængige af – at spille på computer, at have gode venner, at være meget sammen med jeres familie, at komme meget ud i naturen?”
- Hør eksempler på, hvad børnene er afhængige af.

skæbnesvanger

Hvis noget er skæbnesvangert, har det en stor betydning for nogen. Det kan være skæbnesvangert for mennesker at bo et sted, der bliver oversvømmet. De kan miste deres hus, det forsvinder i vandet. For Mike var det skæbnesvangert, at Lloyd glemte sprøjten, der gav den mad. Så døde den.

- ”Tal i grupper om, hvad der kunne være skæbnesvangert for jeres skole. At den brændte? At man ikke kunne bruge skolegården? Kom med tre forslag.” Hør eksempler klassen rundt.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper: Del beretningen om Mike ind i afsnit. Hvert gruppemedlem øver sig og fortæller derefter gruppen sit afsnit på et andet sprog end dansk. Dansktalende forsøger med engelsk, men indsætter danske ord, hvor det engelske ikke rækker. Fortæl historien på de mange sprog i den kronologisk rigtige rækkefølge.
- Evt. sproglige input fra hjemmene med opgaven, der blev uddelt i går. Lad børnene læse sætningerne i nu- og datid. Forsøg at identificere endelser i svage verber, evt. konsonantskifte i stærke verber

Eller:

- Hør en sætning fra en af genfortællingerne af Mike på et af de mange sprog (gerne ét beslægtet med dansk). Find frem til sætningens verbum, lad eleven sige sætningen både i nu- og datid. Hele klassen lytter og forsøger at høre den endelse, der viser, at tiden skifter i verbet.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Vis samtlige fokusord på smartboard'et, sig dem i kor på de mange sprog og på dansk. Ordkortene vises.
2. Hør kort definitioner af de forskellige ord på forskellige sprog.
3. **Sprogligt fokus**
Hele klassen: Bøj i fællesskab nogle stærke verber, der minder om hinanden på engelsk og dansk, fx "stand", "sing", "lie", "bring". Tal om ligheden mellem sprogene, der (også) kommer til udtryk i de stærke verber.
4. Tal med børnene om gamle verber og nye verber. Hvordan vil et moderne verbum blive bøjet på både dansk og engelsk – stærkt eller svagt? Stil dette spørgsmål til eleverne i grupper. De overvejer og giver bud.
 - a. I grupper: Lad børnene overveje stærk/svag verbalbøjning og gætte med et par moderne verber, fx dansk: jogge, rappe, google, engelsk: jog, rap, google som eksempel. Hvad hedder de i datid på de to sprog? Bliver de stærkt eller svagt bøjet?

5. Cloze-test – i grupper

Vores klasse var helt enormt heldig. Vi vandt en luksusrejse til Italien – og næsten alle skoler fra hele landet var med i lodtrækningen. I klassen er vi enige om, at det var en

_____.

Jeg fik en tur i karrusellen i Tivoli. Den kørte enormt hurtigt. Jeg blev svimmel, jeg kunne næsten ikke gå og var helt

_____.

da turen var forbi.

Jordskælvet kom pludseligt. Husene rystede og væltede, mange blev dræbt. Det var en frygtelig og

_____ dag.

Den tirsdag synes jeg, at alt gik galt. Jeg sov for længe, jeg kom for sent til bussen og derfor for sent i skole. Jeg havde glemt min madpakke og var enormt sulten. Og så tabte jeg min iPad på gulvet, så den gik i stykker. Det var en

_____ dag.

Jeg elsker æbler. Jeg går faktisk altid og tygger på en bid. Hvis jeg ikke har et æble, bliver jeg næsten dårligt tilpas. Man kan sige, at jeg er

_____ af æbler.

Peter fik 100 kr. til fredagsslik af sin mor. "Hurra," råbte han. "Nu vil jeg skynde mig hen i kiosken." Så for han ned på gaden og

_____ af sted mod kiosken.

6. I grupper: "Skriv i fællesskab en historie, hvor der foregår noget skæbnesvangert. Brug så mange af fokusordene som muligt. Skriv gerne fokusordene på flere sprog ved siden af hinanden.
7. Hør eksempler på historierne læst højt i klassen. Hæv alle ordkortene, når et fokusord læses. I tekster med fokusord på flere sprog siges disse efter tur på de mange sprog, når oplæseren læser dem.

Sprogligt fokus: Personbøjning af verber på forskellige sprog

Ugens fokusord: kåret, diagnosticeret, lovende, talent, begejstret, forestående

Den lille fodboldspiller med væksthormon i støvlerne

Lionel Messi er *kåret* til verdens bedste fodboldspiller fire år i træk, men havde det ikke været for en dyr behandling, var det muligvis aldrig sket.

Lionel Messi betragtes af mange som verdens bedste fodboldspiller. Frem til 2012 er han da også blevet *kåret* til det fire år i træk, så der er nok noget om snakken.

Selv om han stadig er så ung, at han kan spille på topplan i mange år endnu, bliver han allerede udråbt som en legende og en af de største stjerner i fodboldspillets historie.

Talentet kunne ikke vokse

Allerede som barn var Messi en meget talentfuld fodboldspiller, og som otteårig skiftede han til den lokale storklub Newell's Old Boys fra hjembyen Rosario i Argentina. Messi sluttede sig til et dygtigt ungdomshold, der imponerede ved blot at tabe én kamp i de næste fire år.

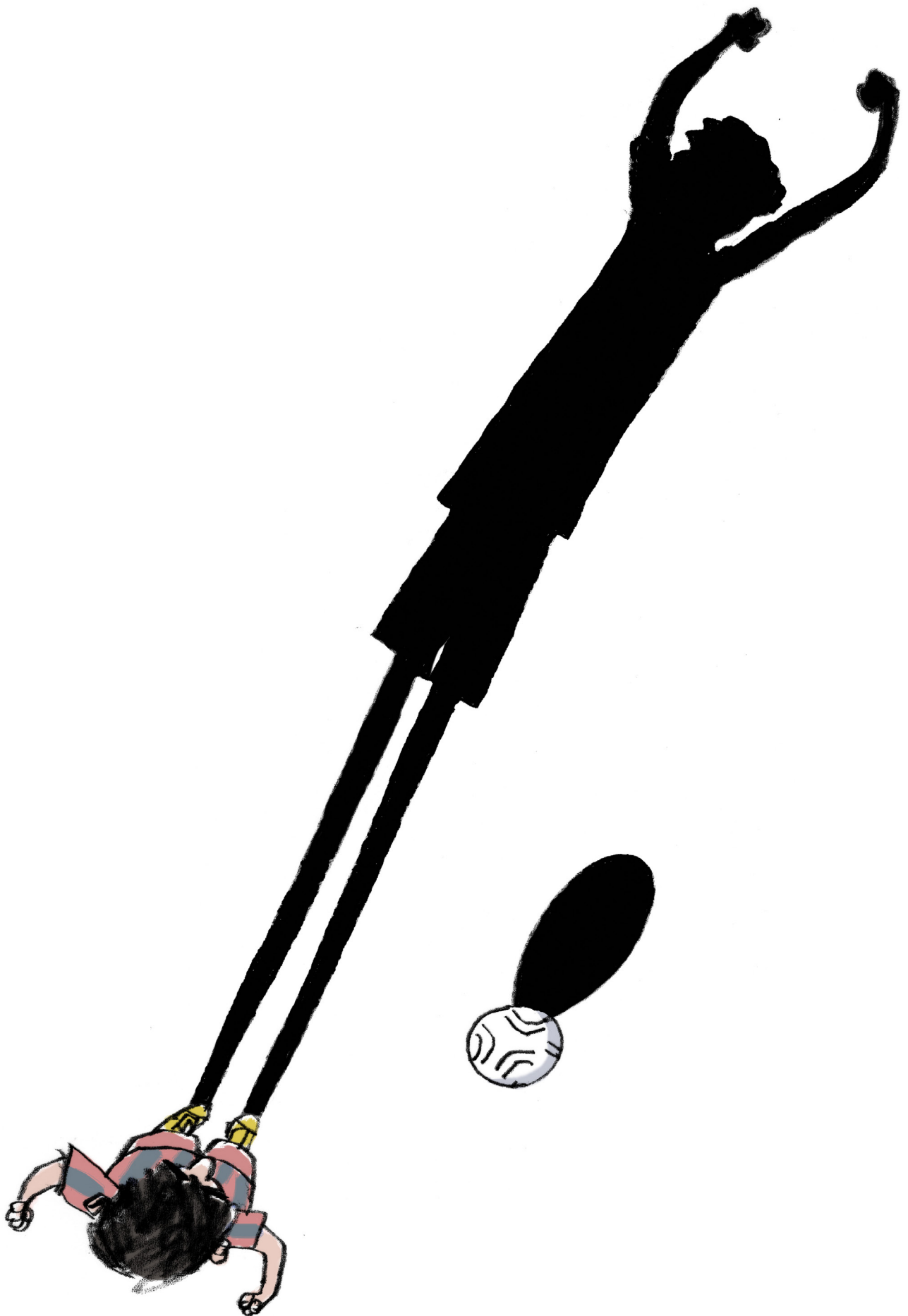
Som 11-årig blev Messi dog **diagnosticeret** med manglende væksthormon, og det ville gøre det vanskeligt for ham at vokse. For mange mennesker ville det blot betyde, at de ikke ville blive særligt høje som fuldt udvoksne. Men nu var Messi jo en yderst **lovende** fodboldspiller, og hvis ikke han blev behandlet, ville han formentlig ikke få en fodboldkarriere. Så derfor var sagen en helt anden for drengen Lionel Messi.

Barcelona betaler

Det er dyrt at blive behandlet for manglende væksthormon. Og Messis forældre havde ikke råd til at betale for behandlingen, og hans fodboldklub kunne heller ikke gøre det. Men så var det, at én af verdens største fodboldklubber meldte sig på banen. På trods af den lille argentiners unge alder havde den spanske storklub FC Barcelona allerede fået øjnene op for Messis **talent**. Hans far fik derfor nemt arrangeret en prøvetræning med klubbens sportsdirektør. Og han var meget **begejstret** for, hvad Messi kunne med en fodbold.

I mangel af bedre fik sportsdirektøren derfor skrevet en kontrakt til Messi på en papirserviet. Og hvis Messi ville flytte til Barcelona, ville klubben samtidig betale for de **forestående** behandlinger af det manglende væksthormon.

I en alder af blot 13 år flyttede Messi derfor med sin far til Barcelona, hvor han fik behandling og medicin, så han kunne vokse. I sommeren 2013 var det 13 år siden, så Messi har nu boet længere tid i Spanien end i sit fødeland Argentina. Efter han flyttede til Barcelona og indledte vækstbehandlingerne begyndte Messis højde at følge nogenlunde med kammeraternes, og i dag måler verdens bedste fodboldspiller 1,69 meter.

1. lektion

Dagens fokusord: kåret, diagnosticeret

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal indledende med eleverne om, at forskellige lande byder på forskellige vilkår for lægehjælp og afhjælpning af fattigdom. Huskes skopudserdrenge med elefanthuer? Hvad var ulykkeligt for de to drenge?
- Vis Argentina på et kort (smartboard'et). Heller ikke i Argentina er vilkårene lige gode for alle. Det vil teksten vise, selv om den handler om en dreng, der fik stor succes..

- Forklar kort ordet "væksthormon", inden du starter oplæsningen.

Bed eleverne under din oplæsning af teksten at være opmærksomme på, hvorfor Messi ikke har optimale vilkår for hjælp til at vokse normalt.

- Læs teksten højt. Eleverne har den foran sig og understreger de sætninger i teksten, der belyser de svære vilkår for hjælp til Messi som barn.
- To og to: Nedskriv to sætninger fra teksten, der viser, at Messi ikke havde gode muligheder for at blive en stor fodboldspiller. Hør sætningerne fra klassen.
- Hvad betyder overskriften: "Den lille fodboldspiller med væksthormon i støvlerne"?
- Tal efter oplæsningen om, hvorledes Messi hjælpes til sin store karriere og ud af fattigdommen.

Dagens fokusord

kåret

Messi er verdens dygtigste fodboldspiller. Alle fodboldinteresserede taler om ham med stor respekt og beundring. De har valgt, udpeget og kåret ham til verdens bedste.

- I grupper: Vælg, hvem/hvad I ville kåre til

- Danmarks bedste fodboldspiller?
- Det bedste computerspil?
- Den bedste tv-serie for børn?

Hør eksempler fra grupperne. Alle starter med:
"Vi vil kåre ..."

diagnosticeret

Messi har en sygdom: Han kan ikke vokse lige så hurtigt som alle andre. Han får sin sygdom diagnosticeret. Det betyder, at lægen finder ud af, hvad han fejler, og stiller en diagnose. Messis problem bliver undersøgt. Når en sygdom eller et problem er blevet diagnosticeret, er der muligheder for at gøre noget. Hvis ikke Messi var blevet undersøgt og diagnosticeret, var han blevet ved med at være en meget lille fyr, der ikke kunne spille fodbold særligt godt.

- "Jeg nævner nu nogle problemer. Sig, hvad I ville gøre for at få dem diagnosticeret. Det er ikke kun sygdomsproblemer, jeg nævner. Begynd alle sætninger med: "For at få problemet diagnosticeret ville jeg henvende mig ..."

- Du har ondt i en kindtand.
- Du har altid ondt i maven.
- Din gamle mormor kan ikke klare sig selv hjemme. Hun har brug for hjælp.
- Der er nogen, der hver dag bryder ind i jeres hus og stjæler penge. I forstår ikke hvorfor.
- Du kan ikke finde ud af regneopgaverne for tiden – og egentlig er du meget dygtig til regning og matematik
- Der er nogen, der driller dig hvert eneste frikvarter. Du forstår ikke hvorfor.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- To og to ved computer (eller med kort og i fællesskab): Hvilke sprog tales i Sydamerika? Søgeord: Sydamerika – sprog.
- Find ud af, om skopudserdrengene fra Bolivia og Messi fra Argentina ville kunne tale sammen?
- Tal med eleverne om små sprog og ”verdenssprog”. Eksempler fra klassen på små sprog og verdenssprog. Er der verdenssprog i klassen?
- Se på sprogstammetræet fra lektionen om sprogstammer ”Da dansk var vikingesprog”. Hvilken sprogstamme tilhører spansk? Hvilke sprog er det i tæt familie med?

2. lektion

Dagens fokusord: lovende, talent

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Du læser første afsnit af teksten højt for eleverne, der to og to læser hver sit afsnit af den resterende tekst.
- Kort resumé klassen rundt af Messis skæbne: ”Fortæl gerne på et andet sprog. Oversæt efterfølgende til dansk, hvad du sagde, eller henvis til nogle bestemte linjer, du genfortalte.”
- I grupper: Find og nedskriv nogle ord og sætninger, som teksten bruger til at vise, hvor dygtig en fodboldspiller Messi er. Tag eksempler rundt i klassen. I må gerne oversætte ord og sætninger til andre sprog.

Repetition af fokusord

kåret

- I grupper: Tal sammen om tre gode ting, der foregår på skolen, og nedskriv dem, den bedste først. Kår dem i rækkefølge efter, hvor gode de er. Start jeres sætninger med: ”Vi har kåret (fx) skolens frugtordning som nummer et.”
- Alle står ved siden af deres stole. Der oplæses fra forskellige grupper. Hvis der er forslag, der er identiske grupperne imellem, springer alle med samme forslag op på stolene og råber: ”Også kåret.” Råb gerne ”også kåret” på de mange sprog. Alle svinger med ordkortene på de mange sprog.

diagnosticeret

- ”Jeg nævner nu nogle eksempler på mennesker, der vil blive diagnosticeret og få en behandling hos lægen eller tandlægen. I stiller jer to og to over for hinanden med ordkortet liggende på bordet ved siden af jer. Grib sammen ordkortene med ordet ”diagnosticeret” på dansk og andre sprog, og hold dem sammen op, hvis I begge mener ”diagnosticeret”. Råb ordet på flere sprog, hvis der er mulighed for det.

Jeg nævner også nogle, der absolut ikke vil blive diagnosticeret, hvis de mødte op hos lægen og tandlægen og fortalte, hvad de mente, de fejlede. I ryster bare på hovedet, synker i knæ og siger ”Ikke diagnosticeret” og vender tommelfingrene ned.”

- En mand kommer med en hængende arm til lægen. Det gør meget ondt i den, og den bløder. Han er faldet ned fra sit høje æbletræ.
- Kathrine møder op hos tandlægen og siger, at hun synes, hendes tandpasta smager forfærdeligt.
- Ali har fået en stor byld på tåen. Han kan ikke få sine sko på, så meget fylder den. Den er virkelig øm.
- Eddie løber lynhurtigt ind på skadestuen og råber, at han må have brækket begge ben.
- Elliot har så ondt i sine fortænder, at han ikke kan sove. Han ringer til tandlægen.
- Oscar kan kun spise 15 is i dag, han plejer at kunne spise 20. Han er bekymret og går til lægen.
- Marlene ringer til lægen, da hun har glemt sin madpakke. Hun spørger ham, om hun mon dør af sult.
- Magnus vrikker om på foden, da han springer over bukken i idræt. Han kan ikke rejse sig.

Dagens fokusord

lovende

Det var tydeligt at se, at Messi var en rigtig god fodboldspiller, allerede da han var barn. Det kunne mange se. Han ville blive meget dygtig. Han var derfor en lovende fodboldspiller.

Hvis du er rigtig dygtig til it eller matematik, er du lovende i de to fag. Du bliver måske så dygtig til dem, at du bliver berømt engang og får et godt matematik- eller it-job.

- ”Jeg nævner nu nogle, der laver forskellige ting inden for forskellige fag. Klap i hænderne og råb ”lovene”, hvis I mener, de bliver dygtige og berømte til det, jeg nævner. Hvis I mener, der ikke bliver noget ud af dem, tramper I hårdt i gulvet og råber ”ikke lovende”.
- Willie vil gerne være en berømt trommeslager. Han har lige smidt sine trommer ud, fordi de fyldte for meget på hans værelse.
- Isabella ønsker sig en karriere som danser. Hun træner mange timer hver dag, hun deltager i alle de konkurrencer, hun kan komme til. Hun danser i alle frikvartererne.
- Ibrahim ønsker sig brændende at blive en berømt sportsmand. Derfor slår han kun kraftspring, lige meget hvor han er, både i skolen og hjemme. Han kunne ikke drømme om at gå.
- Nissa har store planer: Hun vil være en berømt læge. Hun regner med, at det vil gå ret nemt, så hun har bestemt sig for, at hun aldrig vil læse noget som helst. Hun klapper bøgerne hårdt sammen i alle timer.
- Ragnar er to år. Han kan ikke sige ret meget, kun: ”Jeg være fodboldsspiller.” Han spiller fodbold hver dag og kan stå på mål og fange enhver bold, som hans storebror på 12 år forsøger at sparke i mål.
- Rasmus vil sætte verdensrekord i hurtigløb. Det ligger han på sofaen og tænker over hele dagen, mens han spiser chips.

talent

Du har talent for at spille trompet, hvis du hurtigt lærer at spille, og det lyder smukt, når du går i gang. Messi har talent for at spille fodbold, fordi han sørger for, at hans hold vinder, idet han scorer så mange mål. Så han har gode evner og stort talent for at spille fodbold.

- På smartboard'et: "Nu ser I nogle ting nedskrevet, man kan have talent for at blive – eller gerne vil have mulighed for at kunne. I vælger alle nogle ting, som I gerne vil have talent og mulighed for. I nedskriver dem. I må vælge lige så mange, som I har lyst til.
- Råb "gerne talent" og rejs jer op, hvis I har nedskrevet det, jeg læser op. Hvis I ikke har lyst, vender I tommelfingrene ned uden at sige noget."
 - At blive cirkusklovn
 - At blive millionær
 - At fange rotter
 - At gå på line
 - At passe hunde
 - At blive læge
 - At blive professionel bokser
 - At blive dygtig i skolen
 - At blive statsminister i Danmark
 - At blive balletdanser
 - At male smukke malerier

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Fokusordene på de mange sprog. Hør eksempler klassen rundt. Barnet holder ordkortet op både på dansk og på et andet sprog. Alle børn viser ordkort med kammeratens ord, når det er sagt, og forsøger at eftersige det i kor.
- Alle overvejer efter eksemplerne, om der er ligheder/sprogstammeslægtskab mellem nogle af sprogene. Hvilke sprog ligner evt. hinanden?

- Er der mulighed for at skrive (nogen af) fokusordene på tavlen på andre sprog?
- Se eksemplerne på fire sprog, hvorledes man bøjer et verbum i alle personer (på smartboard).

Spansk

vivir – at leve

ental: vivo, vives, vive

flertal: vivimos, vivis, viven

Fransk

vivre – at leve

ental: je vis, tu vis, il/elle vit

flertal: nous vivons, vous vivez, ils/elles vivent

Engelsk

live – at leve

ental: I live, you live, he/she lives

flertal: we live, you live, they live

Dansk

leve –

ental: jeg lever, du lever, han/hun lever

flertal: vi lever, I lever, de lever

- Lad børnene i grupper overveje og nedskrive "noget" om følgende (vis spørgsmålene på smartboard'et):
 - Slægtskab mellem sprogene? Alle fire er i familie med hinanden, men hvordan? (Brug sprogstammetræet).
 - Bøjningsformer, endelser på ordene: Hvad er karakteristisk for spansk og fransk, hvad er karakteristisk for engelsk og dansk? Hvad er helt specielt for dansk?

Tal om dette i næste lektion, børnene gemmer notaterne.

- Har nogen af børnene mulighed for at medbringe ordet "at leve" personbøjet på andre sprog? Bed gerne forældrene sende andre ord på mulige sprog via intra/skriftlig meddelelse.

3. lektion

Dagens fokusord: begejstret, forestående

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Genfortæl den kort i fællesskab.
- I grupper: "Fodboldkontrakten mellem Messi og Barcelona blev ikke skrevet helt almindeligt. Normalt ville der være et flot dokument, meget højtideligt og langt.

Hvad blev kontrakten skrevet på?

- Find en stor serviet eller et stort stykke køkkenrulle på skolen og skriv kontrakten. I skal skrive ret grimt med store bogstaver og lave mange stavfejl. Man skal dog kunne forstå og læse, hvad der står, det skal bare se mærkeligt ud. Det hjælper I hinanden med, men I skiftes til at skrive, så alle får mulighed for at skrive lidt grimt og sært.

- Da det er en spansk kontrakt, søger alle grupper efter nogle spanske ord, de kan indsætte. Fx finder I ud af, hvad "kontrakt" hedder på spansk med Google Oversæt.

Hæng kontrakterne op på sprogveggen, tag gerne fotos og send til jeres forældre."

Repetition af fokusord

Lovende og talent

"Hav begge ordkort klar, også gerne på andre sprog. I skal nu bruge ordkortene og råbe enten "lovende" eller "talent" på et af klassens sprog. Når "lovende" er det rigtige ord, snurrer I rundt til højre; når "talent" skal bruges, snurrer I til venstre."

Messi var et stort (talent), allerede fra han var en lille dreng. Hans store (talent) viste sig hurtigt. Trænere fra klubben Newell's Old Boys så allerede, da han kun var otte år gammel, hvor (lovende) hans (talent) var. Sådan en (lovende) lille fyr med det store (talent)

fik en kontrakt på stedet. Mange vil nok misunde ham det (talent). Men vi ved jo godt, at vi ikke alle er dygtige og (lovende) fodboldspillere. Men man kan jo også have et andet (talent). Det er dejligt, hvis du har et (lovende) (talent)."

Dagens fokusord

begejstret

Hvis du er begejstret over noget, synes du vældig godt om det, er glad og henrykt for det og bliver begejstret, hver gang du hører det omtalt. Mange mennesker er begejstrede for Messi, fordi han er sådan en dygtig fodboldspiller.

Nogle er fx begejstrede og glade for pop- eller for jazzmusik. De kan vældig godt lide at lytte til pop- eller jazzmusik.

- I grupper på tid: "Hvem får på xx antal minutter nedskrevet flest ting, I er begejstrede for? Vælg, hvem der skal skrive."
- Hør vindergruppen.

forestående

Man kan tale om en forestående begivenhed. Det betyder en begivenhed, der snart finder sted eller kommer. Den næste forestående fest kan fx være din fødselsdag. Den forestående time kan fx være en matematiktime. Det betyder, at I skal have matematik efter Almen Sprogforståelse.

- Klassen rundt: Giv et eksempel på en forestående begivenhed, I glæder jer til. Fortæl gerne om en begivenhed i et andet land, og sig, hvad begivenheden hedder på landets sprog. Start med: "En forestående begivenhed, jeg glæder mig til er ..."

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

- Hør ”lovende” og ”talent” sagt på de mange sprog. Hvad hedder sætningen ”Messi er et lovende talent” på tre sprog? Hele klassen siger efter.
- Gårsdagens gruppearbejde med verbalbøjning: Hvilke konklusioner har eleverne kunnet drage?
 - Personbøjning af verber? (Kom her ind på dansk som et (næsten) enestående sprog uden personendelser på verberne).
 - Lighed mellem sprogene?
 - Tilhørsforhold til sprogstammer, de fire sprog i øvelsen?
- Er der nogen i klassen, der kan give eksempler på verber bøjet i nutid i alle personer på andre sprog? Mulighed for sammenligninger?

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Børn med forskellige sprog går til smartboard’et og siger nogle ord af fokusordene på deres sprog, klassen eftersiger og holder de relevante ordkort i vejret på de mange sprog og dansk.
2. Repeter tekstens indhold som forberedelse til næste øvelse.
3. Du inddeler teksten i flere afsnit, eleverne fordeles i grupper med flere sprog.
4. Eleverne sætter sig med god afstand med teksten om Messi foran sig. Hver elev øver sig i at genfortælle teksten højt for sig selv inden gruppearbejdet på klassens mange sprog.

5. Gruppearbejde

Inden fortællingen går i gang, lærer eleverne med forskellige sprog hinanden at sige noget bifaldende, der skal anvendes, når afsnittet genfortæles af kammeraterne i gruppen, fx ”interessant”, ”flot”, ”godt”.

Hvert afsnit fortælles på forskellige sprog. Danske elever må gerne forsøge at blande engelsk og dansk, hvis ord mangler. Den fortællende holder ordkortet i vejret, hvis/når det anvendes. Der nikkes bifaldende og siges rosende ord under genfortællingen af kammeraterne.

6. Cloze-test

- Først enkeltvis med cloze-testen omdelt
- Derefter i grupper med diskussion
- Afsluttende cloze-test på smartboard’et og fælles klasseovervejelser

Emma så var glad. Hun havde længe haft en tand, der gjorde meget ondt, når hun tyggede og fik koldt vand på den. Det havde hun aldrig oplevet før. Men nu havde hun været hos skoletandlægen. Hun havde

smerten. Hun sagde, det bare var små revner i tanden.

Emma havde troet, der var en

lang behandling forude, og det brød hun sig ikke om.

Så Emma syntes, at det, tandlægen havde sagt, lød så

Mens hun gik hjemad, dansede og sang hun og var meget

”Den tandlæge er dygtig. Hun har bestemt et stort

tænkte Emma.”

Emma har

sin skoletandlæge som den bedste tandlæge i landet.

Sprogligt fokus: Ordrækkefølge

Ugens fokusord: forvandle, konvertere, resultere, base, transportere, indbygger

Da en clips blev til et hus

Mange vil nok tænke, at det er ganske umuligt. Men for canadiske Kyle MacDonald lykkedes det faktisk at **forvandle** en lille rød papirclips til et stort beboeligt hus. Og hvordan gjorde han så det? Den 12. juli 2005 begyndte han at bytte sig frem. Clipsen blev byttet til en kuglepen formet som en fisk hos to canadiske piger. Og derefter blev kuglepennen byttet til et rundt dørhåndtag hos en amerikaner. Dét var Kyle så heldig at få **konverteret** til en lille grøn campinggrill, og sådan fortsatte han så gennem 14 byttehandlere, indtil han kunne sætte nøglen i døren til sit nye toetageshus i den lille canadiske by Kipling.

Alt andet end Yahk

For at Kyle i sidste ende ville kunne erstatte sin clips med et hus, blev hvert af de 14 byt nødt til at føre til noget større eller mere værdifuldt. Han slog derfor en annonce op på internettet for at komme i kontakt med så mange bytteglade mennesker som muligt. Kyles forsøg blev hurtigt kendt af mange, så der gik ikke længe, før folk fra Canada og USA begyndte at ringe til ham om alle mulige byttehandlere.

Den grønne campinggrill blev byttet til en kraftfuld generator. Og den ville en anden mand i USA gerne bytte for en fustage med øl og et neonskilt. Få uger efter denne byttehandel blev Kyle kontaktet af en kendt radiovært i Canada. Han ville bytte sin snescooter for øllet og skiltet. I forbindelse med denne handel blev Kyle interviewet til tv, hvor han fortalte, at han ville rejse til alle steder af verden for at bytte, hvis det kunne **resultere** i, at han fik et hus. Dog på nær til den mikroskopiske by Yahk i Canada.

Pladekontrakt

Det var der mange, der hørte ham sige. Blandt andre en journalist fra et magasin med **base** i nærheden af Yahk. Og magasinet ville gerne bytte snescooter

med en rejse for to til netop den by, hvor han ikke ville tage hen. Det gjorde Kyle dog alligevel, for han tænkte, at det var et meget godt bytte for snescooter

Rejsen var jo for to, så den anden billet byttede Kyle til en stor varevogn, som kunne **transportere** snescooter til Yahk. Varevognen lykkedes det ham kort efter at bytte til en pladekontrakt hos et pladeselskab. Den ville en musiker fra USA meget gerne have fingre i, så hun kontaktede hurtigt Kyle og tilbød i stedet at leje sin lejlighed gratis ud i et år.

Rockstjerne og filmrolle

Det skyndte musikerens nabo sig at udnytte. I stedet kunne hun tilbyde en eftermiddag i selskab med sin chef, som tilfældigvis var en stor rockstjerne i USA. Alice Cooper hedder han, og han havde mange fans, som ville give nærmest hvad som helst for at være sammen med ham i nogle timer. Det strømmede ind med tilbud til Kyle, men til sidste besluttede han sig for at bytte eftermiddagen med Alice Cooper for en sjælden motoriseret snekugle. Sådan én man normalt selv ryster i hånden for at få det til at sne indeni.

Det viste sig, at en filminstruktør i USA samlede på disse snekugler, og han ville derfor bytte og give Kyle en rolle i sin kommende film. Kyle kunne blive filmskuespiller.

Og så var det, at **indbyggerne** i den lille by Kipling kontaktede Kyle. De ville nemlig gerne have en skuespiller boende i byen, og det kunne de jo få i bytte for et hus.

Og sådan gik det til, at Kyle MacDonald flyttede ind i et stort hus på hovedgaden i Kipling blot et år efter, at han besluttede sig for at bytte en rød clips væk.

1. lektion

Dagens fokusord: forvandle, konvertere

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Du læser den højt. Hele klassen taler om indledningen, clipsen, derefter om nogle af stadierne i bytteprocessen, eksempler fra teksten. Endelig afsluttende og opsummerende: Hvordan startede Kyle – hvad sluttede han med?
- I grupper: ”Inddel teksten, læs et afsnit op efter tur. Derefter: ”For og imod – er teksten sand eller opdigtet?”
- Hør gruppernes overvejelser med efterfølgende debat i klassen: Er historien sand eller fri fantasi? Kunne den foregå i virkeligheden? (Næste lektion indeholder efterforskning på nettet, hvor børnene skal undersøge historiens sandhed. Røb derfor ikke, at den er sand!).

Dagens fokusord

forvandle

Når noget bliver forvandlet, bliver det helt anderledes, det ændrer sig. Man kan blive forvandlet, hvis der sker noget godt eller noget dårligt i ens liv. Man kan være meget ked af det, fx fordi ens ven er meget syg. Hvis venen så pludselig bliver rask, så bliver ens sorg forvandlet til glæde.

I eventyr bliver folk tit forvandlede, de bliver noget helt andet, end de egentlig var fra begyndelsen. En prins kan blive forvandlet til en frø, hvis det går dårligt, når han møder en ond fe. Men så kan frøen igen blive forvandlet til en prins, hvis den møder en sød pige, der kysser den og holder af den.

- I grupper: ”Hvis I alle var frøer, hvad ville I så gerne forvandles til? Bliv enige om den ting/person, I helst ville forvandles til.” Hør forslag klassen rundt: ”Vi ville gerne forvandles til ...”

konvertere

Hvis dine forældre har lån i huset eller bilen, kan de lave dem om, hvis de kan få lånene billigere i en anden bank. Så siger man, at de konverterer lånene.

Der er mennesker, der konverterer fra en religion til en anden. Det betyder, de skifter religion. Oprindeligt var personen måske protestant, men blev så katolik. Han tror på gud stadig væk, bare på en anderledes måde.

- Alle i klassen tænker et par minutter for sig selv over en ting, de ejer, noget, de gerne ville konvertere til noget bedre. Fx: ”Jeg har et par gamle, grimme sko, dem ville jeg gerne konvertere til en ferie på et luksushotel i Thailand.” Hør eksempler klassen rundt, alle skal indeholde ordet ”konvertere”.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

Klassediskussion om forskellige forhold i forskellige lande. Fx de skopudsende børnearbejdere i Bolivia. Tal sammen om forhold, klassen kunne tænke sig konverteret for børn i forskellige lande.

- Forhold for børn i Danmark, der burde forvandles og konverteres?

Gerne udsagn og diskussioner på flere sprog, hvis klassesammensætningen åbner mulighed for dette.

- Bed børn med mulighed for mundtlig eller skriftlig oversættelse af fokusordene tage de to nedenstående sætninger med hjem og derefter medbringe dem til næste lektion. Læg gerne sætningerne på intra:

”Feen forvandler prinsen til en frø.”

”Manden konverterer en rød clips til et hus.”

Det sproglige fokus i denne lektion er ordrækkefølge i sætninger. I næste lektion skal der sammenlignes sprogene imellem med de to sætninger som udgangspunkt.

2. lektion

Dagens fokusord: resultere, base

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Hele klassen, hele teksten: Læs afsnit op på skift, og repetér efter hvert, hvad der blev byttet i de enkelte afsnit.
- I grupper: ”Er teksten fri fantasi eller? Søg på: oneredpaperclip.blogspot.dk. Hvad mener I, efter I har set denne side? Har I læst en tekst, der drejer sig om ting, der er sket i virkeligheden – eller?”

Du viser aktuelle billeder fra websiden på smart-board’et, billeder, der illustrerer autenticiteten af teksten. I taler i klassen om, hvad det enkelte billede viser – forsøg at referere til sætninger i teksten, der kommenterer billederne.

Repetition af fokusord

forvandle

- I grupper: ”I vælger tre ting, I gerne vil have forvandlet på skolen. Noget i jeres skoledag, noget i skolegården, noget i klasseværelset eller? Er skolegården rigtig god – eller er der ting, der kunne forvandles? Flere gynger? Farverne på væggen i klasseværelset? Code nok? Eller gerne nogle helt andre farver, og hvilke skulle de forvandles til?”
- Hør forslag fra grupperne, fx: ”Vi vil gerne forvandle skolegården, så der er flere ...”

konvertere

- I grupper: ”Find en dyr ting i Google Billeder, som I alle gerne vil købe. En sportsvogn, et hus, nogle spil? Eller aftal bare mundtligt, hvad I gerne vil købe. For at få den dyre ting, må I først konvertere nogle lån, I allerede har taget i banken.
- Skriv i fællesskab et kort brev til banken, hvor I forklarer, hvad I vil købe. I må have jeres lån konverteret hurtigt, da I vil købe en ting, det er vigtigt for jer at eje. Nu skal lånene være helt anderledes og meget billigere, må banken kunne forstå. Vælg, hvem der skal skrive brevet. Læs jeres brev til banken op for klassen, vælg, hvem der læser op.”

Dagens fokusord

resultere

Kyle ville rejse til ethvert sted i hele verden, hvis det kunne bevirke eller resultere i, at han fik et hus. For han ville så gerne, at alle byttehandlerne skulle ende med og resultere i, at han fik et godt hus. Det ville resultere i et godt resultat for ham.

- I grupper: ”Hvad vil I gerne have, jeres skolegang skal resultere i? Et godt arbejde? At I er dygtige?” Hør eksempler klassen rundt: ”Vores skolegang skulle gerne resultere i, at ...”

base

Når man har base et sted, bor eller arbejder man der og føler, man hører til. Man føler sig hjemme. I teksten er der et magasin, der har base i nærheden af byen Yahk. Det er her, magasinet bliver skrevet, det er der, journalisterne har base, når de er på arbejde.

- I grupper: ”Bliv enige om et sted, I føler, I har base, et sted, hvor I føler jer særlig godt tilpas på skolen.” Hør forslag fra grupperne, fokusordet skal anvendes.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Hør de medbragte fokusord sagt på flere sprog. Hør også sætninger, hvor ordene anvendes.

Gårsdagens danske sætninger, medbragt til hjemmene til oversættelse, vises på smartboard'et.

- Analyser dem, find subjekt, verbum og objekt. Hvad sker der på dansk, hvis subjekt og objekt ombyttes?
- To og to: Børnene skriver sætningerne med de ombyttede led. Læs de mærkelige sætninger højt!
- Præsenter dansk som et SVO-sprog.

Hør sætningerne på andre sprog, lad eleverne oversætte dem direkte, så ordrækkefølgen illustreres. Skriv gerne nogle af sætningerne på tavlen/smartboard'et med oversættelse, ord for ord, på dansk.

- Er der sprog, der har en anden rækkefølge af subjekt, objekt og verbum?
- Se sprogstammetræet på smartboard'et. Kan I placere nogen af sprogene i klassen der og se, at der undertiden er samme ordrækkefølge i tæt beslægtede sprog? Hvilke af klassens sprog har samme ordrækkefølge, hvilke har forskellig?

3. lektion

Dagens fokusord: transportere, indbygger

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- En af eleverne læser det første afsnit af teksten højt. I repeterer derefter teksten i hovedtræk i fællesskab.

I grupper:

- I er nu journalister på magasinet nær Yahk. I vil lave en artikel om Kyle, efter han har boet et år i Kipling. Find sammen på nogle ting, I gerne vil have at vide om hans liv i byen. Fx: Hvad synes han om byen? Har han lært nogen at kende? Hvem? I vælger derefter i alle grupper én, der skal være Kyle og interviewes af en anden gruppe.
- I deler spørgsmålene mellem jer og aftaler, hvem der skal spørge, og hvem der skal nedskrive svarene på de enkelte spørgsmål under interviewet. Husk, at "Kyle" ikke skal skrive! Men vedkommende hjælper til med at formulere spørgsmålene til interviewet. Gem interviewet til næste lektion.

Repetition af fokusord

resultere

Spørg hurtigt klassen rundt, hvad det ville resultere i, "hvis du vandt en stor sum penge"? Den adspurgte bruger ordet "resultere" i sit svar. Når ordet bruges, svinger alle ordkortene og hopper.

base

Gå i grupper rundt på skolen, se nøje på den, og diskutér, hvor I helst vil have base. Skolebiblioteket? Kantinen? Kom tilbage og fortæl klassen, hvor I har valgt at have base: "Vi har valgt at have base i computerrummet, fordi ..."

Dagens fokusord

transportere

Kyle transporterer snescooteren på en varevogn. Det betyder, at snescooteren bliver læsset op på varevognen og så kørt af sted.

Man kan blive transporteret på mange måder til sit arbejde, fx med tog eller bil eller bus. Varer kan blive transporteret rundt i verden på mange måder, fx med fly eller med skib. I supermarkedet kan du se, at mange varer har været transporteret mange kilometer, fx kan du tit købe vindruer fra Sydamerika.

- I grupper: "Hvordan ville I helst transporteres til udlandet? Hvilken måde nyder I mest at rejse på? Fortæl hinanden, hvordan I vil transporteres til jeres bedste feriested." Hør bud på yndlingstransport klassen rundt.

indbygger

Folk, der bor fast i en by og har adresse der, er indbyggere i byen. Man er også indbygger i det land, hvor man har sit hjem.

- Klassen i fællesskab, du spørger: "Hvad hedder indbyggerne i Danmark"? Derefter klassen rundt, hvor eleverne på de mange sprog fortæller, hvad indbyggerne i de mange lande hedder.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

Repetér, at de mange sprog har forskellig ordrækkefølge. Hør gerne udsagn fra børnene på de mange sprog, udsagn, der viser varierende ordrækkefølge. Hvis nogle elever kan skrive sætninger for klassen, gør de det og oversætter, så de forskellige sætningsopbygninger illustreres.

Se i fællesskab i klassen på det indledende afsnit i teksten. Find nogle eksempler, der viser, at dansk er et SVO-sprog. Men der er sætninger, der ikke har ordrækkefølgen SVO.

- Find eksempler på dette, og reflekter med klassen over, hvornår dansk ændrer ordrækkefølge.
- Se på følgende sætninger på smartboard'et og sammenlign. Hvorved adskiller dansk og engelsk ordrækkefølge sig?
 - Drengen bor i England – the boy lives in England.
 - Nu bor drengen i England – now the boy lives in England.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Teksten

Læs sætningerne, hvori fokusordene indgår, højt for klassen. Hold pause før hvert fokusord. Børnene vifter med ordkortene og siger ordene på dansk eller på de mange sprog.

2. I grupper:

- En starter med at "eje" en beskeden ting, fx: "Jeg ejer en synål, den vil jeg gerne konvertere til et hårspænde." Den næste siger: "Jeg har et hårspænde. Jeg vil gerne konvertere mit hårspænde til et armbånd." Hvad ender gruppen med at "eje"?
- Gruppen skriver under bytningen alle de ting ned, som eleverne har "byttet". Hør eksempler fra grupperne. Skriv gerne bytteordene på flere sprog.

3. Interview med Kyle i grupper:

- Find noterne fra i går og lav et interview med de personer, der er valgt til at være Kyle. Hvordan har Kyle det i byen? Er han tilfreds? Hør konklusioner på børnenes interviews.

4. I grupper:

- Skriv først i to rubrikker, hver enkelt: Negative ting ved at flytte, positive ting ved at flytte. Diskuter derefter i gruppen de to aspekter. Bliv enige om én positiv ting og én negativ ting. Hør konklusioner klassen rundt.

- Tal om ordrækkefølge i danske spørgsmål. Børnene nævner eksempler på spørgsmål, I fastslår reglen.

- Vis nogle spørgende sætninger på engelsk på smartboard'et.
Hvorledes stiller man spørgsmål på engelsk? Sammenlign dansk og engelsk. Tal om ordrækkefølge i engelske spørgsmål, og kom ind på "do" som et specielt fænomen på engelsk.
- Is he at home?
- Were the children at school?
- Will he come tomorrow?
- Can he dance?
- Do you like this book?
- Does Peter play football?

- Hør spørgsmål på de mange sprog, hvis der er mulighed. Forsøg at opstille regler for nogle af sprogene.

- Cloze-test - i grupper.** Alle nedskriver fokusord på det omdelte ark efter forhandling i gruppen om det relevante ord. Gerne fokusord på de mange sprog.

Jeg kommer til mine bedsteforældre mange gange hvert år. Det elsker jeg. Mine forældre er nødt til at flytte verden rundt på grund af deres arbejde. Men mine bedsteforældre har boet det samme sted i 60 år. Jeg har besøgt dem i deres smukke, hvide hus, så længe jeg husker. Derfor synes jeg egentlig, at mine bedsteforældres hjem er min

_____.

Kitty elsker at skifte tøj hver dag. Én dag mini-skirt, en anden dag lang kjole. Sidst på ugen kun smarte bukser. Ny farve neglelak mindst tre gange om ugen. "Det er dejligt at kunne

_____.
sit udseende og blive en ny type hver dag," siger hun.

Hvis man er villig til at bytte, er det det ganske utroligt, hvad der kan ske. Måske kan du

din gamle madkasse til et slot?

Lastbilschauffører har et hårdt job. De kører mange hundrede kilometer hver dag, når de skal

varer fra et land til et andet.

Mine bedsteforældre stammer fra en lille bitte landsby i Rusland. Mine forældre traf hinanden i en storby, Paris. Men jeg vil være

i virkelig stor by, gerne New York.

Der sker tit uventede ting. Mange store opdagelser sker tilfældigt. Mange mennesker lærer hinanden at kende, fordi de tilfældigvis var samme sted en dag. Faktisk er det umuligt at vide, hvad dine handlinger kan

i.

Sprogligt fokus: ordrækkefølge i ja/nej-spørgsmål

Ugens fokusord: kur, forhindre, epokegørende, koloni, inficere, banebrydende

Rod kan kurere sygdomme

Det var et rodet laboratorium, som i sin tid gjorde det muligt at opdage en kur mod dødelige sygsomme.

Hvis du har prøvet at have halsbetændelse, hvor din hals snører sig helt sammen og du næsten ikke kan synke af bare smerte, så har du måske også prøvet at få penicillin. Måske også, hvis du har døjet med lungebetændelse. Så er det penicillinen, der sørger for, at betændelsen går væk igen.

I gamle dage kunne folk dø af disse sygdomme, men det gør man ikke i dag, fordi penicillin blev opdaget.

Mug som lægemiddel

Faktisk er penicillin bare en svamp, som på hel naturlig vis har den fantastiske evne at kunne slå bestemte bakterier ihjel. Det er netop de bakterier, som nogle gange gør os syge med eksempelvis hals- og lungebetændelse.

Når du tager penicillin mod en sygdom, sætter penicillinen sig direkte på sygdomsbakterierne i din krop og **forhindrer** dem i at formere sig og brede sig. Penicillinen får bakterierne til at svulme op og til sidst sprænge og dø, så du ikke længere har sygdom i kroppen.

Vidundermiddel ved et tilfælde

Opdagelsen af penicillin var **epokegørende**, fordi den viste sig at kunne behandle dødelige sygdomme som tuberkulose og meningitis. Men det var et rent tilfælde, at den skotske biolog Alexander Fleming overhovedet opdagede dette vidundermiddel tilbage i 1928.

Den skotske videnskabsmand var lidt af et rodehoved, så da han var taget på ferie med sin familie i august 1928, havde han efterladt en **koloni** af sygdomsbakterierne i en stak skåle i et hjørne af sit laboratorium. Da han kom tilbage fra ferien en måned senere, var en af skålene helt **inficeret** af mug. Det var ikke så lækkert lige ved første øjekast, men da det viste sig, at muggen samtidig havde slået alle sygdomsbakterierne ihjel, var det måske ikke så tosset, at han havde lidt svært ved at rydde op.

Også brugt i oldtiden

En lille svampespore var fløjet ind ad vinduet i laboratoriet og havde sat sig i en af skålene, mens Alexander Fleming havde været på ferie. Det viste sig efterfølgende, at svampen var en skimmelsvamp, der hedder penicillium notatum. Og da den **banebrydende** opdagelse senere skulle navngives, kom den altså til at hedde penicillin.

Helt tilbage i oldtiden brugte kineserne, inderne og egypterne faktisk også mug fra skimmelsvamp til at behandle betændte sår. Og det virkede jo for dem, men de har ikke vidst hvorfor. Det gør man nu.

1. lektion

Dagens fokusord: kur, forhindre

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Læs den højt for børnene. Tag samtale om, at det ofte er tilfældigheder, der fører til store og banebrydende opdagelser. Har klassen nogen eksempler? Tal om, hvad penicillin har betydet for menneskeheden generelt.
- I grupper: Børnene diskuterer, hvad overskriften til teksten "Rod kan kurere sygdomme" betyder. De finder stedet i teksten, der beskriver årsagen til penicillins opståen. Hvilket ord forklarer specifikt, at der ikke var nogen plan bag penicillins fremkomst?
- Derefter klassen rundt: Hvad betyder overskriften? Hør forklaringer fra forskellige grupper.

Illustrationen til teksten

- Hele klassen: Sammenhold i fællesskab illustration og tekst. Hvad fortæller illustrationen? Hvor er der korrespondance mellem tekst og illustration? Find citater fra teksten, der refererer til illustrationen.

Dagens fokusord

kur

Hvis du har fået halsbetændelse og lægen har diagnosticeret den, så får du en kur, noget, der hjælper, mod betændelsen, fx penicillin.

Hvis du er meget træt, kan det være en god kur mod trætheden at lægge dig til at sove. En kur afhjælper en tilstand, der er ubehagelig.

- I grupper: Bliv enige om, hvad der kunne være en god kur mod de nævnte besværigheder. Alle i gruppen nedskriver kuren, start alle sætninger med: "En kur mod ..."
 - Et hul i tanden
 - Tørst
 - Forpustelse
 - At være for tyk
 - At være for tynd
 - En brækket arm
 - Hovedpine

Hør svar klassen rundt.

forhindre

Når noget forhindres, sørger man for, at det ikke sker. Man skal have sikkerhedssele på i bilen for at forhindre, at man kommer til skade, hvis bilen fx bremses hårdt op. Man kan få penicillin mod mange farlige sygdomme for at forhindre, at man dør af dem.

- I grupper: "Alle i gruppen nedskriver tre farlige ting, I ville ønske, man kunne forhindre. Find i fællesskab blandt forslagene de tre farligste ting i verden, I helst ville forhindre, hvis det var muligt. Orkaner? Trafikulykker? Start udsagnene med: "Jeg/vi vil forhindre, at ..."

Hør forslag fra grupperne.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Diskuter store opdagelser af forskellig art på verdensplan. Forslag fra børnene, gerne sagt på de mange sprog. Kender de nogen store opdagelser fra oprindelseslandet?
- Bed børnene spørge forældrene, hvad penicillin hedder på de mange sprog. Måske ved nogle af børnene det?
- Bed børnene spørge forældrene, om de kan nævne en stor opdagelse, gjort i hjemlandet, Danmark inklusive? Måske kan de fortælle om den?

Medbring beretninger om opdagelser til næste lektion. Fortæl, hvad opdagelserne hedder på landets sprog.

- I grupper ved computer: Hvilken opdagelse gjorde
 - Columbus?
 - Ève Curie?
 - Gutenberg?
 - Kopernikus?
 - Roald Amundsen?
 - Niels Bohr?

Der arbejdes videre med emnet i næste lektion, grupperne gemmer notaterne, idet der fra hver gruppe skal skrives en kort beretning om opdagelsen.

2. lektion

Dagens fokusord: epokegørende, koloni

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Du læser første afsnit af teksten, inddeler den resterende del i afsnit, børnene læser i grupper op for hinanden.

- Tal om teksten, idet du og klassen i fællesskab opsummerer dels penicillinens store betydning for menneskeheden, dels tilfældigheden, der førte til fremkomsten af lægemidlet.

Repetition af fokusord

kur

- I grupper: I er nu nogle sure forældre. I synes, at jeres børn er alt for dovne. De rydder ikke op, de gider ikke læse lektier, de sover længe hver morgen. Nu lægger I en plan for børnene, en kur mod dovenskab. Tal til hinanden med rigtig sure stemmer, og skriv en sur kur ned. Start med at skrive: "Kuren mod dovenskab for det dovne barn er ..."

Hør eksempler fra grupperne. Den sure oplæser får som opgave at vise sig rigtig sur med en formanende pegefinger. Stemmen skal også lyde sur. Den sure står på sin stol og vrisser.

Hvem var surest af oplæserne?

forhindre

- Klassen rundt, udpeg elever. Alle svar skal indeholde "forhindre", alle svinger med ordkortet, når ordet nævnes. Hvorledes forhindrer du, at:
 - En tyv stjæler penge fra din baglomme?
 - Din hund farer rundt på gaden?
 - Der er rodet på dit værelse?
 - Du får huller i tænderne?
 - Du kommer for sent i skole?
 - Du glemmer din madpakke hjemme hver dag?
 - Du tager for tyndt tøj på, når det er frostvejr?
 - Du får en stor regning på din mobil?

Dagens fokusord

epokegørende

Opdagelsen af penicillin var epokegørende, idet mange menneskers liv er blevet reddet af dette lægemiddel. Når noget er epokegørende, gør det en stor forskel. Der kan ske epokegørende ting for alle mennesker, ting, der ændrer deres liv. Fx at to mennesker kommer til at holde så meget af hinanden, at de vil giftes og bo sammen.

- I grupper: Forslag til indkøb på skolen, der ville være epokegørende for eleverne? Lænestole foran bordene? Tv i klasselokalet? Penge spiller ingen rolle! Alle elever nedskriver tre forslag – gruppen bliver efterfølgende enig om den ting, der vil være mest epokegørende.

Hør forslag til epokegørende skoleindkøb klassen rundt. Alle forslag skal indeholde ordet ”epokegørende”.

koloni

Alexander Fleming havde efterladt en masse sygdomsbakterier i de små skåle i sit rodede laboratorium. Der var så mange af samme slags, at der var en hel koloni. Dyr kan bo sammen i kolonier, fx kan fugle have kolonier.

Man kan også tale om fx en dansk koloni i et andet land. Danskere, der er udvandret til Canada, har ofte en dansk koloni. De føler, de hører sammen, de holder møder, de har måske en fælles kirke – og de taler dansk sammen. De har en dansk koloni i Canada.

Lande kan også have kolonier. Det betyder, at et land langt borte hører til landet, at de samme love gælder, og at statsministeren og måske en kongefamilie er fælles. Danmark har fx haft Island som en koloni indtil 1944.

- ”Spring op og råb højt: ”koloni”, hvis nogle af de ting, jeg nævner, kan danne kolonier. Husk, at ordet koloni har flere betydninger. Hvis ordet ”koloni” ikke kan bruges, siger I surt ”ikke koloni” og ryster på hovedet.”
 - Ræve
 - Bakterier
 - Hollændere
 - Myg
 - Blyanter
 - Nordmænd
 - Svampe
 - Køjesenge
 - Træsko
 - Krager

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Opgave stillet i sidste lektion til samarbejde med forældre: Hvad hedder penicillin på de mange sprog? Ligheder i ordet på sprogene? Hvilke sprog?
- Samarbejdsopgave med hjemmene: Kan nogen af børnene berette om store opdagelser gjort i deres hjemland? Fortæl gerne om opdagelsen på et andet sprog end dansk, forklar efterfølgende på dansk.
- Tegn tegninger af det rodede laboratorium, hvor man ser en svampespore flyve ind ad vinduet med retning mod Alexander Flemings skåle. Tag tegningen med hjem til forældrene og få en billedtekst skrevet/sagt på et af de mange sprog. Teksten læses op/siges næste lektion.

Hvorledes stilles spørgsmål på klassens sprog?

- Sig sætningen: ”Spiser drengen maden?” på flere sprog. På dansk er der en VSO-ordstilling i den spørgende sætning. Forklar børnene VSO-betegnelsen ved at give leddene farver på smartboard’et, så de vekslende ordstillinger fremtræder klart.

Forsøg at konkludere, hvorledes spørgsmål konstrueres på forskellige sprog, idet eleverne oversætter sætningen direkte, så ordrækkefølgen kan afdækkes.

- Tag sætningen med hjem. Hvor mange sprog kan sætningen læses på næste gang? (Sætningen lægges på intra med opfordring til forældreoversættelse).

3. lektion

Dagens fokusord: *inficere, banebrydende*

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Del teksten ind i to afsnit. Eleverne beretter to og to hver en halvdel for hinanden.
- Hele klassen: Find den vigtigste pointe i hvert af tekstens fire afsnit.
- Hele klassen skriver hver for sig: Hvad er de to vigtigste overordnede pointer i teksten?
- Diskuter nogle af forslagene, og bliv enige om, hvad man lærer af teksten som det vigtigste.

Repetition af fokusord

epokegørende

- ”Løb hen til vinduerne og råb ”epokegørende”, hvis I synes, det, jeg nævner, er epokegørende. Hvis det slet ikke er epokegørende, lister I langsomt hen til døren og hvisker: ”Ikke epokegørende”, mens I ser bekymrede ud. Sig gerne ordet på mange sprog.”
 - Det første menneske lander på planeten Mars.
 - Der opfindes en medicin, der kan helbrede alle sygdomme i hele verden.
 - En dreng tygger tyggegummi.
 - En hest spiser en tot græs.
 - Du tænder din computer.
 - Du springer i ét spring over verdens største sø.
 - Du falder ned fra verdens højeste bygning, lander på fortovet og har overhovedet ikke slået dig.
 - En toårig pige kan løbe 100 km på én time.
 - Alle mennesker i hele verden har det godt.
 - Du klør dig i nakken.

koloni

- Nævn nogle dyr, der kan bo i kolonier. Sig gerne dyrenes navne på andre sprog.
- I grupper ved computere: ”Hvem finder først ud af, hvad øerne i de tidligere danske kolonier De Vestindiske Øer hedder? Skriv navnene på de enkelte øer ned.

Når I har gjort det, løber I til tavlen og nævner øernes navne.

Dagens fokusord

inficere

Bakterier kan inficere dig, så du bliver syg. Fx kan de inficere et sår i din finger, så der går betændelse i det. Når bakterierne inficerer din finger, formerer de sig, så der bliver flere af dem. Derved kan betændelsen blive værre. Penicillin er godt at få, hvis der er bakterier, der vil inficere et dyr eller et menneske. Så kan de ikke brede sig og inficere mere af kroppen.

- Løb rundt om din skoletaske og sig: ”inficere”, hvis det er det rigtige svar. Løb rundt om din stol og sig ”ikke inficere”, hvis det er det korrekte at sige.

Kan bakterier inficere:

- En kanin?
- En rottes fod?
- Din computer?
- Dit øje?
- En kuglepen?
- Din mors storetå?
- En sten?
- Din vens højre arm?
- Hele klassen?
- Et frimærke?

banebrydende

Når man gør en banebrydende opfindelse eller indsats, opdager eller udfører man noget, der får stor betydning for verden og ændrer nogle vigtige ting. Opdagelsen af penicillin er banebrydende, fordi denne medicin betyder en forandring for næsten alle mennesker i verden. Mange har fået bedre muligheder for at blive raske, hvis bakterier inficerer dem. Derfor er penicillin-muggen i Alexanders små skåle banebrydende overalt i verden.

- ”Råb ”Yes, banebrydende” og stå op på din stol og sving ordkortet, hvis en af de opfindelser eller ting, jeg nævner, er banebrydende. Se surt på sidemanden, ryst på hovedet og hvisk ”ikke banebrydende”, hvis det modsatte er tilfældet.”

Opfindelsen af

- Jetjageren
- Atombomben
- Neglelak
- Hjemmesko
- Rumraket
- Computer
- Sommerdrik
- Penicillin
- Lakridspastiller
- Øreringe

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- ”Tag tegningerne af Alexanders laboratorium frem. Læs/fortæl for din sidemand, hvad du eller dine forældre har skrevet/sagt om tegningen på et andet sprog end dansk.” Hør forslag klassen rundt på de mange sprog. Hæng tegningerne på sprog væggen.
- Store opdagelser i verden? Har nogen af børnene beretninger på andre sprog om opdagelser, forældrene har berettet om? Fortæl om opdagelsen på et andet sprog end dansk. Fortæl derefter, hvad det var for en opdagelse, der blev omtalt.

Sprogligt fokus, spørgsmål på verdens sprog
”Spiser drengen maden?” tages igennem på flere sprog med forældrenes oversættelser som grundlag (se sidste lektion).

- Fremstår der mønstre – ligheder/uligheder – i ordrækkefølgen i spørgsmål på forskellige sprog? Farvelæg mønstrene i ordstillingen på smartboard’et, så de fremtræder visuelt for eleverne.
- Tag, hvis muligt, flere spørgsmål igennem, korte spørgsmål formuleret af eleverne. Fastslå derved evt. forskellige mønstre i spørgsmål på klassens sprog.

4. lektion: Repetition

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Samtlige fokusord vises på smartboard’et. De siges i kor af hele klassen på de mange sprog. Der viftes med ordkort på diverse sprog.
2. Del et fokusord ud til hver af de seks grupper, du sammensætter. Der skal gerne være et barn med et andet sprog end dansk i hver gruppe, ellers må grupperne ”forstørres”.
 - a. ”Lær dine kammerater at sige en sætning med gruppens fokusord. Du øver med dem, til det går godt. Du fortæller dem, hvad de siger og på hvilket sprog!”
 - b. Hør eksempler klassen rundt på så mange sprog som muligt. Bed de danske børn lære forældrene en sætning på et andet sprog. Mon de kan lære det? (Fortæl forældrene om dette på forældreintra).
3. Klassen foreslår sætninger, du skal lære. Du vælger én og lærer af en elev foran klassen at sige en sætning på et sprog, du ikke taler. Bed om klapsalver, når du er dygtig!
4. I grupper med børn med forskellige sprog (engelsk anvendes som muligt sprog for udelukkende dansktalende børn. Understreg, at det ikke behøver være ”perfekt” engelsk, brug danske ord, når de engelske mangler):
”I er nu en udenlandsk koloni, der har fundet sammen her i klasseværelset. I fortæller efter tur på forskellige sprog, hvordan penicillin opstod, og hvorfor I synes, det er så epokegørende, at penicillin kom frem. I må gerne vise de andre jeres tegning fra sprog væggen og bruge den til at vise, hvad I mener.”

5. Sprogligt fokus

Repetér, hvorledes ordstillingen var i klassens forskellige sprog, når det drejede sig om spørgsmål. Vis farverne for de forskellige led på smartboard'et.

- a. Lad elever med forskellige sprog formulere spørgsmål og samtale om farverækkefølgen for de forskellige led.

Fastslå til sidst mulige ledstillinger i ja/nej-spørgsmål blandt klassens sprog.

6. Cloze-test i fællesskab i klassen. Diskutér de konkrete ordvalg.

Penicillin har reddet mange menneskers liv, så det er en både

_____ og

_____ medicin.

De mange fugle boede sammen i udkanten af skove. De byggede reder tæt på hinanden og fløj altid sammen i store flokke. Det var en stor

_____ .

Molly ville have sin lyserøde tylskjole på i skole. Hun var meget stædig. Så selv om hendes mor ikke syntes om det, kunne hun ikke

_____ Molly i at gå af sted i kjolen.

Jeg har simpelt hen så ondt i min finger. Den er rød, og der er betændelse i den. Jeg tror, der er nogle bakterier, der har

_____ den.

Derfor må jeg få lægen til at give mig en recept på penicillin. Det er sikkert den bedste

_____ .

4.

Verdens farer

Sprogligt fokus: Synonymer og antonymer

Ugens fokusord: lokal, transportere, ubarmhjertig, sive, styrke, adskillige

Oversvømmelsen i Det Indiske Ocean

I 2014 er det ti år siden, at Sydøstasien blev ramt af en af de største naturkatastrofer i nyere tid. Tsunamien, der blev skabt af et jordskælv i Det Indiske Ocean og dræbte mere end en kvart million mennesker.

Den 26. december 2004 kl. 8 om morgenen var de første af mange tusinde turister begyndt at finde badehåndklæder og solbriller frem til en dag på stranden i det vestlige Thailand, mens den lokale befolkning var i fuld gang med deres arbejdsdag. Samtidig var solen først lige stået op i Sri Lanka, hvor et tog blev læsset og pakket til at **transportere** 2.000 mennesker fra hovedstaden Colombo langs kysten ned til byen Galle. I det østafrikanske land Somalia lå de fleste mennesker stadig og sov, fordi klokken ikke var mere end 4 om natten her.

Jordskælv i dybet

Ingen af stederne vidste man, hvad der på netop dette tidspunkt fandt sted under overfladen på Det Indiske Ocean. Vest for øen Sumatra i Indonesien begyndte kloden at slå sprækker på bunden af dette enorme verdenshav, som blandt andet støder op til lande i Asien, Afrika og Mellemøsten. Et massivt jordskælv åbnede sig og satte bølgegang i havet. Befandt man sig i en båd på havet, føltes svingningerne i havet som et lille skvulp, men på de tilstødende landes kyster blev følgerne katastrofale. Det undersøiske jordskælv satte nemlig gang i en serie af flodbølger, som kastede sig **ubarmhjertigt** ind over strande og kyster og skyllede alt væk på sin vej.

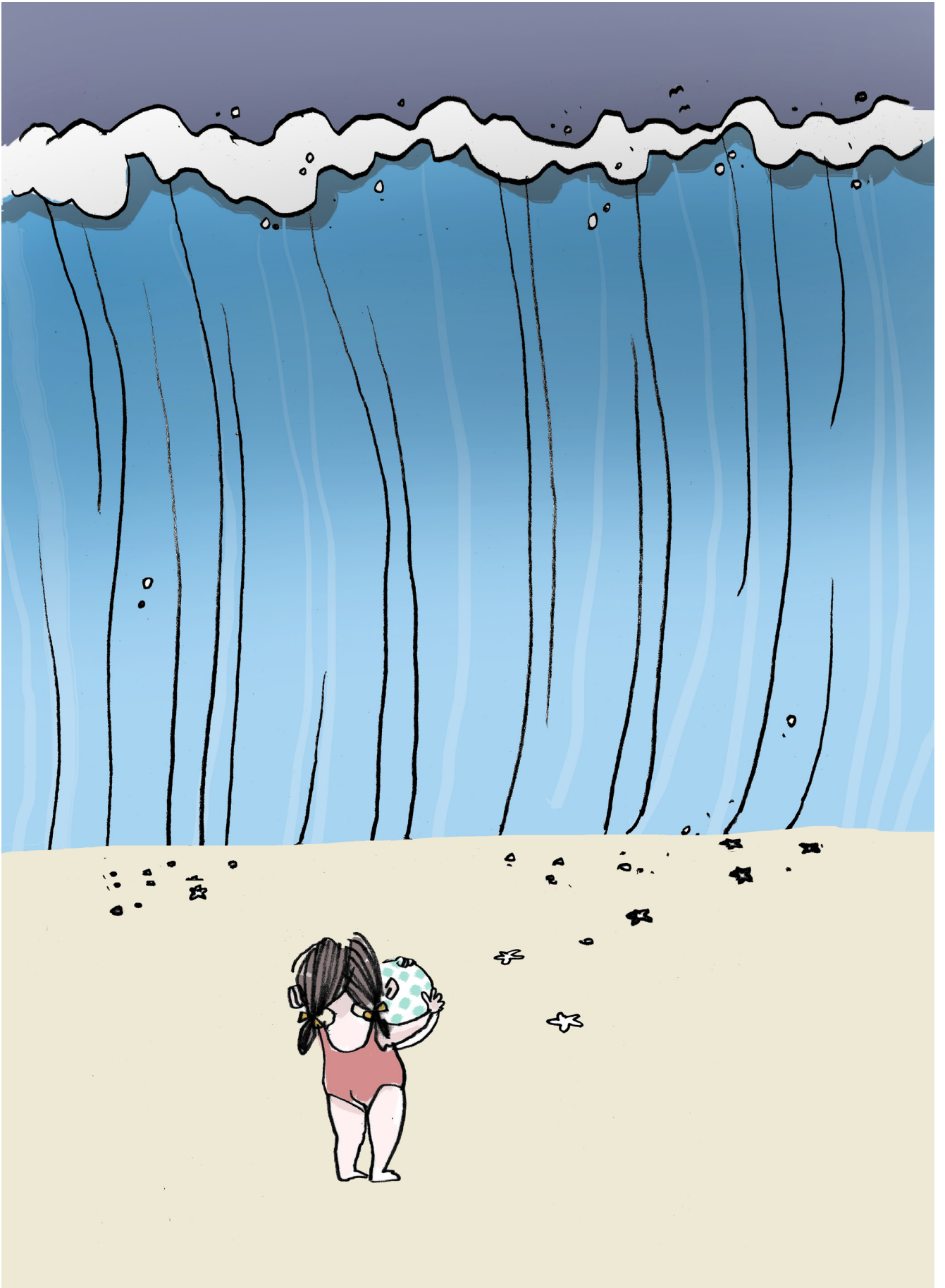
30 meter høje bølger

Bølgerne spredte sig som ringe i havet ud fra jordskælvets epicenter. Et sted mellem kl. 9 og 10 ramte

de første ringe med bølger på op til 30 meter den thailandske kyst.

Toget i Sri Lanka var nået langt på sin rute fra Colombo til Galle, da flodbølgerne begyndte at ramme landets vestlige strande omkring kl. 9.30. Den første fik toget til at standse, mens vandet begyndte at sive ind i kupeerne. Den næste, meget større, flodbølge væltede først toget og kastede det derefter rundt med sine voldsomme kræfter. Somalia på Afrikas østkyst ligger mere end 5.000 kilometer fra det sted, hvorfra flodbølgerne begyndte. Men sidst på formiddagen ramte bølgerne alligevel kysten med så eksplosiv **styrke**, at **adskillige** landsbyer blev ødelagt. Somalia ligger næsten lige så langt fra jordskælvets centrum ved Indonesien, som Danmark gør fra Ækvator.

Mange andre lande omkring Det Indiske Ocean blev også ramt af den hærgende tsunami, men intet land blev dog så hårdt ramt som Indonesien. Her omkom omtrent halvdelen af katastrofens ofre, og omkring en halv million indonesere blev gjort hjemløse som følge af tsunamien. Samlet set mistede op mod 1,5 million mennesker deres hjem et sted rundt omkring Det Indiske Ocean.

1. lektion

Dagens fokusord: lokal, transportere

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal med klassen om jordskælvets forløb – fra start til slut. Find med udgangspunkt i teksten, hvorledes tsunamien forløber geografisk. Nævn landene og find dem på kort eller ved computer. Hvor startede bølgen, hvor sluttede den?

Fokusord

lokal

I Thailand var den lokale befolkning i gang med at arbejde, da jordskælvet begyndte. Den lokale befolkning er de mennesker, der bor på stedet. Turisterne er ikke lokale, for de bor ikke i Thailand.

Fra land til land og fra sted til sted kan man have lokale skikke og traditioner. Man gør fx noget helt bestemt lokalt, hvis det er jul eller ramadan.

- ”Hvad hedder den lokale befolkning i Danmark? Den lokale befolkning i den by, vi bor i? Hvad hedder jeres lokale skole?”

transportere

Et tog skulle transportere 2.000 mennesker fra byen Colombo. Det betyder, at disse mennesker var i toget og kørte af sted med det, de skulle ikke gå eller cykle, toget transporterede dem. Mennesker kan blive transporteret på mange måder. De kan fx køre med bus, i bil, være om bord på et fly eller et skib.

Man transporterer tit varer. Det kan ske med lastbil, tog, skib eller fly.

- I grupper: ”Hvis I skulle rejse til Oslo, hovedstaden i Norge, hvordan ville det så være hurtigst at lade sig transportere dertil her fra skolen? Tænk over, om I først skal have en lang transport i bil, før I kan blive transporteret med fly fx. Skriv jeres plan for transport ned. Hør forslag klassen rundt: ”Vi vil først lade os transportere med ... fra skolen, derefter med ...”

Er der enighed om, hvordan det lokalt er nemmest at lade sig transportere til Oslo?”

Nogle ord betyder næsten det samme, fx fed og tyk. Den slags ord kaldes synonymmer. Andre ord betyder det modsatte af hinanden, fx sort og hvid. De kaldes antonymer.

- Hele klassen: Forslag til synonymmer for ”stor”. Diskuter nuanceforskellene i de indkomne ord. ”Ingen ord kan betyde nøjagtigt det samme.”
- Forslag til antonymer for: lille, højre, lang, svag, høflig, venlig og sløv.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Hør navnene på de lande, som børnene stammer fra, sagt på de mange sprog.

Hvad kaldes den lokale befolkning i de forskellige lande? Hvilket/hvilke sprog tales lokalt i landet?

- I grupper med børn fra forskellige lokaliteter: ”Fortæl hinanden om en lokal skik, I kender fra et andet land. Fx en bestemt måde at fejre noget på.”
- Kender nogen af børnene til lokale skikke i nogen af de lande, der er nævnt i teksten?

2. lektion

Dagens fokusord: ubarmhjertig, sive

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Læs første halvdel af teksten højt, lad børnene selv læse resten. Gennemgå kort hovedindholdet i fællesskab.

I grupper:

- ”Find i fællesskab sætninger i teksten, der viser forskellen mellem oplevelsen af jordskælvet på havet og på land. Skriv alle nogle eksempler ned to og to.”
- ”Skriv kort ned, igen to og to, hvorledes et jordskælv opstår, hvad fortæller teksten om det? Tal sammen i gruppen, er I enige i iagttagelserne?”
- Derefter fælles klassesamtale om jordskælvets opståen med udgangspunkt i teksten.

Repetition af fokusord

lokal

- ”Spring op fra stolene og råb højt ”lokal” på dansk og de mange sprog, når noget af det, jeg nævner, foregår lokalt her på vores skole. Hvis det aldrig forekommer, ryster I på hovedet og siger ”aldrig her lokalt” og bliver siddende på stolene:
 - Skolelederen tager sig en gyngetur i skolegården.
 - Lærerne slås på gangene i frikvartererne.
 - I spiser frokost sammen i klassen.
 - Alle lærere har nissehuer på om sommeren.
 - I får lektier for.
 - Klassen tager på tur.
 - I har julehygge i klassen.
 - Jeres dansklærer tænder bål og steger pølser midt på gulvet i klasseværelset.
 - I går altid rundt på skolens tag i frikvartererne.
 - I har jeres skoletaske med i skole hver dag.

transportere

- I grupper: ”Hvor ville I vælge at lade jer transportere hen, hvis I kunne vælge frit? Til hvilket land eller hvilken by? Hvordan ville I lade jer transportere? Skriv i fællesskab nogle sætninger ned, hvor I bruger ordet transportere og har valgt et mål – og desuden fortæller I, hvilken måde I vil transporteres på.” Hør eksempler klassen rundt.

Dagens fokusord

ubarmhjertig

Flodbølgerne var ubarmhjertige, idet de kastedes ind over mange lande, slog folk ihjel, ødelagde deres hjem og gjorde det umuligt at leve de steder, hvor bølgerne havde været. Naturen kan være ubarmhjertig og farlig.

Det kan mennesker også. Man opfører sig ondt og ubarmhjertigt, hvis man behandler folk dårligt og ikke forstår dem. Derimod er man barmhjertig, hvis man har forståelse for andre mennesker, når de har problemer eller er i nød.

- I grupper: ”Skriv nogle ting ned, I ville synes, det var ubarmhjertigt at opleve i naturen. Alle skriver først tre forslag, derefter udvælger I to, I vil præsentere for klassen.” Eksempler klassen rundt.

sive

I begyndelsen kom der ikke så meget vand ind i toget på Sri Lanka, da det blev ramt af den første flodbølge. Der kom kun en lille smule vand ind, det sivede bare ind med lidt vand ad gangen. Ved næste flodbølge strømmede vandet ind i toget, nu sivede det ikke bare ind, det brusede ind, og toget væltede.

Man kan også tale om, at mennesker siver et andet sted hen. De betyder, at de går lidt efter lidt og ikke særligt hurtigt. I kan fx sive ind i klassen, når timen starter. Det betyder, at I går lidt langsomt ind og ikke skynder jer.

- I grupper: ”Find et eksempel på ”noget” og ”nogle”, der kunne sive ind i et hus, noget, I enten ville synes meget dårligt eller meget godt om: ”Jeg kunne ikke lide, hvis der sivede regnvand ...” Hør eksempler.

- Klassen i fællesskab: Tsunamien er farlig og ubarmhjertig. Find nogle ord i teksten om tsunamien og flodbølgen, der beskriver den og viser, den er "ubarmhjertig". Ordene skrives på tavlen. Samtale om, at de betyder "noget, der minder om hinanden". Kan nogen forklare nuancer? Kan nogen finde ord, der ville betyde det modsatte af ordene, der beskriver tsunamien?

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Lokalt kendskab i klassen til konsekvenserne for nogen af de berørte lande? Har nogen hørt beretninger fra slægtninge/bekendte om tsunamien? Hør evt. beretninger.
- Farlig natur i andre lande? Børnene sættes i grupper med repræsentanter for forskellige lande.
"Fortæl de andre i gruppen om ting, der kan være ubarmhjertige og farlige i naturen i et land, du kender." Beretning efterfølgende fra "eksperterne" i andre landes natur.

Til næste lektion:

Gerne ord for jordskælv, tsunami, sneskred m.fl. af naturens ubarmhjertige farer skriftligt på forskellige sprog. "Medbring ordene til næste gang. Måske kan jeres forældre hjælpe med at skrive, så vi kan hænge ordene op på sprog væggen."

Desuden:

Forbered eleverne med de mange sprog på, at de næste gang skal lære klassekammeraterne at nævne to eksempler på fænomener i naturen på det sted, de pågældende stammer fra. Det skal være naturfænomener, der kan være ubarmhjertige, fx jordskælv, flodbølge, orkan.

3. lektion

Dagens fokusord: styrke, adskillige

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Hovedindholdet repeteres mundtligt.

Nogle steder er der større risiko for jordskælv og flodbølger, end der er andre steder. Nogle steder er der en mere farlig natur end andre steder.

- Klassesamtale: "Danmark og ubarmhjertige farer i naturen? Er der nogen? Har der været jordskælv i Danmark? Hvad med Vesterhavet, er det farligt?"
- Diskussion af Danmarks "naturfarer" kontra farer i lande med jordskælv og tsunamier. Konklusion på "danske farer"?

Repetition af fokusord

Herunder ophængning på klassens sprog væg med ledsagende elevforklaring af eksempler på de mange sprog på "ubarmhjertig natur", en opgave stillet i sidste lektion.

ubarmhjertig

Naturen kan være ubarmhjertig og farlig.

- Hele klassen: "Se på disse sætninger (vises på smartboard'et). Sig efter tur de ord i de følgende sætninger, der viser, at naturen kan være ubarmhjertig fx: "Toget blev væltet rundt af flodbølgen." I siger her: "Ordene "væltet rundt" viser, at naturen kan være ubarmhjertig.""
- Dan lignende sætninger med de nedenstående eksempler, brug ordet ubarmhjertig hver gang:
 - Isen brød sammen under skøjteløberen, der druknede.
 - Flodbølgen slyngede huset mod klipperne.
 - Polarforskeren døde af kulde på Nordpolen.
 - Bølgernes kraft ødelagde den lille båd totalt.
 - Hunden omkom i den rivende strøm i floden.

- Jordskælvet fik alle byens huse til at bryde sammen.
- Hvirvelvinden spredte og tilintetgjorde alt det høstede korn.

sive

Du medbringer fx en kande vand. Lad vandet "sive" stille gennem noget tøj el. lign, så det drypper og siver gennem tøjet og ned på gulvet. Udfør dette ganske tavst, idet eleverne har fået besked om, at de efterfølgende, uden forudgående samtale, skal vise det ordkort, der beskriver, hvad der sker med vandet.

- "Nu siver hele klassen ud på gangen. Der står I alle lidt, så siver I tilbage til jeres pladser. Vælg først en melodi, som I kan synge "vi siver" på. Syng hele tiden "Vi siver", mens I siver ud og ind."

Dagens fokusord

styrke

Bølgerne fra tsunamien ramte kysten med så stor styrke, så stor kraft, at mange landsbyer blev ødelagt.

Både naturen, dyr og mennesker kan have vældige kræfter og stor styrke.

En stærk mand kan have stor styrke i musklerne. En elefant kan slæbe tunge ting, for den har stor styrke. Vinden kan blæse med stor styrke, så huse og træer vælter.

Du kan også have mod og styrke, fx til at sige sandheden, selv om det kan være ubehageligt.

- To og to ved computer, Google Billeder: Find en person, et dyr, et vejrlig, hvor det er tydeligt, at nogen/noget har styrke. Byt pladser i klassen og fortæl den nye sidekammerat, hvorfor I har valgt netop dette billede. Brug ordet "styrke": "Vi fandt den her stærke hund, for vi kunne se på dens store hoved og kraftige fortænder, at den må have stor styrke."

adskillige

Bølgerne ramte kysten med så stor styrke, at adskillige landsbyer blev ødelagt. Adskillige betyder mange. Mange landsbyer blev ødelagt.

Her i klassen taler vi adskillige sprog, det vil sige, vi taler ikke kun dansk, vi taler også mange andre sprog, altså vi taler adskillige andre sprog.

- I grupper: "Nedskriv alle to ting, I har adskillige af, fx: "Jeg har adskillige computerspil." Nævn gruppen rundt de to ting, I har adskillige af. Var der nogen grupper, hvor I havde "adskillige af" den samme ting? Hvilke?"
- Forslag fra hele klassen: Find først synonymer, derefter antonymer for disse fokusord: ubarmhjertig, styrke, adskillige

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- I grupper på fire: Lær jeres kammerater at sige nogle ord på et andet sprog end dansk. Det skal være eksempler på noget ubarmhjertigt i naturen på et andet sted end i Danmark.

Der øves, til slut høres, hvad forskellige børn i grupperne har lært at sige på hvilke sprog.

4. lektion: Repetition

1. Teksten

”Fortæl hinanden to og to, hvad der skete, fordi der var jordskælv under Det Indiske Ocean. Den ene fortæller om Sri Lanka, den anden om Somalia. Forbered jer, inden I fremlægger for hinanden. Find hver især de steder i teksten, I skal genfortælle, linjerne, hvor der er fortalt om de to lande. Understreg dem og læs dem, inden I fortæller.”

Lad her gerne børn med samme sprog, et andet end dansk, arbejde sammen om genfortællingen af teksten. Eller lad børn med forskellige sprog læse sammen. De kan først fortælle på et af de mange sprog – derefter fortælle hinanden indholdet af det fortalte på dansk.

2. I grupper: Skriv ord ned på ubarmhjertige ting, der sker i naturen, ubarmhjertige naturfænomener, der kan forekomme rundt i verden. Skriv dem både på de mange sprog og på dansk. Hvor mange ord kan I få skrevet ned på xx minutter?

3. I grupper:

- a. Skriv **synonymer** for de ord i teksten nedenfor, der skrevet med ”fed” skrift, gerne mange ved siden af hinanden, gerne på flere sprog.

Det var en usædvanlig **stor**

havbølge, der skyllede ud over store dele af verden fra Det Indiske Ocean i 2004.

Mange lande og mennesker blev ramt **hårdt**

Det var meget **trist**

for de tusinder af mennesker, der mistede både hjem og familie.

Mange

mennesker får aldrig et godt liv igen efter ulykken.

De vil være **kede af det**

til de dør.

- b. Stadig i grupper: Skriv nu **antonymer** på samme måde, som I før skrev synonymer.

Mange strande er meget **grimme**

Der er nogle **hæslige**

palmetræer helt ned til vandet.

Havet er **snavset**

og blåt.

Folk, der går langs stranden, ser derfor som regel utroligt **sure ud**

Nu er de endelig kommet på den ferie, de har **hadet**

at skulle på.

Så derfor er det ikke mærkeligt, at der er en meget **dårlig**

stemning på den brede strandbred.

4. Cloze-test

Hele klassen i fællesskab. Fokusordene er fremme på smartboard'et. Ræk ordkortene op, både på de mange sprog og på dansk, efterhånden som de skal anvendes. Lad eleverne udtale ordene på forskellige sprog.

Jeg synes faktisk, at det er lidt

_____ ,
at vores matematiklærer forlanger, at vi skal
aflevere opgaver hver eneste uge.

Somme tider, når de skal afleveres og jeg ikke har
fået dem regnet, så

_____ ,
jeg stille ud på gangen.

Det mærkelige er, at der allerede står

_____ ,
fra klassen.

Jeg gad egentlig vide, om det kun er

_____ ,
her i klassen, at så mange ikke har

_____ ,
til at få de opgaver lavet.

Jeg synes faktisk, at de opgaver vejer så meget i
min skoletaske, at jeg ikke orker at

_____ ,
dem hen på skolen. Det plejer jeg at fortælle min
lærer, når jeg ikke har dem med. Hver gang ser
hun forbavset på mig og rynker panden.

Sprogligt fokus: Sprogtilegnelse

Ugens fokusord: tilfældig, vital, bytte, væsen, omklamre, undslippe

Ukendt kæmpejæger på havets bund

Dybt under havets overflade lever verdens største blæksprutte, som stadig er ganske ukendt for mennesker.

Der er ikke mange dyr på Jorden, som mennesket ikke kender til. Men den tiarmede kolosblæksprutte er ét af dem, og navnet er ikke **tilfældigt**.

Blæksprutten lever over en kilometer under havets overflade, og derfor har man indtil videre kun fundet en håndfuld eksemplarer af det gigantiske dyr. Videnskabsmænd over hele verden er derfor ikke helt sikre på, hvor stor kolosblæksprutten er i fuldvoksen størrelse, men de mener, at den i hvert fald kan blive 15 meter lang.

Dyr med forlygter

Kolossens øjne er så store som basketbolde, så den bedre kan se i det mørke havdyb. Det er de største øjne, der endnu er fundet på noget dyr, men selv med så store øjne er det vanskeligt at få øje på et **bytte** eller en fjende så dybt under vandet. Derfor har kolosblæksprutten også en slags forlygter, som den kan tænde i de **vitale** splitsekunder, før den slasker sine lange arme om et måltid.

Lygterne er nogle lysorganer, som gennem en kemisk reaktion afgiver lys fra de gevaldige øjne, når et **bytte** er lige foran blækspruttens to fangarme. Det giver tilstrækkeligt med lys til at bedømme, hvor de to arme skal kastes hen for at fange byttet.

To meter lang lækkerbisen

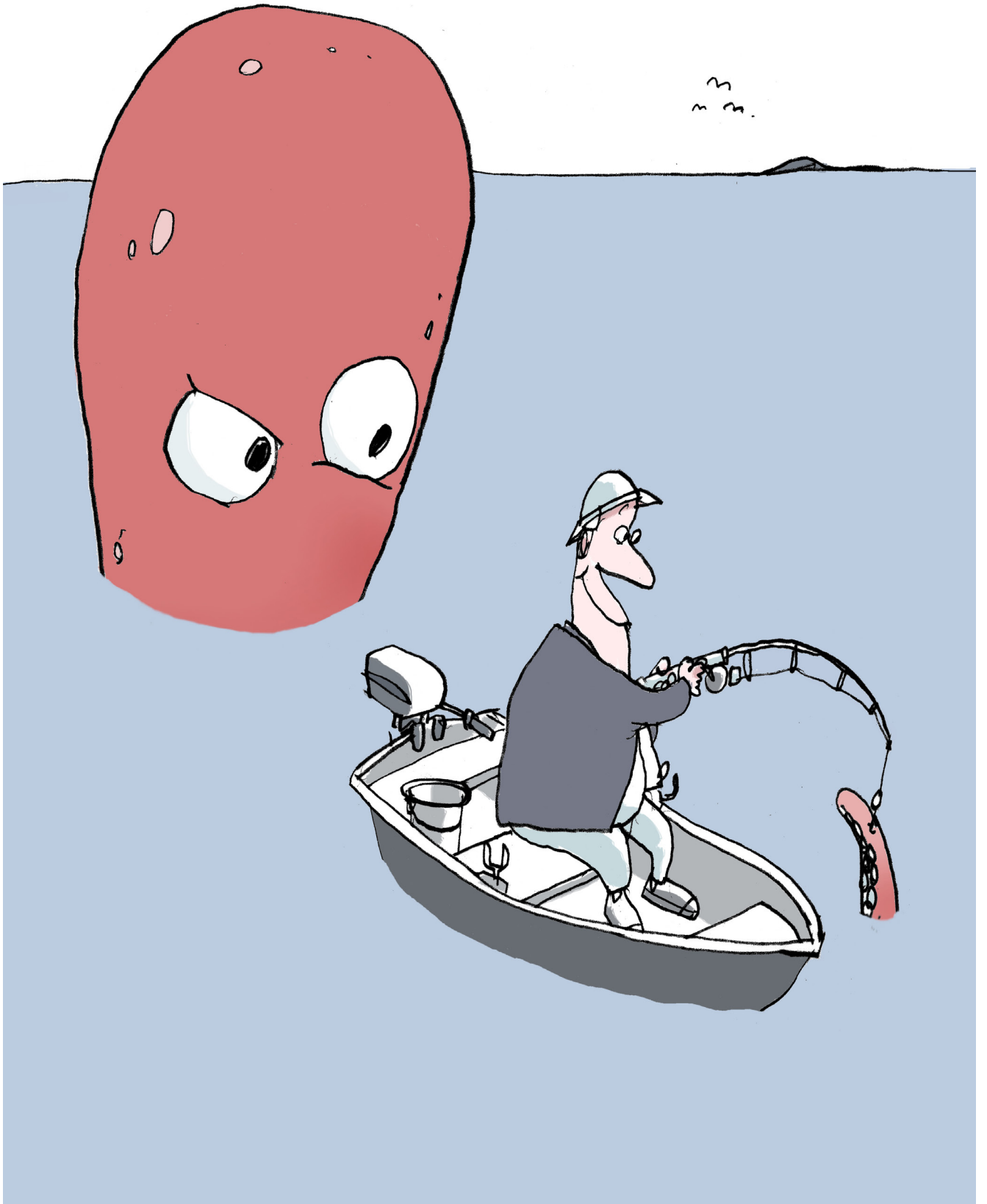
Det er som sagt ikke meget, man kender til dette enorme **væsen**, så det er endnu uvist, præcis hvordan den jager. Men fra de kolosblæksprutter, som videnskabsmænd har undersøgt, ved man, at den æder isfisk, der kan blive op til to meter lange og veje mere end 200 kg. Og på baggrund af andre blæksprutters jagtinstinkt har videnskabsmændene også en idé om, hvordan kolosblæksprutten fanger føde. Med hjælp fra nogle gigantiske finner kaster den sig fremad i vandet for at fange og holde isfisken med sine to meter lange fangarme.

Arme med roterende kroge

På fangarmene sidder nogle skarpe roterende kroge, som borer sig ind i fisken, så den ikke slipper væk. Et fantastisk våben. Herefter bliver den **omklamret** af kolosblækspruttens otte andre arme. De er plastret til med sugekopper, som gør det umuligt for den store isfisk at **undslippe**.

Så kan blæksprutten trække de ti arme og fisken tilbage og ind i sit næb, der først kværner kødet, inden det fortsætter ind i munden. Som om det ikke var nok, bliver fiskekødet flænset yderligere af en række tænder på kolosblækspruttens tunge.

Derefter kan blæksprutten begynde at sluge kødet. Først glider det gennem halsen, og så skal det en tur gennem det enorme dyrs hjerne, der er formet som en doughnut, inden det ryger ned i maven. Så er kolosblæksprutten mæt i flere dage, inden den igen skal have lys i sine basket-øjne.

1. lektion

Dagens fokusord: tilfældig, vital

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Efter oplæsningen genfortælles teksten af lærer og elever i fællesskab. Eleverne finder ord, der beskriver kolosblæksprutten. Skriv dem både på tavle og som elevnotater, fx gigantisk, 15 meter lang, gevaldige øjne.

- I grupper: Eleverne laver med udgangspunkt i de nedskrevne ord en tegning i fællesskab, der viser deres opfattelse af kolosblækspruttens udseende. Tegningen passerer rundt i gruppen, hver elev tegner elementer, der passer med tekstens beskrivelse, fx "gevaldige øjne". I fællesskab skriver eleverne en kort tekst om dyret under "portrættet". Tegningerne hænges på sprogvæggen.

Dagens fokusord

tilfældig

Den kæmpestore blæksprutte har ikke fået sit navn tilfældigt. Det vil sige, at den hedder kolosblæksprutte, fordi den er så stor. De mennesker, der har givet den navnet, har tænkt sig om, inden de besluttede sig for netop det navn, et navn, der viser, at den er kæmpestor. Så navnet er ikke tilfældigt.

Hvis noget sker tilfældigt, er der ingen, der har haft en plan om, at det skulle ske. Der er intet system bag det, der sker. Man kan tilfældigt blive forkølet. Man kom tilfældigt forbi et menneske, der smittede en.

- I grupper: "Bliv enige om nogle ting, der kan ske helt tilfældigt. Fx at I får jeres yndlingsret til en vens fødselsdag, I træffer en af jeres venner i Tivoli? Nævn i grupperne nogle tilfældige ting, I har set eller oplevet. Skriv i alle grupper tre tilfældige ting ned, nogle, som gruppemedlemmerne har oplevet. Bliv enige om, hvilke tilfældige ting I vil vælge."

Hør eksempler på tilfældige oplevelser/iagttagelser klassen rundt. Husk at anvende fokusordet!

vital

Sekunderne før kolosblæksprutten fanger sit bytte, er vitale. Det betyder rigtig meget, at den gør det helt rigtige, hvis den vil have mad. De sekunder er derfor totalt vigtige og helt vitale.

Du kan også træffe en vital beslutning. Det kan du fx gøre, når du bestemmer, hvilket job du vil have, når du bliver voksen. Det valg betyder meget, det er vitalt for din fremtid.

- Klassen i fællesskab: Eksempler på vitale begivenheder for mennesker generelt? Flere søskende, nyt job, skifte skole?

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Google Oversæt: Slå ordet kolosblæksprutte op på klassens sprog – og måske på nogle flere sprog: bosnisk, engelsk, hollandsk, islandsk, polsk, kroatisk, swahili. Tag nogle eksempler, klassen i fællesskab.

Er der ligheder mellem ordene? Se her både på ordet "kolos" og på ordet "blæksprutte".

Forklaring på, at ordet "kolos" er det mest genkendelige på flere sprog? Tal her om sprogstammer og vend evt. tilbage til Sprogstammetræet. Græsk!

2. lektion

Dagens fokusord: bytte, væsen

Teksten

Læs halvdelen af teksten op for klassen. Eleverne læser resten enkeltvis. Genfortælling i fællesskab af teksten efterfølgende. Hovedpointerne trækkes op.

- I grupper: Hvad ved man om kolosblæksprutten? Lav to rubrikker: "Det ved videnskabsmænd om kolosblæksprutten" – "Det ved videnskabsmænd ikke om kolosblæksprutten".

Hør resultaterne, de vigtigste noteres på tavlen. Konkluder i fællesskab, hvad der er sikker viden om dyret.

- Vis billede af kolosblæksprutten på smartboard'et: <http://mma-production.dk/portfolio/skoletjenesten/kolosblaeksprutte.php>
- I grupper (de samme medlemmer, som i sidste lektion tegnede kæmpeblæksprutten i fællesskab): "Hent jeres tegning fra sprogvejgen. Har I tegnet en blæksprutte, der ligner "den rigtige"? Gør op, hvad I har været gode til at tegne, hvad er ikke gået så godt? Hvilken af blæksprutterne ville I helst møde på en svømmetur? Kolosblæksprutten eller jeres egen? Skriv ned, hvorfor I hellere vil møde den ene end den anden."

Hør eksempler klassen rundt.

Repetition af fokusord

tilfældig

Tilfældig betyder, at noget sker, uden der egentlig er lagt en plan om, at begivenheden/tingen skal finde sted.

- Hvis I mener, at det, jeg nævner, sker tilfældigt, klasker I hinanden i hænderne og råber "tilfældigt". Hvis I mener, der ligger en plan bag det, jeg nævner, sætter I jer på bordene og siger

med rynkede pander til hinanden to og to "ikke tilfældigt":

- En tyv bryder ind i et hus, han ved, ejeren har mange penge liggende.
- Du ser et tog køre forbi på jernbanen.
- Du laver en dejlig middag, fordi det er din søsters fødselsdag.
- Du går til frisør, fordi dit hår er blevet alt for langt.
- Du henter en sandwich i køleskabet, fordi du er så sulten.
- Du ser en sky på himmelen, da du et øjeblik kigger op.
- Du kigger ud ad vinduet for at vide, om det er godt vejr. Du ser en mand drøne forbi på cykel.
- Kaptajnen siger over højttaleren, at alle skal gå i redningsbådene, fordi skibet er ved at synke.
- Du og din ven får pludselig øje på hinanden foran supermarkedet.
- Dine forældre giver dig flere lommepenge, fordi du er så god til at hjælpe dem.

vital

- "Skriv alle et spørgsmål ned på et ordkort, et spørgsmål, der skal kunne besvares med "vitalt" eller "ikke vitalt". Fx: "Er det vitalt, at et blad falder ned fra et vissent træ?" Er det vitalt for dig, hvis dit hjem brænder?"
- "Gå alle rundt i klassen og vis skiftende klassekammerater dit spørgsmål. Svaret skal lyde: "vitalt/ikke vitalt."

Dagens fokusord

bytte

Kolosblæksprutten er nødt til at fange store fisk og andre havdyr, hvis den vil have mad. De fisk og andre havdyr, den fanger, er dens bytte, det, den spiser og overlever ved at fange.

Mange dyr, der lever i naturen, fanger andre dyr. De spiser dem, det er deres mulighed for at få mad. De er nødt til at fange et bytte, når de er sultne.

- I grupper: "Diskuter, hvilket bytte disse dyr gerne vil fange. Skriv sætninger ned, vælg, hvem der skriver. Brug ordet "bytte" i alle sætninger. Vælg en anden, der skal besvare spørgsmål, når vi alle har lavet øvelsen."
- Vis dyrenavne på smartboard: "Hvilke andre dyr vil disse dyr gerne fange som bytte? I må gerne skrive flere forslag ned, hvis I kender flere forskellige dyr, som det dyr, der går på jagt, kan lide som bytte."
 - Kat
 - Løve
 - Krokodille
 - Haj
 - Tiger
 - Ræv
 - Ulv
 - Kvælerslange

Hør eksempler klassen rundt.

væsen

Kolosblæksprutten er et kæmpevæsen. Det betyder, den er et stort dyr. En mus er et lille væsen, det er en baby også. Både en baby og en mus er små, så de er små væsener. Et væsen kan være både et menneske og et dyr.

Man kan også tale om et menneskes væsen. Et menneske kan have et venligt eller et uvenligt væsen. Det er rarest at træffe mennesker med et venligt væsen. De behandler andre mennesker godt.

- I grupper: "Find i fællesskab fire dyr, fire levende væsener, I gerne ville eje og have til at bo i jeres hjem. Hvilken gruppe bliver først enig? Den gruppe, der er blevet enig som den første, løber op til tavlen og råber: "Vi vil gerne eje disse fire væsener." Derefter nævner I navnene på de fire dyr. Alle i klassen, der er enige med dem, når de har hørt navnene på dyrene, rejser sig op. Så

råber alle de enige: "Vi vil også gerne eje disse fire væsener." Jeg giver tegn, når alle de enige skal råbe og imens svinge ordkortene med ordet "væsen".

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Tal med klassen om, hvordan små børn lærer sprog. Hvordan starter de? Med lange sætninger eller? Konkrete eksempler på lyde, pludren fra små søskende.
- Tal derefter om, hvad der viser, at små børn gradvist bliver bedre til sprog. Hvordan bliver små børn bedre til sprog? (Tal her om interaktionens betydning – uden teori!)
- I fællesskab i grupper med børn med forskellige sprog: "I timerne i Almen Sprogforståelse har I lært sprog af hinanden. Hvilke ting har I syntes var vanskelige at lære på de forskellige sprog i klassen? Hvilke ting synes I kan være vanskelige at lære på dansk? På engelsk?"
- Skriv ned, hvad I synes er nemt, og hvad I synes, det er svært at lære på de forskellige sprog. I skal overveje både det talte og det skrevne sprog. Skriv navnene på alle de sprog, I har lært ord på – og derefter, hvad I tænker om at lære at bruge dem?"

Indsaml udtalelserne, som du kan bruge i de to følgende lektioner, så konkrete formodninger kan be-/afkræftes og diskuteres "teoretisk".

3. lektion

Dagens fokusord: omklamre, undslippe

Teksten

- I grupper: "Find de sætninger, I synes er de vigtigste i teksten, når man skal forstå, hvor farlig kolosblæksprutten er. Skriv dem ned."
- "Beskriv derefter en krokodille. Hvor stor er den, hvad fanger den? (Find oplysninger på Google, hvis der ikke er paratviden, eller også beretter du kort om krokodillen). Skriv informationer ned."
- "Sammenlign jeres notater om de to dyr. Hvilket af dem mener I er farligst?"
- Dyr æder dyr – og undertiden mennesker – er det forkert gjort af dem? Diskussion af naturens vilkår. "Kan de gøre for det?"

Repetition af fokusord

bytte

- "Jeg nævner nu nogle dyr. Nogle æder kun planter og grønt. Andre er anderledes og æder dyr – og måske også mennesker – for at få mad. Når jeg nævner dyr, der æder dyr og måske også mennesker, viser I tænder og siger: "Bytte". Hvis dyrene kun spiser planter, trækker I på skuldrene og ser på hinanden, mens I ruller med øjnene."
 - Æsel
 - Kamel
 - Flodhest
 - Isbjørn
 - Hund
 - Ko
 - Ged
 - Spækhugger
 - Zebra
 - Ulv

væsen

Kolosblæksprutten er et kæmpe væsen. Det betyder, den er et stort levende dyr. Et menneske er også et væsen. En baby er et lille væsen, et menneske på over to meter er et stort menneske, et stort væsen.

- Søg på Google "Verdens højeste mand". Hvem finder først ud af, hvor høj verdens højeste menneske, verdens højeste menneskevæsen, er?"

Dagens fokusord

omklamre

Kolosblæksprutten omklamrer sit bytte. Det betyder, at den slår sine lange arme omkring byttet, så det ikke kan komme bort. Byttet bliver ædt, fordi det er omklamret af blækspruttearmene. Man kan altså omklamre nogen med sine arme. Men man kan også omklamre andre på en anden måde: Man synes, at andre skal mene det samme, som man selv gør. Nogle kan også mene, at de har ret til at få alt at vide om, hvad en bestemt kammerat gør. Så omklamres kammeraten.

- I grupper (eksempel vises på smartboard): "Hvad mener I? Omklamrer de her mennesker eller dyr hinanden? Skriv "omklamrer"/"omklamrer ikke" efter sætningerne, brug tallene til at angive jeres svar."
 1. En krokodille slår tænderne i en ged, der står nær floden, hvor krokodillen svømmer, og haler den med sig og æder den.
 2. Din ven kræver, at du altid er enig i, hvad hun/han siger, ellers er I ikke længere venner.
 3. Posten afleverer et brev.
 4. Dine forældre kræver, at du altid rydder op.
 5. En fugl synger en forårmorgen.
 6. Din dansklærer mener, du skal aflevere de opgaver, I har aftalt.
 7. Din sidekammerat undersøger hver dag din taske og spørger dig om, hvad du har lavet, siden I sidst så hinanden. Fx hvornår du gik i seng, og hvornår du stod op.

Hør elevernes svar, og diskuter, hvor ”omklamre”/ ”ikke omklamre” giver mening? Er det at omklamre, hvis en lærer kræver, at bestemte opgaver skal afleveres?

undslippe

Når kolosblæksprutten vil fange et dyr og æde det, er det svært for dens bytte at komme væk, det er svært at undslippe. Kolosblæksprutten er hurtig og farlig. Så når den er på jagt, er der ikke mange, der undslipper og overlever.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

Brug elevernes notater fra sidste lektion. Fremdrag skildrede vanskeligheder, der giver mening for den konkrete klasse.

- Vis nogle af de meningsfyldte citater på smartboard’et, og diskuter dem med hele klassen.
- Tag dansk op som sidste punkt. Fremhæv, at dansk ER et svært sprog at lære.
- Omtal ordstilling, den ubrudte lydstreng, de mange mulige udtaler af de få vokaler.
- Giv eksempler på ordstillingens betydning: Hunden bider drengen, drengen bider hunden.
- Sig nogle sætninger og gør opmærksom på, at ”du ikke holder pause mellem ordene”. Derfor kan de være vanskelige at opfange.
- Eksempler på de svære danske vokaler i forskellige ord: lidt (to mulige udtaler), let (udtale af ”e”), lyst (to mulige udtaler), sikker (udtale af ”i”).

Her er ikke indtænkt en teoretisk gennemgang, kun en forevisning af, at ”dansk faktisk er svært” til støtte for de elever, der kæmper med dansk-tilegnelsen.

4. lektion: Repetition

1. Teksten

Tal på klassebasis om, hvorfor der er dyr, både i havet og på land, som måske ikke er opdagede endnu. Hvorfor kender ”man” ikke alle levende væsener? Bud fra eleverne.

2. Sprogtilegnelse

- a. I grupper: ”Hvordan tror I, man kan lære et nyt sprog? Hvad skal man gøre for at blive dygtig til at tale det?”

Diskuter disse muligheder:

- Man skal lære en masse sætninger udenad, så er man altid parat til at sige noget.
 - Man skal lære ord og tale med andre mennesker og bruge sproget meget. Imens skal man holde øje med, om de mennesker, man taler med, forstår det, man siger. Ellers forsøger man at sige det på en anden måde. Man skal lytte efter, hvordan mennesker, der er dygtige til sproget, udtrykker sig.
- b. Hvad mener I vil give det bedste resultat af de to muligheder? Noter, hvad de forskellige mener om sagen.”

Hør gruppernes udsagn og diskutér synspunkterne på klassebasis.

Lad eleverne overveje, hvad er der i vejen med at ”lære udenad”, hvis dette ikke er blevet problematiseret.

Forsøg ved hjælp af klassens udsagn at nå frem til en art ”sprog-læres-i-brug”-konklusion. Inddrag konkrete elevers erfaringer.

3. Fokusordene på smartboard: Hør dem på de mange sprog, hør ligeledes sætninger med dem på sprogene.

4. Cloze-test

I grupper med fokusord på dansk og de mange sprog:

Det var faktisk af stor betydning for hele klassen, at vi vandt årets musikkonkurrence på skolen. Jeg vil faktisk sige, at det var helt

_____ ,
for os, for det styrkede det sociale sammenhold enormt.

Nu er vi altså også mange i klassen, der både spiller og synger rigtig godt. Så det er altså ikke

_____ ,
at det netop blev vores klasse, der vandt.

Den eneste, der ikke ville deltage, var Nicolai. Han er simpelt hen så doven, selv om han er meget dygtig. Han gad ikke øve, for han forsøger

at _____
enhver opgave.

Jeg synes egentlig, Nicolai har et underligt

_____ .
At være så dygtig, men ikke ville bruge sin dygtighed til noget som helst.

Han gider heller ikke have kammerater med hjem. Selv om mange gerne vil, for der er mange, der beundrer ham. "Næh tak," siger han. "I er bare for meget. I skal ikke

mig."

I timerne ligger han som regel hen over bordet og sover, indtil læreren vækker ham. "Du er da vist

et _____
for kedsomhed," sagde vores engelsklærer forleden og vækkede ham. Han snorkede højt.

5.

Far verden, far vel

Sprogligt fokus: Repetition af gennemgåede emner: Sprogstammer, substantiver, verber, ordsprog/talemåder, nogle tidligere anvendte fokusord

Ugens fokusord: befolkning, reaktion, spændt, forene, lettelse, konstatere

Mennesket lander på Månen!

Som det første menneske satte den amerikanske astronaut Neil Armstrong i går sine fødder på Månen, mens der begejstret blev set med fra Jorden.

Det var et særligt øjeblik, da Neil Armstrong i går den 20. juli 1969 åbnede lugen i rumskibet Apollo 11 og stillede sig på Månens overflade. Det var et af de øjeblikke, som hele Jordens **befolkning** stadig vil huske om mange, mange år.

Med hjælp fra et specialbygget kamera på siden af rumskibet kunne tv-stationer over hele verden transmittere landingen fra månen. Og så kunne alverdens seere på direkte tv-billeder høre Neil Armstrongs første reaktion på denne banebrydende begivenhed.

”Et lille skridt for et menneske. Et stort spring for menneskeheden,” lød det skrattende og knasende på Jorden fra munden under hans store runde glashjelm.

Dans og glæde over hele verden

Mange millioner børn og voksne fra hele verden fulgte **spændte** med i tv-billederne fra Månen. Enten sammen med naboer og venner foran fjernsynet i stuen eller sammen med tusindvis af medborgere på torve og pladser i større byer rundt omkring i verden.

Månelandingen har uden tvivl været med til at **forene** befolkninger fra hele verden. I øst og vest, nord og syd jublede og dansede folk i ren ekstase, da Neil Armstrong åbnede lugen i rumskibet, klatrede ned ad stigen og begyndte at gå rundt på Månen.

Ørnen er landet

Kort før de glade mennesker rundt omkring på Jorden begyndte at hoppe og danse, sad en gruppe mennesker og bed negle i den amerikanske by Houston. Rumskibet blev nemlig fulgt nøje herfra af folk fra den amerikanske rumfartsorganisation NASA. Og da Neil Armstrong og de to andre besætningsmedlemmer endelig fik landet rumskibet, havde det kun brændstof til yderligere 30 sekunders flyvning. Der var derfor stor **lettelse** i NASA's kontrolrum i Houston, da rumskibet endelig stod stille på Månen. ”Houston. Ørnen er landet,” **konstaterede** Neil Armstrong.

Tilbage til Jorden

Allerede i dag begynder besætningen sin rejse tilbage mod Jorden, og hvis alt går efter planen, lander den om tre dage. Og så vil tre besætningsmedlemmer kunne fortælle hele verden, at de som de første mennesker har gået på Månen og er vendt sikkert tilbage på Jordens overflade.

1. lektion

Dagens fokusord: befolkning, reaktion

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- Tal med børnene om spændingen ved, at mennesket for første gang er på et andet himmellegeme. Hvilke farer lurede på Armstrong? Overraskende hændelser på turen?
- I grupper: Børnenes viden om verdensrummet. De nedskriver i fælleskab definition af/forklaring på, hvad begrebet "det uendelige rum" dækker. De vælger skribent, og hvem der skal forelægge overvejelserne.
- Kom ind på tidligere tiders opfattelser af Jorden i relation til andre kloder og planeter: "Jorden er flad" – diskuter, hvorfor denne opfattelse har været nærliggende.

Fokusord

befolkning

En befolkning er de mennesker, der bor et bestemt sted, fx i en verdensdel, et land, en by eller i en bestemt del af byen, fx befolkningen i Asien, befolkningen i Rusland, befolkningen i Los Angeles, befolkningen i Brønshøj. I Månelandingen taler man om hele verdens befolkning, altså alle mennesker på hele jorden.

- To og to ved computer: "Giv hinanden som opgave at finde ud af, hvor stor befolkningen er i et land, du vælger." Hør derefter eksempler på befolkningsstørrelser klassen rundt.

reaktion

En reaktion er en måde at handle på, at opføre sig på, når man får noget at vide eller ser det. Hvis nogen, man holder af, pludselig dør, bliver man meget ked af det. Græder – det er en voldsom reaktion.

Over hele jorden var der reaktioner på månelandingen, folk dansede og hoppede af glæde som reaktion, fordi de syntes, der var sket noget helt fantastisk.

- Skriv hver især en sætning på to ordkort, en ting, der ville give en reaktion – og en ting, der ikke ville. Alle i klassen går rundt og viser hinanden kortene, de har skrevet. Fx: "En løve løber ind i klasseværelset" eller: "Din sidekammerat tager sin jakke på."

Klassekammeraten læser det viste udsagn og siger "reaktion" eller "ingen reaktion".

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

- Hvad hedder "måne" på klassens aktuelle sprog? Skriv alle de mulige former på tavlen, gerne med elevmedvirken ved skrivningen.

Ligheder mellem sprogene – eller forskellige sprogstammer?

- Google Oversæt, eleverne to og to: Slå "måne" op på latin, engelsk, fransk, hollandsk, italiensk, norsk, portugisisk, rumænsk og svensk.
- Skriv ordet for "måne" i to ordrubrikker. Sæt de ord, der ligner hinanden, i samme rubrik. Sammenlign sprogene.
- Tal om latin som oprindelse til mange ord. Se på det latinske "luna" – ordet går tydeligt igen i rubrikken med sprog afledt af latin – på hvilke sprog er der de største ligheder?
- Vend tilbage til sprogstammetræet og repeter, hvilke sprogstammer der er i det aktuelle klasseværelse.
- Eleverne siger, som tidligere, enten: "Jeg tilhører den germanske sprogstamme" – eller "Jeg taler tysk" – klassen rundt på de mange sprog.

2. lektion

Dagens fokusord: spændt, forene

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

- "Armstrong siger: "Et lille skridt for et menneske. Et stort spring for menneskeheden." Nu taler vi først om i hele klassen, hvad det betyder."
- To og to: "Forsøg at sige Armstrongs ord til hinanden med dagligdagsord. Skriv derefter begge en forklaring ned."
- Hør forskellige udlægninger af citatet klassen rundt. Afrund emnet og betydningen i fælleskab i klassen.

Repetition af fokusord

befolkning

- Søg på nettet to og to: Hvor stor er befolkningen i Italien? Japan?
- De to, der først har fundet tallene, løber op til tavlen og siger tallene. Start med at sige: "Befolkningen i Italien er på ..."
- Skriv tre sætninger, der alle starter med: "Befolkningen i (fx Danmark) kaldes (danskere.)" Skriv denne sætning for Kina, Norge og Frankrig.
- Tal om, hvorfor det hedder "nordmænd" – også om kvinder fra Norge. Hvorfor hedder de ikke "norrdamer"? (Ordet "mand" var den eneste repræsentant for "et menneske").

reaktion

Somme tider er man helt ligeglad med det, der sker. Man har ingen reaktion. Jeg nævner nu nogle ting, der sker. Giv et højt hop og skrig "reaktion", og hold ordkortet i vejret, hvis du ville reagere på det, der sker. Smid dig på gulvet og snork højt, hvis du synes, at det, der sker, er ligegyldigt.

- Et blad falder af et træ.
- Der er nogen, der vil stjæle din mobil.
- Din mor drikker et glas vand.
- Du bliver bidt af en vred hund.
- Du vinder 10 millioner i lotto.
- Din far tænder for tv.
- En fra klassen lægger en bog på bordet.
- Din lærer går altid på hænder, når hun underviser jer.
- Din engelsklærer vil ikke sige noget på engelsk i engelsktimerne, hun vil kun tale kinesisk.
- En dame i bussen giver et lille host.

Dagens fokusord

spændt

Når man er spændt på noget, ved man ikke rigtig, hvad der vil ske. Man kan fx være spændt på, om det bliver godt vejr, når man skal på ferie. Man ved ikke, om solen vil skinne, eller om det vil blive regnvejr.

Overalt i verden var man spændt på, om Armstrong ville lande på Månen. Ingen vidste, om det vil lykkes.

- Vis billeder på smartboard'et af månevandringen. Diskussion to og to: Hvorfor er det vanskeligt at være på månen? Hvad vil man være spændt på? Skriv tre udsagn ned: "Vi ville være spændte på, om ..."

Hør eksempler klassen rundt.

- Hvad med Mrs. Armstrong? Hun var også spændt. Skriv i grupper tre sætninger, der forklarer, hvorfor Mrs. Armstrong var spændt. Hør udsagn klassen rundt.

forene

Da Neil Armstrong var landet på Månen, blev alle glade og henrykte. Alle var simpelt hen så glade over det, der var sket. Lige meget hvor i verden de boede. Det var bare fantastisk. Landingen kunne forene hele verden i glæde. Alle stod sammen. Folk glemte at være uvenner og jublede sammen.

- "Hvorfor tror I, at Månelandingen kunne forene folk i hele verden?" Klasediskussion.
- Der er mange lande, der er med i "De Forenede Nationer". Spørg i klassen, om nogen kan regne ud/ved, hvad dette udtryk betyder. Tal om, hvorfor det kan have værdi at have "forenede" lande? Hvad opnår man ved at forene landene?
- Søg på nettet to og to. Skriv navnene på tre lande, der er medlemmer af "Forenede Nationer". Lad eleverne nævne medlemslande. "England er medlem af Forenede Nationer" etc.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

Repetition af bestemt og ubestemt form af substantiver med udgangspunkt i engelsk, dansk, vestjysk

1. Tag udgangspunkt i engelsk og dansk:
"The boy lives in Denmark" – "Drengen bor i Danmark."
 - a. Tal om, hvorledes man sætter substantivet i bestemt form på de to sprog.
 - b. Sammenlign dialekten vestjysk med engelsk og dansk.
Vestjysk: Æ dreng bor i Danmark =
Drengen bor i Danmark.

Hvorledes sætter man et substantiv i bestemt form på vestjysk?

- c. Eksempler på de mange sprog fra klassen på bestemt og ubestemt form af substantiver. Lad gerne elever, der behersker et skriftsprog på et af de mange sprog, forevise på tavlen.

Repetition af personbøjning af verber på forskellige sprog

2. På smartboard:

- a. Vis børnene bøjning af et verbum på latin "amare": "at holde af, at elske"

Ental – 1.-3. person
amo
amas
amat

Flertal – 1.-3. person
amamus
amatis
amant

- b. Sammenlign med dansk og engelsk. Forskelle? Tal om bøjningsendelser og personligt pronomener – fravær på latin.

3. Bøjning af verber på de mange sprog – hør eksempler. Forskelle sprogene imellem?

NB: I næste lektion skal talemåder/ordsprog/floskler repeteres. Bed børnene læse teksten om "Verdens kedeligste mand" hjemme, idet ordsprog m.m. derfra skal anvendes.

3. lektion

Dagens fokusord: *lettelse, konstatere*

REPETITION AF ORDSPROG/TALEMÅDER/ FLOSKLER

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DANSK

Teksten

Der har været uenighed om, hvad Armstrong sagde, da han landede på månen, for, som der står i teksten, så larmede og skrattede det, når han talte med folk på jorden. Ingen var helt sikker på, hvad han sagde ord for ord.

Armstrong fastholdt selv senere efter månerejsen, at han sagde: "That's one small step for a man. One giant leap for mankind."

Andre siger, at han kun sagde: "That's one small step for man. One giant leap for mankind."

Dette har der været ført lange diskussioner om i USA.

- Oversæt udtrykket i fællesskab. Diskuter i klassen, hvilken forskel der er i betydningen af de to udsagn. Er det ene en bedre beskrivelse af den store begivenhed end det andet? Kan nogen begrunde, hvis det ene udtryk foretrækkes af vedkommende frem for det andet?

Repetition af fokusord

spændt

- To og to: "Fortæl din sidekammerat, hvad du er spændt på, når du skal til en fest, fx en fødselsdag, et bryllup, en skolefest.
- Skriv derefter ned, hvad du er spændt på: "Jeg er spændt på, hvad jeg får i fødselsdagsgave. Jeg er også spændt på, hvilke kager ..."

Hør udsagn klassen rundt.

- "Hvad har du været mest spændt på her på skolen? Tænk to minutter over sagen, derefter fortæller I hinanden i grupper kort, hvad I har været mest spændte på i hele jeres skoletid."

forene

- "Tror du, at Neil Armstrong havde nogen ting, det kunne være svært at forene, ting, han egentlig gerne (også) ville gøre? Men at han havde ikke megen tid, fordi han skulle træne så meget for at flyve til Månen? "Eleverne skal overveje sagen i et minut, så stilles forslag.
- Tal med klassen om, hvad udtrykket: "Det kan være svært at forene arbejde og fritid," betyder.
- Diskuter emnet i grupper og skriv ned. Hver gruppe giver to eksempler.

Dagens fokusord (øvelse med begge fokusord følger efter de to ordforklaringer)

lettelse

Folkene i Houston, der havde sendt Armstrong til Månen, følte stor lettelse, da han landede. Det var en lettelse, at turen gik godt. Nu var de ikke bekymrede – og det var en lettelse.

Det er en lettelse, hvis noget går meget bedre, end man ventede. Fx er det en lettelse, hvis man har mavepine, og den hurtigt holder op.

konstatere

Da "Ørnen" med Neil Armstrong og to andre om bord landede på Månen, vidste Neil, han var ankommet sikkert. Det kunne han se og konstatere.

Når man konstaterer noget, forstår man eller ser, at sådan er det. Fx kan man konstatere, at det regner, når man ser regndråberne på vinduet.

- "Jeg læser nu en lille tekst, hav ordkortene med "lettelse" og "konstatere" parat. I springer op på stolene og råber "lettelse", når det ord passer i teksten. Når "konstatere" er det rigtige ord, slår I sidemanden på skulderen og siger "konstatere".":

”Ørnen landede på Månen. Det kunne Neil Armstrong tydeligt

_____ .
Da han var landet der, blev hans kone meget glad og følte stor

_____ .
Hun var dog nervøs, det kunne hun

_____ ,
og det var, fordi han skulle tilbage til Jorden. Da han var kommet det, følte mange mennesker i verden

_____ ,
for nu kunne de

_____ ,
at han overlevede den farlige tur.

Om Neil Armstrong selv følte

_____ ,
det var der ingen, der helt kunne

_____ .
Han var nemlig så modig.

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG

REPETITION AF ORDSPROG/TALEMÅDER/ FLOSKLER PÅ DE MANGE SPROG

Husk ordsprog/talemåder/floskler fra lektionen om ”Verdens kedeligste mand”? Se i den pågældende tekst. Er der ordsprog der, som kunne bruges til at kommentere Armstrong/Armstrongs rejse?

Eller husk andre ordsprog/talemåder/floskler, der kunne være relevante? Sig gerne ordsprog/talemåder/floskler på de mange sprog i tilknytning til Månerejsen.

• Flosker, høflighedsfraser, der kunne siges til Armstrong både før og efter rejsen?

• Nævn fx afskedshilsner/velkomsthilsner på de mange sprog.

Eleverne skal i grupper skrive/tale sammen om små sketcher, som de opfører i den sidste lektion. Emnet er ”Først spændte, så lettelse”.

Eleverne spiller mennesker, der står foran storskærme (usynlige måske!) rundt om i verden (på skolen, i klasseværelset?) og råber, hopper og danser, da Ørnen lander.

Inddel eleverne i sproglige grupper, så der er flest mulige ”storskærme”. De optrædende opfordres til at bruge ordene ”spændt” og ”lettelse” på de mange sprog.

Hvilket land/hvilken by vælger grupperne at opholde sig i?

NB: I næste lektion repeteres nogle af undervisningsforløbenes fokusord (10 i alt). Bed eleverne kigge deres ordkort igennem hjemme, husker de, hvad nogen af ordene betød? Meget gerne mange af ordene på flere sprog.

Ordene er følgende, artiklerne er nævnt i deres rækkefølge i undervisningsmaterialet:

- Officiel, gradvis
(Da dansk var vikingsprog og fransk latin)
- Social, kommunikere
(Papegøjer efteraber, når de snakker)
- Sammenhold, ligelig
(Unge skopudsere med elefanthuer)
- Udmarvende, overlegenhed
(Løbere lider under 2.500 år gammel heltegerning)
- Inficere, banebrydende
(Rød kan kurere sygdomme)

4. lektion: Repetition af udvalgte fokusord fra tidligere lektioner

OPGAVER/AKTIVITETER PÅ DE MANGE SPROG OG DANSK

1. Eleverne øver i grupperne fra i går sketchen foran "storskærmene".
2. Optræden af grupperne efter tur på de mange sprog og dansk. (Optag gerne!)
3. **Cloze-test med ugens fokusord, der vises på smartboard'et.**
Eleverne sidder i grupper. Der forhandles om, hvilke ord der skal indsættes. Hvert ord anføres på så mange sprog som muligt.

Hele verdens

_____ var interesseret i, hvordan turen til Månen forløb. Mange fulgte rejsen på tv overalt i hele verden.

Aldrig havde Mrs. Armstrong været så

_____ i hele sit liv. Ville det gå godt for hendes mand?

Hun var meget stolt af hans

_____ ved landingen, han klarede vanskelighederne uden at blive nervøs.

Alle mennesker i hele verden kunne

_____ , at Neil Armstrong var et modigt menneske.

Der var stor

_____ i Houston og overalt i verden, da Neil Armstrong vendte sikkert tilbage til Jorden.

Neil Armstrong var i stand til at

_____ mange gode egenskaber, fx mod og dygtighed.

4. Her følger udvalgte fokusord fra tidligere lektioner. Forsøg først, om nogle af eleverne kan give et eksempel med sætninger, hvori ordene indgår. Giv ellers selv eksempler. Eleverne må meget gerne sige de nævnte ord på flere sprog. Ordene er nævnt sidst i 3. lektion i den rækkefølge, de forekommer i materialet:

Officiel, gradvis, social, kommunikere, sammenhold, ligelig, udmarvende, overlegenhed, inficere, banebrydende.

5. Cloze-test i fælleskab i klassen

Jeg elsker altså alle fester. Sådan en festlig og sjov

_____ begivenhed, hvor alle mine venner møder op, det er lige mig.

Derimod bryder jeg mig ikke om, hvis jeg skal til noget med de voksne, hvor der kommer en masse berømte mennesker, ministre og den slags i fint tøj. Sådan en

_____ begivenhed vil jeg gerne være fri for. Men nu skal jeg snart på skitur med klassen, herligt.

Men jeg tror aldrig, jeg har prøvet sådan en hård tur tidligere. Vi løb på ski fra morgen til aften – og dansede hele natten. Det var helt og totalt

_____ .

Mens vi var på skisportsstedet, sneede det først lidt. Så begyndte det at blæse. Så faldt sneen tættere, det blæste mere op, vejret blev

_____ værre og værre.

Men selv om vejret var forfærdeligt, og jeg var lidt nervøs, så var det godt, at hele klassen og mine lærere var der. For vi har sådan et godt

Det eneste, jeg egentlig var rigtig bange for, var at blive smittet af Peter. Han havde sådan en frygtelig halsbetændelse. Tænk, at sådan nogle farlige bakterier lige skulle

hans hals på denne tur.

Peter var så syg og dårlig. Hans stemme var totalt hæs. Han kunne næsten ikke få et ord frem. Han kunne faktisk ikke rigtig

med omverdenen.

Men han kunne da heldigvis få penicillin, så han blev rask, inden vi nåede hjem. Det er godt, at man kan få penicillin nu om dage. Det er en

opdagelse.

Jeg har læst en artikel om, hvordan penicillin blev opdaget. Folk, der tidligere ville dø, overlever nu. Den medicin har gang på gang bevist sin

Engang kunne ikke alle mennesker få penicillin, selv da medicinen var opdaget. Sådan var det for ca. 70 år siden. God medicin var dengang ikke

fordelt.

Ordliste fordelt på uger

Klods-Hans bliver Danmarks næste konge (Sprogligt fokus: Almen sprogforståelse)	20
Præstation	
Hamle op med	
Betaget	
Evne	
Ærgre sig	
Da dansk var vikingesprog og fransk var latin (Sprogstammer)	28
Officiel	
Gradvis	
Selvstændig	
Fornem	
Sjuske	
Version	
Papegøjer efteraber, når de snakker (Kommunikation)	38
Efterligne	
Social	
Kommunikere	
Adfærd	
Interagere	
Egenskab	
At tale som en sportsmand (Kommunikation - fortsat)	46
Bugne	
Floskel	
Betegnelse	
Specifik	
Rolle	
Forlænge	
Mand fra Østrig er klodens kedeligste (Ordsprog, talemåder)	54
I færd med	
Lydhør	
Kandidat	
Beskæftigelse	
Hensigt	
Måbe	

Unge skopudsere med elefanthuer (Skrifttegn)	62
Konkurrence	
Ligelig	
Udgifter	
Sammenhold	
Risikere	
En lommeregner så stor som en lastbil (Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog)	70
Stationær	
Udbredelse	
Modsætning	
Simpel	
Udføre	
Kompleks	
I Skotland spiser de fåremaver (Substantiver, regelmæssigt flertal på flere sprog - fortsat)	78
Formentlig	
Fortære	
Klima	
Tradition	
Udgangspunkt	
Nærende	
Løbere lider under 2.500 år gammel heltegerning (Adjektiver)	86
Udmarvende	
Afgørende	
Overlegenhed	
Overrumple	
Udmattelse	
Opgør	
Et mirakel uden hoved (Stærke og svage verber)	94
Fortumlet	
Pile	
Mislykket	
Sensation	
Afhængig	
Skæbnesvanger	
Den lille fodboldspiller med væksthormon i støvlerne (Personbøjning af verber på forskellige sprog)	102
Kåret	
Diagnosticeret	
Lovende	
Talent	
Begejstret	
Forestående	

Da en clips blev til et hus (Ordrækkefølge)	112
Forvandle	
Konvertere	
Resultere	
Base	
Transportere	
Indbygger	
Rod kan kurere sygdomme (Ordrækkefølge)	120
Kur	
Forhindre	
Epokegørende	
Koloni	
Inficere	
Banebrydende	
Oversvømmelsen i Det Indiske Ocean (Synonymer og antonymer)	130
Lokal	
Transportere	
Ubarmhjertig	
Sive	
Styrke	
Adskillelige	
Ukendt kæmpejæger på havets bund (Sprogtilegnelse)	138
Tilfældig	
Vital	
Bytte	
Væsen	
Omklamre	
Undslippe	
Mennesket lander på månen (Repetition af gennemgåede sproglige emner)	146
Befolkning 5	
Reaktion 5	
Spændt 5	
Forene 5	
Lettelse 5	
Konstatere 5	

Noter

¹ Olsen, Carl Christian i: Stampe, Iben (2004).

² Gregersen, Frans & Holmen, Anne & Kristiansen, Tore & Møller, Erik & Pedersen, Inge Lise & Steensig, Jakob & Ulbæk, Ib (1996).

³ National Reading Panel (2000)

⁴ Beck, Isabel L, McKeown, Margaret G. & Kucan, Linda (2008).

⁵ Beck, Isabel L, McKeown, Margaret G. & Kucan, Linda (2002), (2008).

⁶ Long, Michael i: Ritchie, William & Bhatia, Tej (eds.) (1996) og
Lindberg, Inger
i: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004).

Litteraturliste

Baumann, James F., Edwards, Elizabeth Carr, Boland, Eileen & Font, George. *Teaching Word - Learning Strategies i: Kame'enui*, Edward J. & Baumann, James F. (2012). *Vocabulary Instruction. Research to Practice. Second Edition*. The Guilford Press.

Beck, Isabel L, McKeown, Margaret G. & Kucan, Linda (2002). *Bringing Words to Life. Robust Vocabulary Instruction*. The Guilford Press.

Beck, Isabel L, McKeown, Margaret G. & Kucan, Linda (2008). *Creating Robust Vocabulary. Frequently Asked Questions & Extended Examples*. The Guilford Press.

Bjerre, Malene & Ladegaard, Uffe (2007). *Veje til et nyt sprog*. Dansk lærerforeningens Forlag.

Bundsgaard, Jeppe & Kühn, Lisbet (2007). *Danskfagets it-didaktik*. Gyldendals Boghandel, Nordisk Forlag A/S København.

Elbro, Carsten (2007). *Læsevanskeligheder*. Gyldendal.

Ellis, Rod (1996). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford University Press, Fourth Im-pression.

Ellis, Rod (2012). *Language Teaching Research & Language Pedagogy*. Wiley-Blackwell.

Froberg, Anne & Gitz-Johansen, Thomas & Jørgensen, Normann Jens & Kærgaard, Anne & Nymann, Anette & Thrane, Marianne (2012). *DSA-vejledning*. Dafolo.

Gellert, Anna Steenberg (2007). *Forholdet mellem ordforråd og læseforståelse*. Viden om læsning nr. 2.

Graves, Michael F. (2006). *The Vocabulary Book. Learning and instruction*, International Reading Association Inc.

Gregersen, Frans & Holmen, Anne & Kristiansen, Tore & Møller, Erik & Pedersen, Inge Lise & Steensig, Jakob & Ulbæk, Ib (1996). *Dansk sproglære*. Dansk lærerforening.

Holmen, Anne & Glahn, Esther, Ruus, Hanne (2003). *Veje til dansk*. Akademisk Forlag.

Horst, Christian & Lund, Karen (2004). *Norm og acceptabilitet*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag,

Hiebert, Elfrieda H & Cervetti, Gina N. *What Differences in Narrative and Informational Texts Mean for the Learning and Instruction of Vocabulary* i: Kame'enui, Edward J. & Baumann, James F. (2012). *Vocabulary Instruction. Research to Practice. Second Edition*. The Guilford Press.

Kamil, Michael L. *Vocabulary and Comprehension Instruction: Summary and Implications of the National Reading Panel Findings* i: McCardle, Peggy & Chhabra, Vinita (2004). *The Voice of Evidence in Reading Research*. Paul Brookes Publishing.

Laursen, Helle Pia (2001). *Magt over sproget*. Akademisk Forlag.

Laursen, Helle Pia (2010). *Tegn på sprog – Skrift og betydning I flersprogede klasserum*. Forlaget UCC.

Lindberg, Inger. *Samtal och interaktion – ett andraspråksperspektiv* i: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk*. Studentlitteratur.

Long, Michael. *The role of linguistic environment in second language acquisition* i: Ritchie, William & Bhatia, Tej (eds.) (1996). *Handbook of Second Language Acquisition*. Academic Press

National Institute of Child Health and Human Development (2000). Report of the National Reading Panel. *Teaching children to read: an evidence-based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction*.

Olsen, Carl Christian. *Kalaallisut – grønlandsk* i: Stampe, Iben (2004). *Sletten*. Nord.

Pisa 2009

Sprogforum, Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik (2011). *Første- og tredjeprolog*, nr. 51. Aarhus Universitetsforlag.

Sprogforum, Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik (2012). *It NU*, nr. 54. Aarhus Universitetsforlag.

Almen Sprogforståelse

- et nyt undervisningsområde
